

توراه اور • پاراشاها מקץ • مامار 4

ת"ר מצות נר חנוכה כו'

حاخامان تعلیم داده‌اند: فرمان دینی (מצוה, mitzvah) چراغِ **חנוכה** (Chanukah) ...
بیت שמאי (Beis Shammai) می‌گویند...

מצוות (mitzvos) جامه‌های نفس‌اند و نفس فتیله‌ای است که نورِ **ה'** را بر آن‌ها می‌گیرد. چراغ‌های **חנוכה**، همچون هشت «شاهزادهٔ آدمیان»، نوری فراگیر را از ورای حکمت فرومی‌کشند؛ نوری که باید از پایین، گام‌به‌گام، ساخته شود. از این رو قاعدهٔ **بیت הלל** (Beis Hillel)، که از یک تا هشت افزایش می‌یابد، برقرار است.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدرِ ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/4

مقصود اصلی

מצוות (mitzvos) جامه‌های نفس‌اند و نفس فتیله‌ای است که نور **ה'** را بر آن‌ها می‌گیرد. چراغ‌های **חנוכה**، همچون هشت «شاهزاده آدیان»، نوری فراگیر را از ورای حکمت فرومی‌کشند؛ نوری که باید از پایین، گام‌به‌گام، ساخته شود. از این رو قاعده **בית הלל** (Beis Hillel)، که از یک تا هشت افزایش می‌یابد، برقرار است.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این گفتار (**מאמר**, maamar) می‌پرسد چرا **בית שמאי** چراغ‌های **חנוכה** را با گاوهای نر رو به کاهش **סוכות** (Sukkos) همانند می‌گیرند. نخست توضیح می‌دهد که **מצוות** در **גן עדן** (Gan Eden) جامه‌های نفس می‌شوند؛ نفس آفریده‌شده تنها از راه حجابی می‌تواند پرتو حضور الهی (**שכינה**, Shechinah) را دریابد؛ حضوری که خود الوهیت است. **מצוות**، که ریشه در تاج (**כתר**, Kesar) دارند و با اشیای مادی انجام می‌شوند، همان حجاب‌اند. سپس دو تصویر می‌آید. دو گونه آینه، شیشه شفاف و آینه سیم‌اندود، متناظرند با نبوت موسی (**משה**) و نبوت دیگر پیامبران، و نیز با **מצוות** و نفس حیوانی (**נפש הבהמית**, Nefesh HaBahamis) که دگرگون شده است؛ پرتو بازتابیده این نفس حتی از مرتبه‌ای بالاتر می‌رسد. در چراغ، **מצוות** روغن‌اند و نفس فتیله؛ نخست نور تاریک عشق «با همه توان» می‌آید و سپس نور سفید شادی **מצוה**. هفت چراغ **מנורה** (Menorah) با هفت شبان مطابق‌اند؛ شبانانی که تعلیم می‌دهند و نور درونی می‌بخشند. هشت چراغ **חנוכה** با هشت شاهزاده مطابق‌اند؛ پارسایانی کامل که از سرچشمه‌ای برتر، نور فراگیر می‌بخشند. در برابر حکمت یونانی، اصلاح باید از ورای حکمت می‌آمد. **סוכות**، عیدی از تورات (**תורה**, Torah)، نورش را یک‌باره از بالا آشکار می‌کند و سپس می‌کاهد؛ اما **חנוכה**، نوری که به حکم حاخامان از پایین کشیده می‌شود، باید از یک چراغ آغاز کند و فزونی یابد.

طرح کلی

- 1 پرسش، و מצוות به‌مثابه جامه**
چرا چراغ‌های **חנוכה** را با گاوهای نر **סוכות** مقایسه می‌کنند؟ **מצוות** در **גן עדן** جامه‌های نفس‌اند؛ آنجا نفس در دریافت بی‌نهایت مطلق (**איין סוף**, Ein Sof) بی‌پایان اوج می‌گیرد.
11-5
- 2 چرا نفس به جامه نیاز دارد**
نفس محدود تنها از راه حجابی پرتو نامحدود را دریافت می‌کند؛ **מצוות** که ریشه در **כתר** دارند و به‌صورت جسمانی انجام می‌شوند، همان حجاب و هدف نزول نفس‌اند.
13-6
- 3 دو آینه**
شیشه شفاف و آینه سیم‌اندود؛ نبوت موسی (**משה**) و نبوت دیگر پیامبران؛ نفس حیوانی دگرگون‌شده پرتوی بازتابیده پدید می‌آورد که از مرتبه **עתיק** (Atik) سرچشمه می‌گیرد، مرتبه‌ای فراتر از ریشه **מצוות**.
14-20
- 4 جامه‌ها، تاج‌ها و چراغ**
الوهیت به همان اندازه که از ماده فراتر است، از روح نیز فراتر است؛ پرتو و تاج، در چراغ، **מצוות** روغن‌اند و نفس فتیله، و از این راه نور تاریک و نور سفید پدید می‌آیند.
21-29

هفت چراغ **منורה** همان شبانانی‌اند که از درون تعلیم می‌دهند؛ هشت چراغ **חנוכה** همان شاهزادگانی‌اند که نوری فراگیر، از ورای حکمت، می‌بخشند؛ نوری که بر حکمت یونانی چیره می‌شود و حتی در تبعید می‌درخشد.

סוכות، عیدی از تورات، نورش را یک‌باره از بالا آشکار می‌کند و سپس می‌کاهد؛ **חנוכה** که از پایین کشیده می‌شود، باید فزونی یابد. نخست باید یوغ آسمان را پذیرفت و نفیس حیوانی را پالود.

شاهزادگان **בְּנוֹת בִּירוֹנִי** (**חיצוניות**, chitzoniyus) مرتبه‌ای برترند و ریشه در هشت **תיקונים** نخستین **אריך אנפין** (Arich Anpin) و در فهم (**בינה**, Binah) دارند، پیش از شکستگی؛ از این‌رو در برابر شر نیرو دارند.

هفت شبان و هشت شاهزاده آدمیان **שבעה רועים ושמונה נסיכי**

آدم

شبانان تعلیم می‌دهند و نور درونی می‌بخشند، همچون هفت چراغ **منורה**؛ شاهزادگان پارسایانی کامل‌اند و از سرچشمه‌ای برتر نور فراگیر می‌بخشند، همچون هشت چراغ **חנוכה**.

نورهای فراگیر و درونی **מקיפים ופנימיים**

نور درونی جذب و فهمیده می‌شود؛ نور فراگیر آن‌قدر عظیم است که درون نمی‌آید و از بیرون بر شخص اثر می‌گذارد، و از مرتبه‌ای برتر سرچشمه می‌گیرد.

با همه توانت **בכל מאדך**

عشقی فراتر از اندازه طبیعی شخص که از دگرگون‌کردن نفیس حیوانی زاده می‌شود و نوری را فرومی‌کشد که از زنجیره مرتب عوالم پیروی نمی‌کند.

جامه‌های نفس **לבושי הנשמה**

מצוותی که شخص انجام می‌دهد، جامه‌هایی می‌شوند که نفس در **גן עדן** از راه آن‌ها می‌تواند پرتو حضور الهی را دریافت کند؛ پرتویی که در غیر این صورت نمی‌توانست دریافت.

آینه تابان و آینه غیرتابان **אספקלריא המאירה ושאינה מאירה**

شیشه شفاف‌ی که خود چیز را نشان می‌دهد، و آینه‌ای سیم‌اندود که تنها تصویر را نشان می‌دهد، اما در عین حال شخص را قادر می‌سازد خود و آنچه را پشت سرش است ببیند؛ این دو تصویر در پیوند با نبوت، **מצוות** و نفیس حیوانی دگرگون‌شده به کار می‌روند.

فتیله و روغن **פתילה ושמן**

در این جهان، نفس فتیله‌ای است که نور **ה'** بر آن می‌گیرد و **מצוות** روغنی‌اند که می‌سوزاند؛ در **גן עדן** نقش‌ها وارونه می‌شوند.

پرسش، و מצוות به مثابه جامه

1 **ת"ר** [תנו רבנן] **מצות נר חנוכה**^{1,2} **כו'. בש"א** [בית שמאי אומרים] **יום ראשון מדליק ח' מכאן ואילך פוחת והולך (כמו בפרי החג). ובה"א** [ובית הלל אומרים] **יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך (מעליף בקודש כו').**

حکیمان چنین آموخته‌اند: «فرمانِ چراغِ **חנוכה** (Chanukah) و جز آن.» **بیت שמאי** (Beis Shammai) می‌گویند: در روزِ نخستِ هشت چراغ روشن می‌کند؛ از آن پس پیوسته می‌کاهد (همانند گاوهای قربانی عید). و **بیت הלל** (Beis Hillel) می‌گویند: در روزِ نخست یک چراغ روشن می‌کند؛ از آن پس پیوسته می‌افزاید («در امور مقدس رو به بالاتر می‌رویم» و جز آن).

این **مآמר** (maamar) با اختلافِ تلمود دربارهٔ چگونگی افروختن چراغ‌های **חנוכה** آغاز می‌شود. **بیت שמאי** شمار را از هشت به پایین می‌آورند، همان‌گونه که شمار گاوهای قربانی سوکوت (**סוכות**, Sukkos) – «گاوهای قربانی عید»، در اعداد ۲۹ – هر روز از سیزده تا هفت کاهش می‌یابد؛ **بیت הלל** شمار را از یک به بالا می‌برند، زیرا در امور مقدس فقط رو به بالا می‌رویم. یادداشتی از Kehot ثبت می‌کند که نسخه‌ای کهن از این **مآמר**، آن را مربوط به شبِ **חנוכה** سال ۵۵۷۱ (۱۸۱۰) می‌داند.

להבין מה ענין נר חנוכה לפרי החג³ **נקדים מ"ש נר מצוה ותורה اور**⁴ **שהמצות נק' נר**⁵ **וגם כתיב נר**
ה' נשמת אדם⁶ **שהנשמה נק' נר.**

برای فهمیدن اینکه چراغِ **חנוכה** چه ارتباطی با گاوهای قربانی عید دارد، نخست آنچه را نوشته شده پیش می‌آوریم: «زیرا فرمان، چراغ است و تورات، نور»؛ فرامین (**מצוות**, mitzvot) «چراغ» نامیده می‌شوند. همچنین نوشته شده است: «چراغِ **ה'**، جانی انسان است»؛ روح، «چراغ» نامیده می‌شود.

مقایسهٔ **بیت שמאי** پرسشی برمی‌انگیزد: چراغ‌های **חנוכה** چه ارتباطی با قربانی‌های سوکوت دارند؟ برای پاسخ، **ادمو"ר הזקן** (Alter Rebbe) نخست دو آیه را بررسی می‌کند که چیزی را «چراغ» می‌نامند: فرمانِ دینی (**מצוה**, mitzvah) (امثال ۶) و روحِ انسان (امثال ۲۰).

ובזוהר מבואר⁷ **שהמצות נק' לבושין אשר הנשמה מתלבשת בהן בג"ע** [בגן עדן] **וצריכה הנשמה לקיים**
תרי"ג מצות⁸ **בכדי שיהיה המلبוש בשלימות**

و در **זוהر** توضیح داده شده است که فرامین، جامه‌هایی نامیده می‌شوند که روح در **גן עדן** (Gan Eden) در آن‌ها خود را می‌پوشاند؛ و روح باید ۶۱۳ فرمان را به‌جا آورد تا جامه کامل باشد.

זוהר می‌آموزد که فرامینی که شخص به‌جا می‌آورد، در **גן עדן** – بهشتِ معنوی، جایی که ارواح پس از این زندگی از الوهیت بهره‌مند می‌شوند – جامه‌های روح می‌شوند. از آنجا که روح ۶۱۳ «اندام» دارد که با ۶۱۳ فرمان متناظرند، برای کامل‌بودن جامه‌اش به همهٔ آن‌ها نیاز دارد؛ **תניא** (پایان فصل ۴) توضیح می‌دهد که اندیشه، گفتار و کردارِ ۶۱۳ فرمان، این ۶۱۳ «اندام» روح را می‌پوشانند.

ואם חסר א' מהמצות חסר לבושו לכן צריכה לבא עוד לקיים המצוה ההיא שחסרה בכדי להשלים המلبוש.⁹

و اگر یکی از فرامین کم باشد، جامه‌اش ناقص است. از این رو روح باید بار دیگر [فرود] آید تا آن فرمانی را که از آن بازمانده است به جا آورد، تا جامه کامل شود.

فقدان یک فرمان، در جامه روح شکافی بر جای می‌گذارد. از همین رو ممکن است روح ناگزیر شود به این جهان بازگردد: تا فرمانی را که از آن بازمانده است به جا آورد و جامه‌اش را کامل کند.

2 ولבאר ענין הלבוש לנשמה בג"ע [בגן עדן]. דהנה בג"ע [בגן עדן] הנשמות נהנין מזיו השכינה¹⁰ וענין הזיו הוא הארה מאור א"ס

و برای توضیح موضوع پوشش روح در باغ عدن (גן עדן, Gan Eden): اکنون، در گن עדן، ارواح از درخشش حضور الهی (שכינה, Shechinah) لذت می‌برند، و این درخشش پرتویی از نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) است.

برای توضیح اینکه چرا روح به پوششی نیاز دارد، آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) آنچه را در گن עדן رخ می‌دهد شرح می‌دهد. پاداش ارواح، لذت‌بردن از «درخشش سכינה» است، و آن درخشش خود پرتویی از نور بی‌پایان است.

ומתענגים הנשמות בג"ע [בגן עדן] שמשגיגים איזה הארה מהזיו ובחי' הזיו הוא הארה מא"ס בלי גבול.

و ارواح در گن עדן از این لذت می‌برند که پرتویی از آن درخشش را ادراک می‌کنند؛ و آن درخشش پرتویی از بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof)، بدون حد، است.

لذت ارواح در گن עדן از ادراک پرتویی از آن درخشش حاصل می‌شود. از آنجا که این درخشش از بی‌نهایت مطلق سرچشمه می‌گیرد، لذت ادراک آن حدی ندارد.

ולכן אף שבכלל יש רק ב' בחי'.¹¹ גע"ע [גן עדן עליון] בבריאה. וגע"ת [וגן עדן תחתון] ביצירה. אבל בפרשיות יש השגות בלי גבול צדיקים ילכו מחיל אל חיל¹² אשר נשמתם נתעלו בעילוי אחר עילוי כי אין מספר להשגות אור וזיו אשר היא הארה מאור א"ס ב"ה.

ازاین رو، هرچند در کل فقط دو مرتبه وجود دارد: **גן עדן** علیا در عالم آفرینش (بریاها، Beriah) و **גן עדן** سفلی در عالم صورتبخشی (יצירה، Yetzirah)، اما در جزئیات، ادراک‌هایی بی‌حد وجود دارد: پارسایان «از نیرو به نیرو می‌روند»، زیرا ارواحشان از مرتبه‌ای به مرتبه‌ای دیگر تعالی می‌یابد؛ چراکه برای ادراک‌های نور و درخشش، که پرتویی از نور بی‌پایان مبارک باد، است، شماری نیست.

در کلیت، فقط دو باغ عدن هست: یکی علیا در عالم آفرینش و دیگری سفلی در عالم صورتبخشی؛ اما درون آن‌ها مراتب بی‌شماری وجود دارد، و پارسایان «از نیرو به نیرو می‌روند»، زیرا آنچه از نور بی‌پایان می‌توان ادراک کرد پایانی ندارد. آلتز ربه در تورا اور (تורה اور)، شמות (شמות)، و لیکوتی تورا (لکوتی تורה)، بمیدبار (بמדבר) - گفتاری برای عید هفته‌ها (שבועות، Shavuot) - همین را می‌گوید: کتاب‌ها فقط از دو باغ عدن نام می‌برند، اما در حقیقت باغ‌های بی‌شماری هست، یکی بالاتر از دیگری.

וכל זמן שצריכה הנשמה להתעלות מג"ע [מגן עדן] לחבירו צ"ל מקודם בחינת נהר די نور¹³ שיבוטלו כל השגות הקודמות (עיין בד"ה ויהי מקץ)¹⁴

و هرگاه روح باید از یک **גן עדן** به دیگری تعالی یابد، نخست باید مرتبه رود آتش (נהر دی نور، nehar di nur) باشد، تا همه ادراک‌های پیشینش در برابر آن به‌کلی ناچیز شوند (بنگرید به گفتار تعلیمی «وایهی میکتس»).

پیش از آنکه روح بتواند از مرتبه‌ای از **גן עדן** به مرتبه بعدی برود، باید از «رود آتش» (nehar di nur) بگذرد؛ این رود همه ادراک‌های پیشینش را کنار می‌زند. آلتز ربه در نخستین گفتار تعلیمی این بخش از تورا، «وایهی میکتس»، توضیح می‌دهد که حتی پارسای کامل (צדיק، tzaddik) نیز هنگام ورود به **גן עדן** در رود آتش غوطه‌ور می‌شود تا خاطره این جهان را از دست بدهد؛ و هر بار که «از نیرو به نیرو» تعالی می‌یابد نیز چنین می‌کند تا آنچه را پیش‌تر ادراک کرده بود فراموش کند.

כי השגה הקודמת נגד השגה שלמעלה ממנה אין ערוך כלל והיא בטלה לגמרי נגדה אחרי שהשגות הנ"ל הוא להיות משיג הארה מאור א"ס ב"ה א"כ כל השגה יתירה שמשיג מהאור השגה שלמטה בטלה נגדה.

زیرا ادراک پیشین، در قیاس با ادراک مرتبه بالاتر از آن، اصلاً قابل مقایسه نیست و در برابر آن به‌کلی ناچیز است. از آنجا که این ادراک‌ها عبارت‌اند از ادراک پرتویی از نور بی‌پایان مبارک باد، پس هر ادراک افزون‌تری که انسان از نور به دست می‌آورد، ادراک مرتبه پایین‌تر در برابر آن ناچیز می‌شود.

علت این است که فهم پایین‌تر در برابر فهم بالاتر همچون هیچ است. هر ادراک تازه‌ای از نور بی‌پایان، ادراک پیشین را چنان کاملاً کوچک می‌کند که باید آن را کنار گذاشت.

3 ולבעבור זה כל צדיק נכוה מחופתו של חברו.¹⁵ היינו מבחינת השגה החופף על חברו מאחר שאין השגתו א' ויש לכל א' השגה אחרת אשר נהנה מזיו השכינה המאיר עליו.

ازاین رو، «هر پارسا (צדיק، tzaddik) از سایبانِ همتای خود می‌سوزد؛ یعنی از مرتبۀ ادراکی که بر همتای او سایه می‌افکند (خوفف، chofef؛ از همان ریشه)، زیرا ادراک‌های آنان یکی نیست و هر یک ادراک متفاوتی دارد که در آن از پرتو حضور الهی (שכינה، Shechinah) که بر او می‌تابد بهره می‌برد.

تلمود می‌گوید هر کس در جهان آینده از سایبانِ همتای خود «می‌سوزد» (خوفف، chupah). آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) سایبان را مرتبۀ ادراکی می‌داند که بر צדיק دیگر سایه می‌افکند؛ چون هر نفس پرتوی ویژه خود از שכינה را می‌بیند و از آن بهره می‌برد، آن‌که در مرتبۀ پایین‌تر است از مرتبۀ بالاتری که بر دیگری می‌بیند رنج می‌کشد.

וזهو וקדושים בכל יום יהללוך סלה¹⁶ קדושים היינו נשמות בג"ע [בגן עדן] נקראו קדושים יהללוך סלה כל מקום שנאמר סלה¹⁷ הוא בחי' בלי גבול אשר תמיד מתחדשים השגתם מאור א"ס אשר היא בלי גבול.

و این است [معناي] «و مقدّسان هر روز تو را می‌ستایند، سیلا (סלה، selah)». «مقدّسان» همان نفوس در باغ عدن (גן עדן، Gan Eden) هستند که مقدّس نامیده می‌شوند؛ «تو را می‌ستایند، سیلا»: هر جا «سלה» آمده باشد، به مرتبۀ بی‌کرانگی اشاره دارد، زیرا ادراک آنان پیوسته از نور بی‌پایان (אור אין סוף، Or Ein Sof) تجدید می‌شود؛ نوری که بی‌کران است.

این عبارت از دعای عمیدا (עמידה، Amidah)، «مقدّسان هر روز تو را می‌ستایند، سیلا»، درباره نفوس باغ عدن سخن می‌گوید؛ و تلمود می‌آموزد که «سלה» به معنای بی‌پایان است: ادراک آنان پیوسته از نو تجدید می‌شود. یادداشت Kehot می‌افزاید که آلتز ربه در מאמרים خود درباره ויקרא، این «مقدّسان» را برترین همه نفوس می‌داند.

4 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מוטב דלידייני¹⁸ וליתי לעלמא דאתי כי אין כדאי כל הדינים נגד תענוג השגתו הנ"ל. אף שבג"ע [שבגן עדן] התחתון אין ערוך כלל וכו'.

ازاین رو حکیمان ما گفتند: «بهتر آن است که او را داوری کنند و به جهان آینده برسند»، زیرا همه داوری‌ها در برابر لذت درکِ یادشده در بالا هیچ به شمار نمی‌آیند. حتی در باغ عدنِ فرودین (גן עדן תחתון، Gan Eden) نیز هیچ قیاسی ممکن نیست و الی آخر.

هنگامی که البشع بن أبویا درگذشت، ربی مئیر (רבי מאיר) گفت که «بهتر آن است که او را داوری کنند و به جهان آینده برسند». ادمو"ר הזקן توضیح می‌دهد چرا: همه داوری‌ها در برابر لذتِ درکِ الوهیت هیچ‌اند، و حتی باغ عدنِ فرودین نیز هیچ قیاسی با آن ندارد؛ در توراہ اور (تורה اور)، شمس (شموات)، همین گفته را نقل می‌کند تا نشان دهد که این لذت ارزش هر رنجی را دارد.

וכן ג"ע [גן עדן] תחתון נגד ג"ע [גן עדן] עליון עד רום המעלות כי התענוגי [התענוגים] שנמשכו מאוא"ס [מאור אין סוף] מקור כל התענוגים הם בלי גבול.

و همچنین باغ عدن فرودین در برابر باغ عدن برین (גן עדן עליון)، و همین طور تا بلندترین مراتب؛ زیرا لذتهایی که از نور بی پایان (اور אין سוף، Or Ein Sof)، سرچشمه همه لذتها، جاری می شوند، حدی ندارند.

همین فاصله میان باغ عدن فرودین و باغ عدن برین نیز وجود دارد، و به همین ترتیب رو به بالا، بی پایان ادامه می یابد. از آنجا که همه لذت از نور بی پایان، سرچشمه هر لذتی، می آید، لذتهایی که از آن جاری می شوند حدی ندارند.

5 וכמו שרואים בחוש שאף מה שנפל בשבה"כ [בשבירת הכלים] תענוגים גשמיים הוא ג"כ אין שיעור כי יש כמה מיני תענוגים כידוע לאין מספר. אם כן עאכו"כ [על אחת כמה וכמה] השרש ומקור לזה תענוג רוחני אף מגעה"ת [מגן עדן התחתון] הוא בלי גבול¹⁹ מא"ס.

چنان که به حس خود می بینیم، حتی آنچه در شکستن ظرفها فرو افتاد، یعنی لذت های جسمانی، نیز بی اندازه است؛ زیرا گونه های بسیاری از لذت وجود دارد، چنان که معلوم است، و شمارشان بی پایان است. پس به طریق اولی ریشه و سرچشمه آنها، یعنی لذت روحانی، حتی لذت گان عدن تحتانی (גן עדן התחתון، Gan Eden HaTachton)، بی حد است و از بی نهایت مطلق (این سוף، Ein Sof) سرچشمه می گیرد.

لذت های جسمانی از طریق «شکستن ظرفها» پدید آمدند؛ شکستی آغازین که در آن جرقه های قدسیت به جهان جسمانی فرو افتادند. اگر حتی این لذت های فروافتاده گونه هایی بی شمار دارند، پس سرچشمه روحانی آنها، حتی در گان عدن تحتانی، به طریق اولی باید بی حد باشد، زیرا از بی نهایت سرچشمه می گیرد.

بخش 2 • 611-13

چرا نفس به جامه نیاز دارد

6 ולבעבור זה הנשמה שהיא בחינת בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] א"א לה להשיג גילוי הזיו שהוא מהות אלקות כ"א ע"י לבוש שהוא בחי' מסך

از این رو، روح که موجودی محدود است، نمی تواند تجلی پرتو را - که خود حقیقت اלקوت است - دریابد، مگر از راه پوششی که مرتبه حائل (ماسک، masach) است؛

این پاسخ این پرسش است که چرا روح به پوششی نیاز دارد: روح، چون موجودی آفریده و محدود است، نمی تواند پرتو را بی واسطه دریابد؛ پرتویی که خود اלקوت است. به پوششی نیاز دارد که چون حائل عمل کند و نور را پالایش کند.

וע"י אותו לבוש ומסך יכולה לקבל האור והזיו וכמו שמבוא' בע"ח [בעץ חיים] שיש בחי' מסך ופרגוד.²⁰

و به واسطه همان پوشش و حائل، می‌تواند نور و پرتو را دریافت کند؛ چنان‌که در **עץ حיים** (**עץ حיים**) توضیح داده شده است که مرتبه حائل و پرده (**פרגוד**, pargod) وجود دارد.

به واسطه آن پوشش، روح می‌تواند نور را دریافت کند. آلتز ربه (**ادمو"ר הזקן**) یادآور می‌شود که در **עץ حיים**، آریزال (**האריז"ל**) از «حائل» (**مסך**) و «پرده» (**פרגוד**) سخن می‌گوید که دریافت از مرتبه‌های بالاتر را برای مرتبه‌ای فروتر ممکن می‌سازند؛ یادداشت Kehot این مطلب را در آغاز باب ترتیب عوالم عالم صدور (**אצילות**, Atzilus)، عالم آفرینش (**בריאה**, Beriah)، عالم صورت‌بخشی (**יצירה**, Yetzirah) و عالم عمل (**עשיה**, Asiyah) جای می‌دهد.

7 **וכמו ד"מ [דרך משל] اور גדול²¹ שאין יכולים להביט בו מחמת רוב בהירותו וכשיש מסך מבדיל אז**

יכולים לקבל את האור אחר שנתעלם ההארה קצת ע"י מסך

برای نمونه، نوری عظیم که به سبب شدت درخشندگی‌اش نمی‌توان به آن نگریست؛ اما هنگامی که پرده‌ای حائل باشد، می‌توان نور را دریافت، پس از آنکه تابش به واسطه پرده تا اندازه‌ای پوشیده شده باشد.

نخستین مثال: نور بسیار درخشان چشم را خیره می‌کند، اما از ورای پرده‌ای صافی می‌توان به آن نگریست. پرده نور را مسدود نمی‌کند؛ بلکه آن را به اندازه‌ای کم‌فروغ می‌سازد که بتوان آن را دریافت. در **תורה اور** (**تורה اور**)، در بخش **חיי שרה**، آلتز ربه (**ادمو"ר הזקן**) از همین تصویر استفاده می‌کند: همان‌گونه که از ورای پرده به نوری خالص می‌نگریم، نفس که موجودی آفریده شده است، از رهگذر جامه میتسووت، یعنی فرمان‌ها (**מצוות**, mitzvos)، الوهیت را درک می‌کند.

וכמו דבר חכמה ושכל גדול אין יכולים להסביר לפני קטן בחכמה כ"א ע"י לבוש ומשל אז מבין הדבר

כמו"כ [כמו כן] נקראים מצות לבושין שהם ג"כ בחי' משל.

به همین ترتیب، موضوعی حکیمانه و اندیشه‌ای ژرف را نمی‌توان برای کسی که در حکمت هنوز مبتدی است شرح داد، مگر از راه جامه و تمثیل؛ آن‌گاه او موضوع را می‌فهمد. به همین صورت، **מצוות** را جامه‌ها می‌نامند، زیرا آن‌ها نیز به منزله تمثیل‌اند.

دومین مثال: تنها از راه تمثیلی که اندیشه‌ای ژرف را «جامه می‌پوشاند» می‌توان آن را به مبتدی آموخت. میتسووت نیز به همین معنا جامه‌اند: آن‌ها نوعی تمثیل‌اند که نفس از رهگذر آن چیزی را دریافت می‌کند که در غیر این صورت نمی‌توانست درک کند.

8 וכמ"ש משל הקדמוני²² היינו שיהי' [שיהיה] התגלות עצם רצון اور א"ס זה א"א שיכול²³ לבוא לידי גילוי לשום נברא רק ע"י התלבשות רצונו ית' בעשיי' [בעשייה] גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] מעשה המצוה.

چنانکه نوشته شده است: «مَثَلِ آنکه ازلی است»؛ یعنی باید حقیقتِ خودِ ارادهٔ نورِ بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof) آشکار شود؛ اما این امر نمی‌تواند برای هیچ آفریده‌ای آشکار گردد، مگر از راه پوشیده‌شدنِ ارادهٔ مبارکِ او در کنشی جسمانی، یعنی انجام یک فرمان (מצוה، mitzvah).

عبارتِ «مَثَلِ آنکه ازلی است» از سخنان داوید (دود) به شائول (شاول) گرفته شده است (اول سموئیل ۲۴)، و در معنای آشکارِ خود یعنی «سخنِ حکیمانهٔ پیشینیان». در تורה اور (تורה اور) بر مگیلات استر، آلتِر ربه «آنکه ازلی است» را خودِ ه' می‌خواند، که پیش از جهان است، و تورات را مَثَلِ او می‌داند. نکته در اینجا این است که درونی‌ترین ارادهٔ ه' نمی‌تواند مستقیماً بر هیچ آفریده‌ای آشکار شود؛ تنها هنگامی آشکار می‌شود که در عملی جسمانی، یعنی انجام یک فرمان، پوشیده گردد.

ولכן נק' המצות לבושין ושרש המצות גבוה מאד ששרשם מבחי' כתר עליון תר"ך עמודי اور.

ازاین‌رو، فرمان‌ها (מצוות، mitzvos) جامه نامیده می‌شوند. ریشهٔ فرمان‌ها بسیار والاست، زیرا ریشهٔ آن‌ها از مرتبهٔ تاجِ اعلیٰ (כתר، Keser)، یعنی ۶۲۰ ستون نور، است.

از همین رو فرمان‌ها جامه نامیده می‌شوند. ریشهٔ آن‌ها بسیار والاست: در تاجِ اعلیٰ، مرتبهٔ ارادهٔ الهی که فراتر از عقل است؛ مرتبه‌ای که در کابالا «۶۲۰ ستون نور» خوانده می‌شود. عددِ ۶۲۰ برابر با ارزش عددیِ تاج (כתر) است، و ۶۱۳ فرمانِ تورات به‌اضافهٔ ۷ فرمانِ رَبی‌ها، در مجموع ۶۲۰ می‌شود.

9 ונשתלשלו ע"י שערות וכו' עד שנשתלשלו למטה בעשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / گשמیت] ציצית וסוכה ובהם דוקא נתגלה רצונו ית' سوف מעשה במחשבה תחלה נעוץ תחב"ס [תחלתן בסופן]²⁴ דפעם א' נאמר בראשי' [בראשית] ברא כו' השמים ואת הארץ שמים תחלה.²⁵

و به‌واسطهٔ «موها» (שערות، se'aros) به‌صورت زنجیره‌وار فرود آمدند، تا آن‌که به پایین، به عملِ جسمانی، یعنی رشته‌های آیینی (ציצית، tzitzis) و کلبهٔ آیینی (סוכה، sukkah)، نزول کردند؛ و به‌ویژه در آن‌هاست که ارادهٔ او، متبارک باد، آشکار می‌شود. «پایانِ عمل، نخست در اندیشه است» و «آغازشان در پایان‌شان نهفته است». زیرا در جایی آمده است: «در آغاز، [ה'] آفرید، و الی آخر، آسمان‌ها و زمین»؛ آسمان‌ها نخست.

از تاج (כתر، Keser)، فرمان‌ها (מצוות، mitzvos) گام‌به‌گام فرود آمدند؛ از طریق «موها» (تصویری قبلائی برای مجراهای باریکی که از تاج می‌آیند) تا اعمالِ جسمانی، مانند رشته‌های آیینی (ציצیت، tzitzis) و کلبهٔ آیینی (סוכה، sukkah). و به‌ویژه در این‌هاست که ارادهٔ ه' آشکار می‌شود. چنان‌که گفته‌اند، آنچه در عمل آخر می‌آید، در اندیشه نخست بوده است؛ **ספר יצירה (ספר یצירה)** می‌آموزد که آغاز در پایان نهفته است. در آیهٔ نخستِ تورات، آسمان پیش از زمین آمده است.

10 וכתוב ביום עשות²⁶ ה' אלקים ארץ ושמים. ארץ תחלה. כאן במעשה. וכאן במחשבה.²⁷

و نوشته شده است: «در روزی که نام چهارحرفی (ה', Havayah) و نام אלקים (אלקים, Elokim) زمین و آسمان را آفرید»: نخست زمین. یکی [سخن می‌گوید] از عمل و دیگری از اندیشه.

آیه‌ای دیگر زمین را پیش از آسمان نام می‌برد. آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) می‌گوید یک آیه ترتیب عمل را بیان می‌کند و آیه دیگر ترتیب اندیشه را.

ודרך כלל שמים הוא בחי' روحניות. וארץ בחי' גשמיות ובמעשה קדמה שמים כי בדרך השתלשלות הרוחניות מחיה ומהוה בחי' גשמיות אבל במחשבה קדמה בחי' גשמיות סוף מעשה במחש' [במחשבה תחלה] כי התגלות האור מסוכ"ע.

و به‌طور کلی، آسمان‌ها مرتبه روحانیت‌اند و زمین مرتبه مادیت. در عمل، آسمان‌ها نخست آمدند، زیرا در زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus)، امر روحانی به امر مادی حیات می‌بخشد و آن را به وجود می‌آورد؛ اما در اندیشه، امر مادی نخست آمد: «پایان عمل، نخست در اندیشه است»، زیرا تجلی نور از نوری است که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin).

آسمان نماد امر روحانی و زمین نماد امر مادی است. در ترتیب آفرینش، امر روحانی امر مادی را پدید می‌آورد، پس آسمان نخست می‌آید؛ اما در قصدِ ה', امر مادی نخست است، زیرا نور برتر، یعنی نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد، از راه امور مادی آشکار می‌شود.

11 וגילוי הרצון תר"ך עמודי אור הוא ע"י קיום רצונו בדברים גשמיים ממש אשר שרשם מעולם התהו ובהם דוקא מתלבש רצה"ע [רצון העליון].

و آشکارگی اراده (רצון, ratzon)—ششصد و بیست ستون نور—از راه به‌جا آوردن اراده او در چیزهای به‌راستی مادی پدید می‌آید؛ ریشه این چیزها از عالم آشوب آغازین (עולם התהו, Tohu) است، و اراده برین به‌خصوص در آن‌ها ملبَس می‌شود.

اراده الهی، یعنی «ششصد و بیست ستون نور»، به‌طور خاص هنگامی آشکار می‌شود که با امور مادی به اجرا درآید. ریشه این امور در عالم תהו است؛ عالمی آغازین با نورهای پرشدت که درهم شکستند، و از همین‌رو اراده برین می‌تواند در آن‌ها ملبَس شود.

ולכן המצות הם לבושים אשר על ידם תוכל הנשמה להשיג ולהנות התענוג והזיו בג"ע [בגן עדן].

ازاین‌رو، فرمان‌ها (מצות, mitzvos) پوشش‌هایی‌اند که نفس به‌واسطه آن‌ها می‌تواند لذت و فروغ باغ عدن (גן עדן, Gan Eden) را دریابد و از آن بهره‌مند شود.

این توضیح می‌دهد که چرا מצות همچون پوشش‌اند: نفس از راه آن‌ها می‌تواند لذت و فروغِ גן עדן را دریابد و از آن بهره‌مند شود.

12 ولזה המצות הם כמו לבוש שענין הלבוש הוא שאינו בא באדם להיות לו חיות פנימי כמו מזון שנעשה

לאחדים ממש עם האדם ומחיה אותו

ازاین رو، فرمان‌ها (המצוות, mitzvot) مانند جامه‌اند؛ زیرا ویژگی جامه این است که وارد انسان نمی‌شود تا نیروی حیاتِ درونی او باشد؛ برخلاف خوراک که حقیقتاً با انسان یکی می‌شود و به او حیات می‌بخشد.

جامه با خوراک تفاوت دارد. خوراک وارد بدن می‌شود، با آن یکی می‌گردد و از درون به آن نیرو می‌بخشد؛ اما جامه بیرون می‌ماند و هرگز جزئی از حیات درونی انسان نمی‌شود.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] צ"ל שיש במלבושין מעלה יתירה ששרשם מבחי' מקיפים.

بااین حال، باید گفت که جامه‌ها امتیازی برتر دارند، زیرا ریشه‌شان از مرتبهٔ [نورهای] فراگیر (מקיפים, makifim) است.

بااین همه، جامه‌ها امتیازی خاص خود دارند: متناظر با نورهای «فراگیر» (מקיפים) هستند؛ نورهایی که از آنچه می‌تواند در درون جای گیرد، برترند.

13 ולבעבור זה הוא מקיף על האדם ומגין עליו ומשמרו כמו"כ [כמו כן] מעשה המצות אשר שרשם הם

מבחי' מקיפים כתר עליון

ازاین رو، [پوششی] پیرامونِ شخص را می‌گیرد، از او محافظت می‌کند و نگهداری‌اش می‌کند. همچنین، عملِ فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvot) چنین است؛ ریشهٔ آن‌ها از مرتبهٔ نورهای فراگیر، یعنی تاجِ اعلیٰ (כתר, Keser)، است؛

از آن‌جا که پوششِ شخص را دربرمی‌گیرد، می‌تواند از او محافظت کند و نگهداری‌اش کند. **מצוות** نیز چنین‌اند: ریشهٔ آن‌ها در نورهای «فراگیر» تاجِ اعلیٰ است؛ تاجی که فراتر از عقل قرار دارد.

לכן לא בא התגלותם למטה בבחי' אור פנימי רק בעשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] ממש וכידוע

שמה שבשרשו יותר גבוה נופל למטה יותר.

ازاین رو، تجلیِ آن‌ها در پایین به صورت نورِ درونی پدیدار نمی‌شود، بلکه تنها در عملِ جسمانیِ واقعی؛ و چنان‌که معروف است، آنچه ریشه‌اش بالاتر است، پایین‌تر فرومی‌افتد.

از آن‌جا که ریشهٔ **מצוות** بسیار بلند است، نمی‌توانند در پایین به صورت نوری درونی و قابل‌فهم آشکار شوند؛ آن‌ها تنها به صورت اعمالی ساده و جسمانی فرود می‌آیند. این با قاعده‌ای شناخته‌شده سازگار است: هرچه سرچشمهٔ چیزی بالاتر باشد، آن چیز پایین‌تر فرومی‌افتد.

אכן ע"י מעשה המצות נעשה בחי' מקיף ומסך שע"י המצות תוכל להתענג בתענוג אא"ס [אור אין סוף]
וזהו תכלית ירידת הנשמה ירידה צורך עלייה

در حقیقت، از راه عمل **מצות**، [نور]ی فراگیر و پرده‌ای حائل پدید می‌آید، تا [روح] بتواند به واسطه **מצות** از لذت نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof) لذت ببرد. و این است غایت نزول روح: نزولی برای خاطر عروج.

انجام **מצות** پوششی فراگیر پدید می‌آورد که همچون پرده‌ای حائل نیز عمل می‌کند و به روح امکان می‌دهد از لذت نور بی‌پایان بهره‌مند شود. به همین دلیل روح به جسم فرود می‌آید: این نزول زمینه‌ساز عروجی بزرگ‌تر است.

ع"י עשיית המצוה תוכל לקבל האור והתענוג ע"י מסך הנ"ל אשר מתלבשת הנשמה בג"ע [בגן עדן]
בלבושי המצות ומחמת כי המצות שרשם מגולגלתא וכ"ע [وיותר עליון].

از راه انجام فرمان (**מצוה**)، [روح] می‌تواند نور و لذت را به واسطه پرده یادشده دریافت کند؛ زیرا روح در باغ عدن (גן עדן، Gan Eden) خود را در پوشش‌های **מצות** می‌پوشاند؛ و از آن‌جا که ریشه **מצות** از جمجمه (גולגלתא، Gulgalta) و تاج اعلی است،

روح به واسطه پرده فرمان (**מצوה**) می‌تواند نور و لذت را در باغ عدن دریافت کند؛ در آن‌جا جامه‌های **מצות** را بر تن می‌کند. **מצות** می‌تواند این کار را انجام دهند، زیرا ریشه‌شان در **גולגלתא**، یعنی «جمجمه»، بُعد بیرونی تاج، و در تاج اعلی است.

לכן ע"י קיום המצות רצונו ית' והיום לעשותן ולמחר לקבל שכרם ²⁸ **בג"ע** [בגן עדן] **אשר יתגלה אורן אז**
כשתלבש הנשמה בلبוש המצות תתענג הנשמה בתענוג אוא"ס [اور אין سوف] **בלתי בע"ג** [בעלי גבול / בעל
 גבול] **ע"י מסך ולבוש המצות כנ"ל.**

ازاین‌رو، به واسطه به‌جا آوردن **מצות** – که اراده او، متبارک باد، هستند – («امروز برای انجام دادنشان و فردا برای دریافت پاداششان» در باغ عدن، جایی که نورشان آنگاه آشکار خواهد شد)، هنگامی که روح خود را در پوشش **מצות** می‌پوشاند، روح از لذت نور بی‌پایان، که حد و مرزی ندارد، به واسطه پرده و پوشش **מצות**، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد، لذت خواهد برد.

تلمود می‌گوید این جهان جای انجام **מצות** است و جهان آینده جای دریافت پاداش آن‌ها. هنگامی که روح در باغ عدن جامه **מצות** خود را بر تن می‌کند، نور پنهان آن‌ها آشکار می‌شود و روح به واسطه آن جامه از لذت بی‌کران نور بی‌پایان بهره‌مند می‌شود.

אשר הם בחי' ממוצע'י ששרשם נעלה מכ"ע [מכתר עליון] ונשתלשלו למטה בדברים גשמי' [גשמיים]
(ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ ואברהם זקן בא בימים): 30, 29

זیرا آنها واسطه‌اند؛ ریشه‌شان والامرته و از تاجِ اعلی است و در زنجیرهٔ نزول به پایین فرود آمده‌اند و در چیزهای جسمانی جای گرفته‌اند (و آنچه را که در بالا دربارهٔ آیهٔ «و ابراهیم (آברהם) پیر بود و روزها را پیموده بود» آمده است، بنگرید):

מצות «واسطه» هستند: ریشه‌شان در بالاترین تاج است، اما به چیزهای جسمانی فرود آمده‌اند و از این راه روح را به آنچه بسیار فراتر از آن است پیوند می‌دهند. متن به گفتارِ مربوط به «ابراهیم پیر بود و روزها را پیموده بود» بازمی‌گردد؛ در آن جا «روزها» به‌عنوان همین پوشش‌ها توضیح داده شده‌اند.

بخش 3 • 141-20

دو آینه

14 וזהו ענין מראות הצובאות^{31, 32} כי ענין מראה הוא זכוכית שרואין בה.

و این معنای «آینه‌های زنانی که گرد آمده بودند» است: زیرا آینه (مראה, mar'ah) شیشه‌ای است که در آن می‌بینند.

حوضهٔ مسی میشکان (Mishkan, משכן) از «آینه‌های زنانی که در ورودی آن گرد آمده بودند» ساخته شده بود. آلتز ربه (آدمو"ר הזקן)، در آغاز، توضیح می‌دهد که آینه (مראה, mar'ah) شیشه‌ای است که در آن می‌بینند.

אכן נאמר מראות לשון רבים כי יש ב' מראות.³³ אספקלריא המאירה.³⁴ היינו זכוכית הבהירה אשר
ע"י יכולין לראות מרחוק اور ישר.

بااین‌حال، واژهٔ «آینه‌ها» به صورت جمع آمده، زیرا دو [گونه] آینه وجود دارد. [یکی] آینهٔ تابان (اسפקلریا המאירה, aspaklaria hame'irah) است؛ یعنی شیشه‌ای شفاف که به‌واسطهٔ آن می‌توان از دور، با نور مستقیم، دید.

بااین‌حال، آیهٔ واژهٔ «آینه‌ها» را به صورت جمع آورده، زیرا دو گونه آینه وجود دارد. نخستین گونه، «آینهٔ تابان» (aspaklaria hame'irah؛ واژهٔ تلمود برای شیشه‌ای که از ورای آن می‌توان دید) است: شیشه‌ای شفاف، مانند پنجره، که از ورای آن حتی چیزهای دور را مستقیم می‌بینند.

15 וזהו הפרש בין משרע"ה [משה רבינו עליו השלום]³⁵ לכל הנביאים שבמשה נאמר ומרא' ולא בחידות³⁶ ונכתב ומראה בסגו"ל שהוא לשון דבר והוא אספקלריא המאירה אשר³⁷ על ידה אף דבר הרחוק מהאדם רואין אותו דרך אור ישר.

و این است تفاوت میان موسی (مשה)، آموزگارمان، علیه السلام، و همه پیامبران: درباره موسی گفته شده است: «و با رؤیت (ومראה، u-mar'eh)، نه در معماها»؛ و مראה با حرکتِ سِگول (סגול، segol) نوشته می شود که صورتی مذكر است؛ این همان آینه تابان است که از طریق آن، حتی چیزی که از انسان دور است، با نور مستقیم دیده می شود.

ה' به هارون (אהרן) و مریم (מרים) می گوید که با موسی سخن می گوید «با رؤیت، نه در معماها». آلتِ ربه (אדמו"ר הזקן) یادآور می شود که این واژه مראה با حرکتِ سِگول، صورت مذكر، خوانده می شود؛ حال آن که مראה با حرکتِ قَامֵטִס (קמץ، kamatz)، صورت مؤنث، واژه «آینه» است. رؤیتِ موسی از نوع «مذكر» است: آینه ای تابان، مستقیم و روشن، حتی نسبت به آنچه دور است.

כמו כן מעשה המצוה אשר נתלבשה הנשמה בג"ע [בגן עדן] בلبוש המצות ע"י לבוש הנ"ל שע"י מעשה מצות הנ"ל יכולה הנשמה ליהנות מזיו השכינה בג"ע [בגן עדן].³⁸

همین طور است عملِ מצוה (mitzvah) که جان در بهشت (גן עדן، Gan Eden) در جامه آن پوشیده می شود: از طریق آن جامه، یعنی از طریق عملِ این מצوت، جان می تواند از تابشِ حضورِ الهی (שכינה، Shechinah) در بهشت بهره مند شود.
מצوت مانند آن شیشه شفاف عمل می کنند. جان در بهشت، آراسته به جامه מצوت خود، می تواند از تابشِ שכינה بهره مند شود.

16 ولیהנות מאורו ית' כמו באספקלריא המאירה اور ישר אשר נמשך ונתגלה אוא"ס [اور אין סוף] ממעלה למטה בג"ע [בגן עדן]. ומשה רבינו ג"כ לא³⁹ הי' [היה] רואה בלי אספקלריא הנ"ל.

و از نورِ او، که مبارک باد، بهره مند شدن؛ گویی از خلالِ آینه ای تابان و به واسطه نوری مستقیم، که در آن نورِ بی پایان (اور אין סוף، Or Ein Sof) در باغِ عدن (גן עדן، Gan Eden) از بالا به پایین فرود می آید و آشکار می شود. و موسی (مשה)، استاد ما، نیز بدون این آینه نمی دید.

در باغ عدن، جان از نورِ او بهره می برد، گویی از خلالِ شیشه ای شفاف، و اور אין סוף به طور مستقیم به پایین می تابد. حتی موسی نیز به چنین «آینه ای» نیاز داشت: هیچ کس بدون واسطه ای نمی بیند.

וכמ"ש ומראה ולא בחידות והיינו באספקלרי' [באספקלריא] המאירה אשר בלא אספקלריא לא היה יכול להשיג בחי' אא"ס [אור אין סוף].⁴⁰ אכן שאר הנביאים ראו במראה בקמ"ץ אספקלריא דלא נהרא וביד הנביאים אדמה.^{41, 42}

چنانکه نوشته شده است: «و رؤیت (مראה, mar'eh), نه در معماها»؛ یعنی از طریق آینه تابان، زیرا بدون آینه نمی‌توانست مرتبهٔ اور אין סוף را دریابد. اما دیگر پیامبران از طریق מראה (mar'ah) با گַמְטֵס (קמץ, kamatz; حرکت آ) می‌دیدند؛ آینه‌ای که نمی‌درخشد، [چنانکه آمده است،] «و به واسطهٔ پیامبران، تشبیه می‌شوم.»

دید موسی از طریق آینهٔ تابان بود و بدون آن حتی او نیز نمی‌توانست اור אין סוף را دریابد. دیگر پیامبران از طریق מראה با گַמְטֵס می‌دیدند، یعنی آینه‌ای که نمی‌درخشد: «به واسطهٔ پیامبران، تشبیه می‌شوم»؛ واژهٔ «همانند می‌شوم» [אדמה, adameh] یعنی آنان تنها صورتی همانند را می‌دیدند.

17 וענין אספקלריא שאינה מאירה הוא הנק' שפיג"ל דהיינו שיש מסך וכסוי על הזכוכית אבל המסך אינו דבר עב שהוא מסתיר לגמרי ומכסה האור רק דבר דק וקלוש היינו צפוי כסף הידוע.

و آینه‌ای که نمی‌درخشد، همان چیزی است که **שפיג"ל** (spiegel) [آینه] نامیده می‌شود؛ یعنی بر شیشه پرده و پوششی هست؛ اما این پرده چیزی ضخیم نیست که نور را به‌کلی پنهان و بپوشاند، بلکه چیزی نازک و ظریف است؛ یعنی همان لایهٔ نقره‌ای شناخته شده.

آینه‌ای که نمی‌درخشد، آینه‌ای معمولی است (واژه‌ای ییدیش: **שפיג"ל**)؛ شیشه‌ای که پوششی بر آن قرار دارد. پوشش آن قدر ضخیم نیست که همه چیز را مسدود کند؛ بلکه فقط لایهٔ نازک نقره‌ای پشت آینه است.

18 ואז כשרואין בו באספקלריא הנ"ל נמשך ממנו או"ח [אור חוזר] אבל אין יכולים לראות דרך הזכוכי' באו"י [באור ישר]

و آنگاه که آدمی به این آینهٔ یادشده می‌نگرد، نور بازتابیده از آن بازمی‌گردد؛ اما نمی‌توان از پشت شیشه با نور مستقیم دید.

در آینه، نور بازمی‌تابد؛ یعنی «نور بازتابیده»، نه آنکه مانند «نور مستقیم» از آن بگذرد. از پشت آن نمی‌توان دید.

ולכן אין רואין מהות הדבר הנראה ועצמותו כמו ע"י אספקלריא המאירה כי אם רק דמות לבד⁴³ נראה ע"י אספקלריא שאינה מאירה.⁴⁴

از این رو، انسان ماهیت و حقیقت وجودی چیزی را که دیده می‌شود، آن‌گونه که از خلال آینهٔ نورانی دیده می‌شود، نمی‌بیند؛ بلکه از خلال آینه‌ای که نورانی نیست، تنها صورتی از آن دیده می‌شود.

پس در آینه تنها شباهتی (דמות, demus) دیده می‌شود، نه خود شیء؛ برخلاف دیدن از پنجره: سخن پیامبران که «من همانند می‌شوم» (אדמה, adameh).

امנם יש באספקלריא שאינה מאירה מעלה א' גבוה במדרגה שיכולין לראות עצמו וגם לראות מאחוריו כידוע מה שאין יכולין לראות באספקלריא המאירה⁴⁵ **וזהו ארץ קדמה ודו"ק [ידוק].**

بااین حال، آینه‌ای که نورانی نیست، یک امتیاز دارد که از حیث مرتبه برتر است: می‌توان خود را دید و نیز آنچه را پشت سر آدمی است، چنان‌که معروف است؛ چیزی که از خلال آینه نورانی نمی‌توان دید. و این [مقصود] «زمین پیش‌تر آمد» است؛ در این نکته نیک بیندیش.

بااین‌همه، آینه برتری‌ای دارد که پنجره فاقد آن است: آدمی می‌تواند خود و آنچه را پشت سرش است ببیند. آلتز ربه (آدمو"ر הזקן) این را به «زمین پیش‌تر آمد» پیوند می‌دهد؛ یعنی وجود مادی در اندیشه ه' از آغاز مقدم بود.

ועד"ז תירצו בגמ' [בגמרא] ביבמות (ספ"ד [סוף פרק ד'])⁴⁶ דישעיה שאמר ואראה את ה'⁴⁷ היינו באספקלריא שאינה מאירה שבה יוכל לראות את ה'. משא"כ באספקלריא המאירה כתיב כי לא יראני⁴⁹ כו'.

و به همین شیوه در گمارا (Gemara, גמרא)، در یواموت (יבמות)، پایان فصل ۴، پاسخ دادند که اشعیا (ישعיהو)، که گفت «و ه' را دیدم»، [او را] از طریق آینه‌ای دید که نورانی نیست و در آن می‌توانست ه' را ببیند؛ اما درباره آینه نورانی نوشته شده است: «زیرا هیچ انسانی مرا نخواهد دید...»

منسی (منשה) اشعیا (ישعיהو) را به این متهم کرد که با موسی (مשה) تناقض دارد: موسی شنیده بود «هیچ انسانی مرا نخواهد دید و زنده بماند»، اما اشعیا گفت «ه' را دیدم». تلمود پاسخ می‌دهد که پیامبران دیگر از خلال آینه‌ای که نورانی نیست می‌نگریستند و موسی از خلال آینه‌ای نورانی؛ ازاین‌رو اشعیا می‌توانست در آن آینه فروتر ببیند، حال آنکه درباره آینه نورانی گفته شده است: «هیچ انسانی مرا نخواهد دید.»

וענין אספקלריא דלא נהרא הוא בחי' בכל מאדך⁵⁰ היינו ענין ירידת הנשמה בגוף ירידה צורך עליי' [עלייה] להפך נה"ב [נפש הבהמית]

و آینه‌ای که نورانی نیست، مرتبه (בחינה, bechinah) «با تمام توان» است؛ یعنی فرودآمدن روح به بدن، فرودی برای صعود، تا نفیس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) را دگرگون سازد؛

آینه‌ای که نورانی نیست، با خدمت به ه' «با تمام توان» متناظر است؛ یعنی فراتر از حد و اندازه خویش. روح به بدن فرود می‌آید تا نفیس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) را دگرگون کند؛ فرودی برای صعود. آلتز ربه در لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، شמיני عטר (شמיני עצרת)، این گفتار (مأמר) را نقل می‌کند: تורה و فرامین (מצוות, mitzvos) آینه نورانی‌اند؛ اما قرائت شماع (שמע, Shema) و نماز، که نفیس حیوانی را دگرگون می‌کنند، آینه‌ای هستند که نورانی نیست.

וע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא בכל מאדך בלי גבול למעלה מן הכלי אז נמשך מלמעלה ג"כ שלא כסדר ודרך השתלשלות מאיר אור עליון.

ו אז طریق به انقياد درآوردن و دگرگون کردن [آن]، «با تمام توانت»، بی‌حدومرز و فراتر از ظرف، از بالا نیز نوری برتر، نه به‌ترتیب و نه از راه زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus)، فرود می‌آید و می‌تابد.

وقتی انسان نفیس حیوانی را با عشقی که از حد و اندازه خویشتن فراتر می‌رود به انقیاد درمی‌آورد و دگرگون می‌کند، نوری متناظر نیز از بالا می‌آید و از ترتیب معمولِ عوالم فراتر می‌رود: نوری برتر که از زنجیره گام‌به‌گام نزول پیروی نمی‌کند.

19 וזהו אספקלריא דלא נהרא דהיינו ע"י דבר מסך ומבדיל שאין מאיר האור דרך ישר היינו שנה"ב [שנפש הבהמית] הוא מכסה ומסתיר האור.

و این همان آینه‌ای است که نور نمی‌دهد؛ یعنی از طریق چیزی که حجاب می‌شود و جدایی می‌افکند، به‌گونه‌ای که نور مستقیم نمی‌تابد؛ یعنی نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) نور را می‌پوشاند و پنهان می‌کند.

در نفس، حجاب آینه همان نفیس حیوانی است. این نفس نور الهی را می‌پوشاند تا مستقیم نتابد.

אכן אין הדבר המבדיל מסך עב שהוא מסתיר לגמרי רק יכול לאתכפיא ולא אתהפכא אז נעשה מזה בחי' או"ת [אור חוזר]

با این حال، آنچه جدایی می‌افکند حجابی ضخیم نیست که کاملاً بپوشاند؛ بلکه می‌توان آن را مهار کرد و دگرگون ساخت، و آن‌گاه نور بازتابیده از آن پدید می‌آید،

همانند لایه نازکِ نقره‌ای آینه، نفیس حیوانی مانعی کامل نیست. می‌توان آن را مهار کرد و دگرگون ساخت؛ آن‌گاه «نور بازتابیده» پدید می‌آورد.

כמו בזכוכית שע"י המסך המסתיר נוסף עי"ז או"ת [אור חוזר] חדש שלא היה מקודם שהי' [שהיה] המסך הנ"ל ויכול לראות אח"ז [אחר זה] אור חדש היינו שיכול לראוי' [לראות] גם מאחוריו.

همانند شیشه که به واسطه حجاب پوشانده، نور بازتابیده تازه‌ای افزوده می‌شود که پیش از آن که آن حجاب وجود داشته باشد، وجود نداشت؛ و پس از آن می‌توان نوری تازه دید، یعنی می‌توان آنچه را پشت سر است نیز دید.

در آینه، لایه نقره‌ای چیزی تازه پدید می‌آورد: نور بازتابیده‌ای که دیدنِ آنچه را پشت سر است ممکن می‌سازد. حجاب تنها نمی‌پوشاند، بلکه گونه‌ای تازه از دیدن نیز می‌افزاید.

כמו"כ [כמו כן] **אחר שנתהפכ' [שנתהפכה] נה"ב** [נפש הבהמית] **אז ע"י בחי' בכל מאדך נתוסף אור המאיר ג"כ יותר מקודם שהיתה הנשמה בגוף ירידה צורך עליי' [עלייה]**

همین طور، پس از آن که نفس حیوانی دگرگون شد، به واسطه «با تمام توان» نوری افزوده می شود که بیش از زمانی که نفس هنوز در بدن فرود نیامده بود می تابد: نزولی برای صعود.

به همین سان، هنگامی که نفس حیوانی به واسطه عشق «با تمام توان» دگرگون می شود، نوری بزرگتر از نوری که پیش از فرود آمدن نفس به بدن بود می تابد؛ این همان صعودی است که نفس برای آن فرود آمد.

שע"י אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] **אסתלק יקרא דקוב"ה** [דקודשא בריך הוא]⁵¹ **לעילא לעילא ומאיר שלא ע"פ סדר השתלשלות וזה נק' אספקלריא דלא נהרא**⁵² **(ועמש"ל** [ועיין מה שכתוב לעיל] **ע"פ אעשה לו עזר כנגדו)**^{53, 54}

زیرا هنگامی که سوي دیگر (סטרא אחרא, sitra achra؛ جانب مخالف قداست) مهار می شود، جلال قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) پیوسته بالاتر می رود و بالاتر می رود و نوری می تاباند که مطابق ترتیب زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) نیست؛ و این «آینه ای که نور نمی دهد» نامیده می شود (و بنگرید به آنچه در بالا درباره «برای او یاوری در برابرش خواهم ساخت» نوشته شده است).

زوهَر می آموزد که هنگامی که سوي دیگر مهار می شود، جلال قدوس متبارک «بالاتر و بالاتر» می رود؛ تنبًا، فصل ۲۷، این را حتی درباره عملی کوچک از خویشتن داری به کار می برد. چنین نوری فراتر از زنجیره مرتب عوالم می تابد؛ و آن نیز «آینه ای که نور نمی دهد» است. متن به تורה اور، برشیت، ارجاع می دهد؛ جایی که نام **אלקים** همچون حجابی است که نور **ה'** را می پوشاند تا آفریدگان بتوانند آن را دریافت کنند.

וענין גילוי זה י"ל [יש לומר] ע"ד שנתבאר במ"א פי' קדושתו למעלה מקדושתכם⁵⁵ דמאי קמ"ל [קא משמע לן] פשיטא. אלא דר"ל [דרוצה לומר] כי המצות הם מבחי' כתר כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל]. וזהו קדושתו [קדושתכם] אשר קדשנו וכו'. ונודע שהכתר כלול מב' פרצופים.⁵⁶ היינו בחי' עתיק זהו בחי' תחתונה שבמאציל ובחי' א"א זהו שרש הנאצלים.

و این آشکار شدن را می‌توان بر پایه آنچه در جای دیگری درباره معنای «قداست من فراتر از قداست شماست» توضیح داده شده است فهمید: این عبارت چه چیزی به ما می‌آموزد؟ بدهی است! بلکه مقصود این است که فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) از مرتبه تاج (כתר, Keser) هستند، چنان‌که در بالا توضیح داده شد؛ و این همان «قداست شما»ست: «که ما را با فرمان‌هایش مقدس ساخت، و غیره.» و معلوم است که تاج از دو پیکره (פרצופים, partzufim) تشکیل شده است: مرتبه عתיק (עתיק, Atik)، که پایین‌ترین مرتبه در درون مبدأ فیضان است، و مرتبه آریخ آنپین (אריך אנפין, Arich Anpin)، که ریشه صادرشدگان است.

آلتر ربه (אדמו"ר הזקן) اکنون از میدراش نقل می‌کند: «قداست من فراتر از قداست شماست»؛ و می‌پرسد چرا اصلاً لازم است این گفته شود. پاسخ این است که فرمان‌ها از تاج سرچشمه می‌گیرند و به اسرائیل قداست می‌بخشند («که ما را با فرمان‌هایش مقدس ساخت»); و خود تاج دو پیکره دارد: عתיق، پایین‌ترین مرتبه در درون مبدأ فیضان، و آریخ آنپین، ریشه همه صادرشدگان.

20 ועז"א [ועל זה אמר] יכול כמוני.⁵⁷ היינו בחי' תחתונה שבמאציל שהוא עתיק. ת"ל [תלמוד לומר] כי קדוש אני⁵⁸ קדוشتי למעלה מקדושתכם שהמצות ממשיכים מבחי' א"א

و درباره این است که گفته می‌شود: «آیا می‌تواند چون من باشد؟» یعنی پایین‌ترین مرتبه در مبدأ فیض، که مرتبه کهن، یعنی عتیق (עתיק, Atik) است. آیه می‌آموزد: «زیرا من مقدسم»: قداست من فراتر از قداست شماست، زیرا فرمان‌ها (המצוות, mitzvos) از مرتبه «چهره دراز» (אריך אנפין, Arich Anpin) به پایین می‌کشانند،

میدراش، «مقدس باشید، زیرا من مقدسم» را چنین می‌خواند: «آیا [قداست شما] می‌تواند مانند قداست من باشد؟ کتاب مقدس می‌گوید: «زیرا من مقدسم»: قداست من فراتر از قداست شماست. «قداست اسرائیل از راه המצוות می‌آید که از אריך אנפין به پایین کشانده می‌شوند، حال آنکه «قداست من» همان עתיק است که از آن مرتبه بالاتر است. در לקוטי תורה، שלה، آلتر ربه (אדמו"ר הזקן) این قداست برتر را برانگیختگی از بالا توضیح می‌دهد که پیش از هر برانگیختگی از پایین می‌آید و بسیار فراتر از آن است.

משא"כ עתיק נקי עתיק יומין⁵⁹ שנעתק ונבדל מבחי' היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצות⁶⁰

حال آنکه عتیق یومین، یعنی «کهن روزها» (עתיק יומין, Atik Yomin)، چنین نامیده می‌شود، زیرا از مرتبه «روزها» جدا و گسسته است؛ روزهایی که جامه‌های ساخته‌شده از המצוות هستند،

عتیق یومین، «کهن روزها»، نامیده می‌شود و آلتر ربه نام را از ریشه‌اش می‌خواند: واژه عتیق به معنای «کهن» است و نیز به «جداشده» (נעתק, ne'etak) اشاره دارد. این مرتبه از «روزها» جداس است؛ روزهایی که جامه‌های ساخته‌شده از המצוות هستند.

שעז"נ [שעל זה נאמר] **מי האיש כו' אוהב ימים לראות טוב**⁶¹ **סומוע"ט** [סור מרע ועשה טוב] **והיינו בבחי' א"א משא"כ בחי' עתיק יומין הוא בחי' קדושתו למעלה כו'**

که درباره‌شان گفته شده است: «چه کسی است آن مرد ... که روزها را دوست دارد تا نیکی ببیند؟» و سپس: «از بدی دوری کن و نیکی کن.» این در مرتبه **אריך אנפין** است؛ حال آنکه مرتبه **עתיק יומין** همان مرتبه «قداسֵת מן فراتر است، و غیره» است. مزمور می‌پرسد: «چه کسی است آن مرد ... که روزها را دوست دارد تا نیکی ببیند؟» و پاسخ می‌دهد: «از بدی دوری کن و نیکی کن:» «روزها» با انجام **המצות** ساخته می‌شوند و به **אריך אנפין** تعلق دارند. **עתיק** فراتر از آنهاست: «قداسֵת מן فراتر است.»

אך ע"י בירור נה"ב [נפש הבהמית] **בכל מאדך נמשך גילוי מבחי' זו כו' כי זהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים**^{62, 63} **כו' בחילא יתיר**⁶⁴ **בחי' בכל מאדך כו':**

اما از راه پالایش نفیس حیوانی (**נפש הבהמית**, Nefesh HaBahamis) با «تمام توانت»، از این مرتبه آشکاری به پایین کشانده می‌شود، و غیره. زیرا معنای این سخن همین است: «در جایی که اهل بازگشت (**בעלי תשובה**, baalei teshuvah) می‌ایستند، و غیره»، با نیرویی افزون‌تر؛ مرتبه «با تمام توانت»، و غیره.

با این همه، هنگامی که نفیس حیوانی با عشق «با تمام توانت» پالوده می‌شود، حتی از **עתיק** نیز آشکاری به پایین کشانده می‌شود. از این رو **בעלי תשובה** در جایی می‌ایستند که صالحان کامل نمی‌توانند بایستند: بازگشت آنان با «نیرویی افزون‌تر» و فراتر از اندازه همراه است.

بخش 4 • 211-29

جامه‌ها، تاج‌ها و چراغ

21 **ולתוספת ביאור בענין הלבושים**⁶⁵ **לנשמה בג"ע** [בגן עדן] **יובן ע"פ מה שפי' בזוה"ק** [בזוהר הקדוש] **ס"פ תולדות שהמלאכים בירידתם לעוה"ז מתלבשים בلبוש כי להיותם روحניים לכן כדי שיومשכו בעולם השפל הוא ע"י לבוש כו'.**

برای توضیحی بیشتر درباره‌ جامه‌های روح در باغ عدن (**גן עדן**, Gan Eden)، می‌توان از آنچه در پایان پاراشای تولدوت (**פרשת תולדות**, Parshas Toldos) در زوهار مقدس (**זוהר**, the Zohar) شرح داده شده است، فهمید: فرشتگان هنگامی که به این جهان فرود می‌آیند، جامه‌ای می‌پوشند؛ زیرا چون روحانی‌اند، برای آنکه به جهان فرودست کشانده شوند، این امر باید از طریق جامه صورت گیرد، و مانند آن.

آلتر ربه جنبه‌ای دیگر از جامه‌های روح می‌افزاید و آن را از زوهار، در پایان پاراشای تولدوت، می‌آورد. هنگامی که فرشتگان به این جهان فرود می‌آیند، باید جامه‌ای بپوشند، زیرا موجودات صرفاً روحانی نمی‌توانند به‌نحو دیگری در مکانی جسمانی وجود داشته باشند.

וכך יובן בהפוך שכדי שהנשמה תשיג ותהנה מזיו השכינה צ"ל ג"כ ע"י לבוש רוחני כנ"ל.

و از اینجا می‌توان حالت وارونه را فهمید: برای آنکه روح پرتو حضور الهی (שכינה, Shechinah) را دریابد و از آن لذت ببرد، او نیز باید جامه‌ای روحانی داشته باشد، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد.

مورد روح وارونه است: روح به‌جای فرود آمدن، بالا می‌رود. برای دریافتن پرتو حضور الهی، او نیز به جامه‌ای نیاز دارد؛ جامه‌ای روحانی.

אך לכאורה אין המשל דומה שהרי הנשמה היא עצם רוחני וא"כ למה צריכה ללבוש בשביל להשיג הזיו כו'.

اما در نگاه نخست، این تمثیل گویا با موضوع سازگار نیست؛ زیرا روح موجودی روحانی است. پس چرا برای دریافتن پرتو به جامه نیاز دارد، و مانند آن؟

اشکالی مطرح می‌شود: فرشته به این دلیل به جامه نیاز دارد که روحانی است و وارد جهانی جسمانی می‌شود. اما روح روحانی است و به مکانی روحانی می‌رود؛ پس چرا به جامه نیاز دارد؟

אך הענין הוא כי רוחניות וגשמיות שניהם נבראים ומחודשים מאין ליש משא"כ זיו השכינה שהוא גילוי אלקות ממש כמ"ש בפ' חיי שרה ע"פ ואברהם זקן.

اما توضیح این است که روحانیت و جسمانیت هر دو آفریده شده‌اند و از نیستی به هستی پدید آمده‌اند؛ حال آنکه پرتو حضور الهی، تجلی خود الوهیت است، چنان‌که [در پاراشای حַיִי ساره (פרשת חיי שרה, Parshas Chayei Sarah)، دربارهٔ آیهٔ] «و ابراهيم (אברהם, Avraham) سالخورده بود» توضیح داده شده است.

پاسخ این است که روحانی و جسمانی هر دو آفریده شده‌اند و از نیستی به هستی پدید آمده‌اند. اما پرتو حضور الهی چیزی آفریده‌شده نیست؛ بلکه خود الوهیت است، چنان‌که در مامار مربوط به «ابراهیم سالخورده بود» در پاراشای حַיִי ساره توضیح داده شده است.

והרי האלקות הוא למעלה מרוחניות כמו שהוא למעל' [למעלה / למעלה] מגשמיות שהרי אין ערוך הנבראים לגבי הבורא:

و الوهیت همان‌قدر فراتر از روحانیت است که از جسمانیت؛ زیرا آفریدگان در برابر آفریدگار هیچ سنخیتی ندارند.

الوهیت همان‌قدر فراتر از امر روحانی است که از امر جسمانی، زیرا هیچ آفریده‌ای با آفریدگار قابل قیاس نیست. پس روح نیز، با آنکه روحانی است، برای دریافتن آن به جامه نیاز دارد.

22 וזהו המגביהי כו' המשפילי⁶⁶ כו'. לכן כדי שתשיג גילוי זה ממש א"א להיות כ"א ע"י לבוש ממעשה**המצות כו'**

و این [معنای] «آن که بر فرازها بر تخت نشسته است، و آن که به فرودها می‌نگرد، و جز این» است. بنابراین، برای آن که [روح] این خود تجلی را دریابد، این کار تنها از راه پوششی ممکن است که از عمل به فرمانها (מצות, mitzvos) فراهم می‌آید، و جز این نیست.

مزمور، ה' را وصف می‌کند که بر فراز همه نشسته است و باین حال به فرودها می‌نگرد؛ یعنی از آسمان و زمین به یک اندازه دور است. بنابراین، روح تنها از طریق پوششی که از **מצות** خود پدید می‌آورد، می‌تواند تجلی الوهیت را دریافت کند.

והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **צדיקי'** [צדיקים] **יושבים ועטרותיה'** **בראשיהם ונהנים מזיו פי' נהנין** **מזיו** **הוא גילוי מהות הזיו ממש**⁶⁷ **וזהו כענין הראיה באספקלריא המאירה שהוא השגת המהות ממש** **ע"י הלושים מהמצות.**

اکنون، حکیمان ما گفته‌اند: «عادلان می‌نشینند، درحالی که تاج‌هایشان بر سرهایشان است، و از فروغ بهره می‌برند.» «از فروغ بهره‌مند می‌شوند» یعنی حقیقت خود فروغ بر آنان آشکار می‌شود؛ و این مانند دیدن از طریق آینه نورانی است، که دریافت حقیقت خود امر از راه پوشش‌های **מצوت** است.

تلمود می‌گوید عادلان در عالم آینده، درحالی که تاج‌هایشان بر سرهایشان است، از فروغ حضور الهی (שכינה, Shechinah) بهره می‌برند. «بهره‌مندی از فروغ» یعنی خود الوهیت را دیدن؛ همانند دیدن از طریق آینه روشن و نورانی، به واسطه پوشش‌هایی که از **מצوت** پدید می‌آیند.

אך עטרותיהם הוא בחי' מקיף והוא בחי' שלמעלה מזיו וההארה המושגת להם

اما «تاج‌هایشان» مرتبه فراگیر [نور] است؛ و مرتبه‌ای است برتر از فروغ و پرتویی که آنان دریافت می‌کنند.

«تاج‌ها» امری دیگرند: نوری فراگیر که از فروغ و پرتویی که روح‌ها درک می‌کنند برتر است.

לפיכך אין נמשכת בבחי' גילוי כ"א ע"ד הראי' [הראיה] ע"י אספקלריא שאינה מאירה שאין מושג **המהות של הנראה רק ע"ד וביד הנביאים אדמה כו'.**

ازاین‌رو، این مرتبه به صورت آشکار نازل نمی‌شود، بلکه تنها به‌گونه دیدن از طریق آینه‌ای که روشنایی ندارد؛ در این آینه، ذات آنچه دیده می‌شود دریافت نمی‌گردد، بلکه تنها به صورت «و از طریق پیامبران به صورت مثالی درمی‌آیم، و جز این» است.

چون این مرتبه چنین بلند است، تاج آشکارا جلوه‌گر نمی‌شود، بلکه تنها چنان‌که از آینه‌ای بی‌فروغ دیده شود: ذات آن دیده نمی‌شود و تنها صورتی از آن دیده می‌شود، چنان‌که درباره پیامبرانی جز موشه (مשה) صدق می‌کند.

ולכן נק' עטרה. (ועמ"ש לקמן בפסוק צאינה וראינה ⁶⁸ וגו' בעטרה ⁶⁹ וגו'. וזה נמשך ע"י בכל מאדך כנ"ל): ^{70, 71}

ו אזינרו «תאך» נאמידה מי שוד. (ו آنچه را در ادامه درباره آیه «بیرون آید و بنگرید، و جز این، با تاج، و جز این» نوشته شده است، بنگرید. و این، چنان که پیش تر گفته شد، از طریق «با تمام توان» نازل می شود.)

به همین دلیل «تاج» نامیده می شود: بالای سر قرار می گیرد و آن را دربرمی گیرد، نه آن که به درونش وارد شود. متن به آیه «بیرون آید و بنگرید ... پادشاه شلومو (שלמה) را با تاج» اشاره می کند؛ در لیکوتی טורה (לקוטי תורה)، شیر هاشیریم (שיר השירים)، אלתר רבה (אדמו"ר הזקן) در آنجا توضیح می دهد که تاج، یعنی مرتبه تاج (כתר, Keser)، اصلاً از طریق آینه نورانی دیده نمی شود و تنها از طریق آینه ای دیده می شود که روشنائی ندارد؛ و این مرتبه از راه خدمت به ה' «با تمام توان» نازل می شود.

23 וזהו ענין נר מצוה ⁷² וענין נר אלקים נשמת אדם ⁷³ היינו ב' בחי' נר. א' הוא אספקלריא המאירה. והב' אספקלריא שאינה מאירה.

و این است معنای «فرمان الهی (מצוה, mitzvah) چراغی است» و «چراغ اלקים (אלקים, Elokim)، روح آدمی است»: این ها دو گونه چراغ اند. یکی آینه نورانی است و دیگری آینه ای که نور نمی افشاند.

اکنون دو «چراغ» آیات آغازین، یعنی فرمان الهی و روح، با دو گونه آینه پیوند می یابند. یکی از این چراغ ها با آینه زلال و نورانی متناظر است و دیگری با آینه ای که نور نمی افشاند.

והענין כי הנה בנר יש שמן ופתילה וב' גווני אור. נהורא אוכמא שעל הפתילה ונהורא חורא.

و توضیح این است که در چراغ، روغن و فتیله هست و دو رنگ نور: نور تیره بر فتیله و نور سفید.

چراغ روغن و فتیله دارد و شعله اش دو رنگ دارد: نوری تیره در نزدیکی فتیله و نوری سفید بالای نور تیره. زوهار این دو نور را بارها به عنوان نماد به کار می برد.

24 והנה האור שהוא עיקר הנר הוא נאחז בפתילה דוקא. אבל השמן בלתי אפשר שיאחז בו האור בעצמו כ"א ע"י הפתילה ומ"מ השמן הוא הנכלה בהאור וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה כו'.

اکنون نور، که جوهر چراغ است، به خصوص به فتیله می آویزد. اما نور نمی تواند مستقیماً به خود روغن بگیرد، مگر به واسطه فتیله؛ با این حال، این روغن است که در نور می سوزد، و به واسطه یک فتیله، روغن فراوانی می سوزد، و الی آخر.

شعله فقط می تواند به فتیله بگیرد؛ نمی تواند مستقیماً به روغن بگیرد. با این همه، این روغن است که در واقع می سوزد و از طریق فتیله بالا کشیده می شود؛ یک فتیله مقدار زیادی روغن را می سوزاند.

25 וכך הנה מעשה המצות בעוה"ז הם בחי' השמן כמ"ש בזוהר בינוקא דבלק.⁷⁴ והיינו שמן משחת קדש

ששרשו בח"ע [בחכמה עילאה] ורצון העליון

و نیز چنین است که انجام فرمان‌ها (מצות, mitzvos) در این جهان مرتبة روغن است؛ چنان‌که در זוهر (זהר)، در [بخش] کودک حکیم (ינוקא, Yanuka) در پاراشای בلاق (בלק) آمده است؛ یعنی روغن مسح مقدس، که ریشه‌اش در حکمت برین (חכמה, Chochmah) و اراده برین (רצון, ratzon) است.

در این جهان، מצות روغن‌اند. روایت זוهر از کودک حکیم در پاراشای בلاق، کارهای نیک را به روغن تشبیه می‌کند و تانیا (תניא)، فصل 35، آن را توضیح می‌دهد: حضور الهی (שכינה, Shechinah) بر شخص قرار می‌گیرد، همچون شعله‌ای بر فتیله، و این تنها به واسطه روغن کارهای نیک است. ریشه این کارها روغن مسح مقدس است که نماد حکمت برین و اراده برین است.

אך שנשתלשלו וירדו בגשמיות בעוה"ז ע"כ אין דרך שיאחז בהם אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה כ"א ע"י

הפתילה שהיא הנפש האלקית המקיים המצות ואז הוא הממשיך בהם גילוי אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה

اما چون آنها در زنجیره نزول فرود آمده و به ساحت مادی این جهان رسیده‌اند، نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof)، متبارک باد، راهی ندارد که به آنها چنگ بزند، مگر از طریق فتیله؛ و آن، نفس الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) است که מצות را به‌جا می‌آورد؛ و آنگاه [نفس] است که تجلی نور بی‌پایان، متبارک باد، را در آنها فرومی‌کشد.

از آنجا که מצות به چیزهای مادی فرود آمده‌اند، نور بی‌پایان نمی‌تواند مستقیماً به آنها چنگ بزند. این نور به فتیله‌ای نیاز دارد؛ یعنی نفس الهی که مصوت را به‌جا می‌آورد. از طریق نفس است که نور الهی به درون عملی مادی کشانده می‌شود.

וכמ"ש אשר יעשה אתם האדם⁷⁵ שהאדם הוא העושה אותן למצות שממשיך בהן אוא"ס [اور אין סוף]

ב"ה. משא"כ חסד לאומים.⁷⁶

چنان‌که نوشته شده است: «که انسان آنها را انجام دهد»؛ زیرا انسان است که آنها را به صورت مصوت درمی‌آورد و نور بی‌پایان، متبارک باد، را در آنها فرومی‌کشد؛ اما در مورد «مهر ملتها» چنین نیست.

آیه «که انسان آنها را انجام دهد» را می‌توان چنین فهمید: «که انسان آنها را بسازد»؛ انسان است که با کشاندن نور بی‌پایان به درون عمل، آن را به مصوت بدل می‌کند. همان عملی مه‌آمیز، اگر بدون این پیوند انجام شود، «مهر ملتها» است و این ویژگی را ندارد.

26 וזהו ותורה שם בישראל.⁷⁷ והיינו ע"י שיש בנפש בחי' מס"נ [מסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע]

שהוא בחי' בטול לאוא"ס [לאור אין סוף] ב"ה.

و این است [معناي] «و توراتی در اسرائیل نهاد»: یعنی، از آن رو که در نفس، کیفیت فداکاری تا پای جان (مסירות נפש, mesirus nefesh) در [گفتن] «یکی» در قرائت شماع (שמע, Shema) وجود دارد؛ و این همان مرتبة خودنفی‌گری (ביטול, bittul) در برابر نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof)، متبارک باد، است.

این همان معنای «او تورا را در اسرائیل نهاد» است: نفس می‌تواند نور الهی را در خود جای دهد، زیرا می‌تواند خویشتن را یکسره در برابر ه' فدا کند؛ چنان‌که هنگام گفتن «یکی» در شماع، با آمادگی برای מסירות نפש چنین می‌کند؛ و این همان **بیטול** در برابر نور بی‌پایان است.

وזהו כמשל הפתילה שבה נאחז האור. והיינו ע"י בטול זה כו' משא"כ בשמן כי הנפש היא רוחנית ויש בה בטול זה משא"כ במעשה המצות עצמן לא שייך לומר כן

و این مانند تمثيل فتيله‌ای است که نور در آن درمی‌گیرد؛ یعنی، به‌واسطه این خودنفی‌گری و جز این؛ اما در مورد روغن چنین نیست، زیرا نفس روحانی است و این خودنفی‌گری را دارد، حال آنکه درباره خود عمل فرمان‌های توراتی (מצות, mitzvos) نمی‌توان چنین گفت.

این خودنفی‌گری است که موجب می‌شود نور در نفس درگیرد، همان‌گونه که شعله در فتيله می‌گیرد. نفس، چون روحانی است، این **بیטول** را دارد؛ اما نمی‌توان گفت فرمان‌های توراتی جسمانی، یعنی روغن، دارای آن هستند.

ولכן האור נאחז בפתילה דוקא אלא שבה ועל ידה נמשך גילוי אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה במעשה המצות שמדברים גשמיים

ازاین‌رو، نور تنها در فتيله می‌گیرد؛ بااین‌حال، در آن و به‌واسطه آن، تجلی نور بی‌پایان، متبارک باد، به عمل **מצות**، که از امور جسمانی‌اند، نازل می‌شود؛

پس نور در فتيله، یعنی نفس، می‌گیرد؛ بااین‌همه، در نفس و به‌واسطه آن، تجلی نور بی‌پایان به فرمان‌های توراتی جسمانی نازل می‌شود.

وهוא כמשל השמן הנכלה באור.

و این مانند تمثيل روغنی است که در نور مصرف می‌شود.

بنابراین، فرمان‌های توراتی همان روغنی هستند که در شعله «مصرف» می‌شود و به‌واسطه فتيله به‌سوی نور بالا کشیده می‌شود.

וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה היינו כי נשמה א' מקיים ועושה מצות רבים לאין שיעור בשני חייו.

و به‌واسطه یک فتيله، روغن بسیاری مصرف می‌شود؛ یعنی، یک نفس در سال‌های زندگی‌اش **מצות** بی‌شماری را به‌جا می‌آورد و انجام می‌دهد.

یک فتيله روغن بسیاری را می‌سوزاند؛ یک نفس نیز در سراسر عمر خود **מצות** بی‌شماری انجام می‌دهد.

27 והנה מהשמך נמשך הנהורא חורא שהוא כענין בחי' אספקלריא המאירה היינו בחי' אור ישר. והוא בחי' תר"ך עמודי אור כנ"ל. והנהורא אוכמא נמשך מהפתילה כי נהורא אוכמא היא בחי' אספקלריא שאינה מאירה.

اکنون از روغن، نور سفید جاری می‌شود؛ این نور مانند مرتبه آینه تابان است، یعنی مرتبه نور مستقیم؛ و همان مرتبه ۶۲۰ ستون نور است، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد. و نور تیره از فتیله جاری می‌شود، زیرا نور تیره مرتبه آینه‌ای است که نمی‌تابد.

نور سفید از روغن، یعنی از فرمان‌ها (מצוות, mitzvos)، می‌آید: این نور مستقیم است، مانند شیشه‌ای شفاف، و همان «۶۲۰ ستون نور» از بالا است. نور تیره از فتیله، یعنی از نفس، می‌آید و با آینه‌ای که نمی‌تابد متناظر است.

28 והוא ענין אהבת בכל מאדך שנמשך מצד התהפכות נה"ב [נפש הבהמית]. כי הפתילה היא נה"א [נפש האלקית] המלוכשת בנה"ב [בנפש הבהמית].

و این همان عشق «با تمام نیروی خود» است که از دگرگونی نفس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) پدید می‌آید؛ زیرا فتیله، نفس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis) است که در **نפש הבהمیت** پوشیده است.

نور تیره، عشق «با تمام نیروی خود» است که از دگرگون کردن **نפש הבהمیت** حاصل می‌شود. فتیله فقط خود **نפש האלקیت** نیست، بلکه **نפש האלקیت** است همان‌گونه که در **نפש הבהمیت** پوشیده است.

כי זה שהנשמה נק' פתילה הוא דוקא בהתלבשותה בגוף שאז נק' היא פתילה לגבי המצות שהם הנק' שמן לומר שהאור נאחז בפתיל' [בפתילה] דוקא כי אז בירידתן למטה הרי הנפש רוחנית והמצות גשמיות.

زیرا نفس فقط هنگامی فتیله نامیده می‌شود که در بدن پوشیده باشد؛ آن‌گاه نسبت به فرمان‌ها (מצוות, mitzvos)، که «روغن» نامیده می‌شوند، فتیله خوانده می‌شود؛ یعنی نور به‌خصوص به فتیله می‌گیرد؛ زیرا آن‌گاه که به پایین فرود می‌آیند، نفس روحانی است و **מצوت** جسمانی‌اند.

نفس فقط هنگامی «فتیله» است که در بدن باشد. در این جهان، نفس روحانی و **מצوت** جسمانی‌اند؛ از این‌رو نور به نفس و از طریق آن به **מצوت** می‌رسد.

משא"כ בעלותן למעלה בג"ע [בגן עדן] הרי אדרבה האוא"ס [האור אין סוף] נתגלה לנפש ע"י אמצעות הלבושים הנעשים ממעשה המצות

اما هنگامی که به بالا، به باغ عدن (גן עדן, Gan Eden) صعود می‌کنند، برعکس، نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof) از طریق واسطه پوشش‌هایی که از عمل **מצوت** ساخته می‌شوند، بر نفس آشکار می‌شود.

در **گن עדן** وضع برعکس است: آن‌جا **اور אין سוף** از طریق پوشش‌هایی که از **מצوت** پدید آمده‌اند، به نفس می‌رسد.

א"כ אז המצות הם כמו בחי' פתילה והנפש היא השמן הנכלה באו"ס [באור אין סוף] **ב"ה ע"י אמצעות הפתילה הם לבושים מהמצות וכו'.** אבל בעוה"ז נהפוך הוא שהנשמה נק' פתילה.

پس در آن صورت، **מצות** مانند فتيله‌اند و نفس روغنی است که در **אור אין סוף**، متبارک باد، به واسطه فتيله - یعنی پوشش‌هایی که از **מצות** پدید آمده‌اند - می‌سوزد، و جز این‌ها. اما در این جهان عکس آن است: نفس فتيله نامیده می‌شود.

در آن‌جا **מצות** فتيله‌اند و نفس روغنی است که در **אור אין סוף** «می‌سوزد». در این جهان عکس آن است و نفس فتيله است.

29 וכיון שכן שאינו נק' פתילה כ"א בהתלבשותה בנה"ב [בנפש הבהמית] **לכן נמשך ממנה נהורא אוכמא היא**

בחי' בכל מאדך וכו' בחי' או"ת [אור חזר]

و چون چنین است که [روح] فقط هنگامی فتيله خوانده می‌شود که در نفس حیوانی (**נפש הבהמית**, Nefesh HaBahamis) پوشیده باشد، از این‌رو نور تاریک از آن کشیده می‌شود؛ این همان مرتبه «با تمام توانت» و مانند آن، مرتبه نور بازتابیده است.

از آنجا که روح فقط وقتی فتيله است که در نفس حیوانی پوشیده باشد، نور تاریکی که از آن می‌تابد همان عشق «با تمام توانت» است که از دگرگون کردن نفس حیوانی پدید می‌آید: «نور بازتابیده» که از پایین بالا می‌رود.

ومמעשה המצות נמשך נהורא חורא הוא בחי' שמחה של מצוה ושניהם כא' [כאחד] טובים שיש מעלה

יתירה בזה כו' ויש וכו' כנ"ל בענין אספקלרי' [אספקلریا] המאירה ושאינה מאירה.

و از عمل فرمان‌های توراتی (**מצות**, mitzvos)، نور سفید کشیده می‌شود که همان مرتبه شادی یک فرمان توراتی است. و هر دو با هم نیک‌اند، زیرا در این یکی برتری ویژه‌ای هست و مانند آن، و در آن یکی نیز...، چنان‌که پیش‌تر درباره آینه نورانی و آینه‌ای که نمی‌درخشد توضیح داده شد.

نور سفید که از فرمان‌های توراتی پدید می‌آید، شادی انجام یک فرمان توراتی است. هر نور برتری خاص خود را دارد، همان‌گونه که هر یک از دو آینه‌ای که پیش‌تر توصیف شد، ویژگی خاص خود را دارد.

וזהו שהנשמה נק' נר וגם המצות נק' נר.

و از همین روست که روح «چراغ» خوانده می‌شود و فرمان‌های توراتی نیز «چراغ» خوانده می‌شوند.

از همین رو هم روح و هم فرمان‌های توراتی چراغ خوانده می‌شوند: آن‌ها با هم یک چراغ، یعنی فتيله و روغن، می‌سازند.

והיינו כי הנשמה היא בחי' הפתילה (בהתלבשותה בנה"ב [בנפש הבהמית]) והמצות הם בחי' השמן ועי"ז נמשך
ב' בחי' אור וכמ"ש ואהבת⁷⁸ בגימטריא ב"פ [ב' פעמים] אור. הוא בחי' בכל מאדך ושמחה של מצוה⁷⁹

یعنی روح مرتبة فتيله است (هنگامی که در نفیس حیوانی پوشیده باشد) و فرمان‌های توراتی مرتبة روغن‌اند؛ و از این راه دو
گونه نور کشیده می‌شود، چنان‌که نوشته شده است: «و دوست بدار» (واהבת, ve'ahavta) از نظر ارزش عددی برابر با دو
برابر «نور» (אור, Or) است: این همان مرتبة «با تمام توانت» و شادی انجام یک فرمان توراتی است.

روح در بدن فتيله است و فرمان‌های توراتی روغن‌اند؛ این دو با هم دو نور پدید می‌آورند. واژه ve'ahavta (واהבת, «و دوست بدار») از
نظر ارزش عددی برابر با ۴۱۴ است، یعنی دو برابر Or (אור, «نور») که ارزش عددی‌اش ۲۰۷ است: این دو نور عبارت‌اند از عشق «با تمام
توانت» و شادی انجام یک فرمان توراتی.

וכמו שבהדלקת הנר מתחלה נמשך ועולה האור שסביב הפתילה שהוא נהורא אוכמא. ואח"כ נמשך
ומתגלה הנהורא חירא.

و همان‌گونه که هنگام افروختن چراغ، نخست نوری که گرداگرد فتيله است، یعنی نور تاریک، کشیده می‌شود و بالا می‌رود، و
پس از آن نور سفید کشیده و آشکار می‌شود،

هنگام افروختن چراغ، نور تاریک پیرامون فتيله نخست پدیدار می‌شود و تنها پس از آن نور سفید.

כן מתחלה צ"ל ההעלאה בבחי' בכל מאדך. ואז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח^{80, 81} גילוי אוא"ס [אור אין
סוף] ב"ה על ידי מעשה המצות:

همین‌گونه نیز ابتدا باید در مرتبة «با تمام توانت» عروج صورت گیرد، و آنگاه «روح، روحی می‌آورد و روحی را فرومی‌کشد»:
آشکارشدن نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، متبارک باد، از راه عمل فرمان‌های توراتی.

به همین ترتیب، ابتدا باید با عشقی از جنس «با تمام توانت» عروج کرد و سپس، چنان‌که زوهر (Zohar, the) می‌گوید، «روح، روحی
می‌آورد»: کوشش برخاسته از پایین، آشکارشدن نور بی‌پایان را از راه فرمان‌های توراتی فرومی‌کشد. מאמר بعدی این پاراشا («زیرا
سرچشمه حیات نزد توست») از همان گفته زوهر بهره می‌گیرد: کسی که فرمان‌های ה' را انجام می‌دهد، برانگیختگی‌ای از بالا را
برمی‌انگیزد.

بخش 5 • 301-42

هفت شبان و هشت شاهزاده

30 והנה ענין העלאת הנרות שהיו במקדש ז' נרות⁸² הוא כנגד שבעה מדרגות שיש בכללות עובדי ה'.

اکنون، افروختن چراغ‌هایی که در حرم بود، یعنی هفت چراغ، با هفت مرتبه‌ای متناظر است که در میان مجموعه خدمتگزاران ه' وجود دارد.

اکنون آذمور هازاکن به شمار چراغ‌ها می‌پردازد. منورای هفت‌شاخه حرم، نماد هفت نوع از خدمتگزاران ه' است.

יש שעבודתו⁸³ בבחי' אהבה. ויש שעיקר עבודתו בבחינת יראה כו'. ונמשכים מבחי' שבעה רועים

המפרנסים כללות נש"י [נשמות ישראל]

یکی خدمتش در وجه عشق است و دیگری خدمت اصلی‌اش در وجه هیبت است و جز آن. و اینها از مرتبه هفت شبانی سرچشمه می‌گیرند که کلیت جان‌های اسرائیل را روزی می‌دهند.

برخی عمدتاً با عشق خدمت می‌کنند و برخی دیگر عمدتاً با هیبت، و همین‌طور تا هفت وجه. این هفت نوع از «هفت شبان» سرچشمه می‌گیرند؛ رهبران بزرگی که همه جان‌های اسرائیل را پرورش می‌دهند.

(דאע"פ [דאף על פי] שכל אחד מקבל מכל השבעה רועים מ"מ יש מי שבחי' זו גוברת בו יותר כו' כמ"ש

בזוהר בנוי דאברהם כו' בנוי דיצחק כו').

(زیرا با آنکه هر کس از هر هفت شبان بهره می‌گیرد، با این‌حال، در یکی این کیفیت بیشتر غلبه دارد و جز آن؛ چنان‌که در زوهار (זהר) آمده است: «فرزندان ابراهیم (آברהם) و جز آن، فرزندان اسحاق (יצחק) و جز آن»).

هر جان از هر هفت شبان بهره‌ای می‌گیرد، اما در هر شخص یکی از این کیفیت‌ها غالب است. زوهار نیز بر همین اساس از «فرزندان ابراهیم» – که خصلتشان عشق است – و «فرزندان اسحاق» – که خصلتشان هیبت است – سخن می‌گوید.

וענין שמונה נרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם⁸⁴

و هشت چراغ حنوکا با هشت امیر انسان‌ها متناظرند،

در مقابل، هشت چراغ حنوکا با «هشت امیر انسان‌ها» متناظرند.

וכמ"ש במיכה (סימן ה) אשור כי יבא בארצנו וכו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם^{85, 86}

چنان‌که در میخاه (מיכה، فصل ۵) نوشته شده است: «چون آشور به سرزمین ما درآید و جز آن، هفت شبان و هشت امیر انسان‌ها را در برابرش برپا خواهیم کرد.»

میخاه پیشگویی می‌کند که چون آشور به سرزمین ما حمله کند، «هفت شبان و هشت امیر انسان‌ها را در برابرش برپا خواهیم کرد»؛ یعنی آشکارا رهبران و فرماندهان بسیاری که آشور را به عقب خواهند راند.

ובגמ' [ובגמרא] דסוכה (דף נב:) פי' שבעה רועים אברהם יעקב משה כו'. ושמונה נסיכי אדם ישי ושاول כו' ומשיח⁸⁷ ואליהו.

و در جمارا در مسخِ سوکا (סוכה, 52b) توضیح داده شده است که هفت شبان عبارت‌اند از ابراهیم (אברהם)، یعقوب (יעקב)، موسی (משה) و جز آن؛ و هشت امیر انسان‌ها عبارت‌اند از یشای (ישי) و شائلول (שاول) و جز آن، و משיח (Moshiach) و الباهو (אליהו).

تلمود نام‌های آنان را می‌آورد: در میان هفت شبان، ابراهیم، یعقوب و موسی هستند؛ و در میان هشت امیر، یشای، شائلول، משיח (Moshiach) و الباهو. یادداشتِ كهوت می‌گوید که چرایِ شمرده‌شدنِ משיח (Moshiach) در شمار امیران، نه شبانان، در گفتاری از ربه (הרבי) بررسی شده است (لیکوتی سیخوت (לקוטי שיחות)، vol. 35).

ולהבין זה שהנרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם. והענין כי הנה רועה יש בו ב' פירושים. הא' לשון מפרנס לאחרים כמו רוענו זוננו.

و برای فهمیدن این مطلب که چراغ‌های حنوکا با هشت امیر انسان‌ها متناظرند، باید دانست که واژه «شبان» (רועה, ro'eh) دو معنا دارد. معنای نخست، پرورش‌دادنِ دیگران است؛ چنان‌که در عبارت «ما را شبانی کن، روزی‌مان ده» (רוענו زוננו, re'enu, zunenu) آمده است.

برای دریافتن اینکه چرا چراغ‌های حنوکا با امیران متناظرند، آذمور هازاکن نخست واژه «شبان» را بررسی می‌کند که دو معنا دارد. معنای نخست، کسی است که دیگران را خوراک می‌دهد؛ چنان‌که در برکتِ پس از غذا آمده است: «شبان ما (רוענו) که روزی‌مان می‌دهد.»

31 והב' שהוא רועה את עצמו ר"ל [רועה لומר] שמתפרנס כמו והאתונות רועות על ידיהן⁸⁸ וכן בגמ' [בגמרא] رועה בשדות וכיוצא.

و دوم آن است که او خود را می‌پرورد، یعنی روزی‌اش تأمین می‌شود؛ چنان‌که آمده است: «و ماده‌الاعها در کنارشان می‌چریدند؛» و نیز در گمارا آمده است: «در کشتزارها می‌چرد»، و مانند این.

معنای دوم «چریدن» (רועה, ro'eh) چرا کردن و از خود تغذیه کردن است؛ چنان‌که ماده‌الاعها در کتاب ایوب «می‌چریدند» و در تعبیر تلمود آمده است: «چرا کردن در کشتزارها».

וכן בענין השבעה רועים יש ב' בחי' אלו כי הן המפרנסים כנ"י [כנסת ישראל]. **אברהם באהבה כמ"ש אברהם אוהבי**⁸⁹ ששרשו מחסד עליון שהוא בחי' אהבה ומשפיע מבחי' זו לכנס"י [לכנסת ישראל] ומרע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] **משפיע בחי' דעת כו'.**

و در مورد هفت چوپان نیز این دو جنبه وجود دارد؛ زیرا آنان روزی رسانی جماعت اسرائیل اند: ابراهیم (آברהם) با عشق، چنان که نوشته شده است: «ابراهیم، دوستدار من»، که ریشه اش از مهر (חסד, Chesed) متعال است؛ و این همان مرتبه عشق است. او از این مرتبه به جماعت اسرائیل می بخشد؛ و موسی (مשה)، استاد ما، درود بر او باد، مرتبه شناخت (دעת, Daas) را می بخشد، و مانند آن.

هفت چوپان هر دو معنای چوپانی را دارند: آنان به دیگران خوراک می رسانند و خود نیز خوراک می گیرند. ابراهیم، که ریشه اش در **חסد** متعال است، به قوم اسرائیل عشق می بخشد؛ موسی شناخت الهی را به آنان می بخشد.

32 **ונקרא רעיא מהימנא שמפרנס את האמונה על ידי שממשיך דעת ה'. ויעקב משפיע רחמים.**

و او «چوپان وفادار» (رעיא מהימנא, ra'aya mehemna) نامیده می شود، زیرا با فروفرستادن شناخت (دעת, Daas) از ה'، ایمان (אמונה, emunah) را می پروراند. و یعقوب (יעקב) مهر و شفقت می بخشد.

موشه (مשה) «چوپان وفادار» خوانده می شود؛ این تعبیر در اینجا به معنای چوپانی است که با رساندن شناخت ה' به اسرائیل، ایمان را می پروراند. یعقوب به آنان مهر و شفقت می بخشد.

ואמנם הנה עי"ז שמפרנסים לכנס"י [לכנסת ישראל] הם מתפרנסים ג"כ כי מודעת זאת שא"ס ב"ה מרומם ומתנשא לאין קץ מבחי' חכמה ומדות כמאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל.

و به راستی، از آن رو که آنان به جماعت اسرائیل روزی می رسانند، خودشان نیز روزی می یابند. زیرا معلوم است که بی نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof)، متبارک باد، بی کران از مرتبه حکمت (חכמה, Chochmah) و صفات عاطفی (مدות, middos) برتر و فراتر است؛ چنان که گفته اند: «او مطلقاً هیچ یک از این صفات نیست.»

چوپانان با روزی رساندن به اسرائیل، خود نیز روزی می یابند. خود ه' بی نهایت از حکمت و صفات عاطفی فراتر است؛ چنان که تیکونی زوهار (תיקוני זוהר) می گوید، او مطلقاً هیچ یک از این صفات نیست.

33 וכדי שיומשך גילוי אור א"ס ב"ה במדות עליונות הוא כפום עובדיהון דב"נ [דבני נשא] שע"י אתעדל"ת[אתערותא דלתתא] **באהבה**

و برای آن که تجلّی نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، مبارک باد او، در صفات عاطفی برتر (مדות، middos) افزوده شود، این امر مطابق کردار آدمیان است: از طریق برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא، isarusa dilesata) از سرِ عشق، از آن جا که ה' فراتر از صفات است، نور او مطابق کردار آدمیان در آن‌ها وارد می‌شود. هنگامی که آدمیان از پایین عشق را برمی‌انگیزند، پاسخی از بالا می‌آید.

אזי כמים הפנים⁹⁰ נמשך למעלה ג"כ גילוי אור א"ס ב"ה במדת אהבה וחסד להיות אהבתי אתכם⁹¹ כו'

آنگاه، چنان که آب، چهره را به چهره [بازمی‌تاباند]، در بالا نیز تجلّی نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، مبارک باد او، در صفتِ عشق و مهر (חסد، Chesed) افزوده می‌شود، تا آن جا که گفته می‌شود: «من شما را دوست داشته‌ام، و غیره» همان گونه که آب چهره‌ای را بازمی‌تاباند، عشقِ ה' در پاسخ به عشقِ آدمی است: نور بی‌پایان در صفتِ برترِ عشق و مهر تجلّی می‌یابد: «من شما را دوست داشته‌ام.»

ונמצא ע"י שהשבעה רועים משפיעים אהוי"ר [אהבה ויראה] לנש"י [לנשמות ישראל] עי"ז האהוי"ר [האהבה**ויראה] שמתעורר בנש"י [בנשמות ישראל] נמשך תוספת אור וגילוי מא"ס ב"ה בהمدות עליונות**

پس، از آن جا که هفت چوپان عشق و هیبت (אהבה وיראה، ahavah veyirah) را به نفوس اسرائیل می‌بخشند، از طریق عشق و هیبتی که در نفوس اسرائیل برانگیخته می‌شود، نور و تجلّی افزون‌تری از بی‌نهایتِ مطلق (אין سوف، Ein Sof)، مبارک باد او، به صفاتِ برتر افزوده می‌شود،

پس هنگامی که چوپانان عشق و هیبت را در اسرائیل بیدار می‌کنند، همین عشق و هیبت نور افزون‌تری را از אין سوف به درونِ **مدות** برتر می‌کشاند.

שהם שרש בחינת הרועים והרי א"כ הם מתפרנסים עי"ז כו'. וזהו אכלו רעים⁹² שהם הרועים שהם רעים למקום.

که ریشه مرتبه (בחינה، bechinah) چوپانان؛ و بنابراین، آن‌ها نیز از این طریق روزی می‌یابند، و غیره. و این معنای «بخورید، ای دوستان (רעים، re'im)» است: منظور همان چوپانان (רועים، ro'im) هستند که دوستانِ آن‌ها که همه‌جا حاضر است، می‌باشند.

آن صفاتِ برتر ریشه خودِ چوپانان‌اند، پس چوپانان نیز به نوبه خود از این طریق روزی می‌یابند. در غزلِ غزل‌ها آمده است: «بخورید، ای دوستان (re'im)»؛ منظور از دوستان، چوپانان (ro'im) هستند که دوستانِ آن‌ها که همه‌جا حاضر است، می‌باشند.

34 והנה כמו"כ [כמו כן] יש למעלה ג"כ כמאמר ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים⁹³ כו' שפרנסה זו הוא**שיומשך אור א"ס להיות בבחינת כמראה אדם⁹⁴ והיינו ע"י התורה**

اکنون، در بالا نیز [چنین روزی رسانی] وجود دارد؛ چنانکه در این گفته آمده است: «اسرائیل پدرشان را در آسمان روزی می‌رسانند، و مانند آن.» این روزی رسانی آن است که نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof) فرود آورده شود تا در مرتبه «همچون سیمای انسان» قرار گیرد؛ و این به واسطهٔ تورا است،

در بالا نیز «روزی رسانی» وجود دارد: میدراش می‌گوید که اسرائیل پدرشان را در آسمان روزی می‌رسانند. مقصود آن است که اور אין سوف به صورت «همچون سیمای انسان» درآید؛ یعنی به واسطهٔ تورا در ساختار انسان وار مراتب تجلی (سفیروت، Sefiros) جریان یابد.

وكم"ש לכו לחמו בלחמי⁹⁵ שהתורה היא ג"כ בחי' לחמי כביכול דכמו שע"י הלחם יחיה האדם ותתחבר**נשמתו עם גופו כך הוא המשכת אוא"ס [اور אין سوف] ע"י התורה שהיא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שבה שורה****אוא"ס [اور אין سوف] ב"ה**

چنانکه نوشته شده است: «بیایید، از نان من بخورید»؛ زیرا تورا نیز، به اصطلاح، مرتبهٔ «نان من» است. همان‌گونه که انسان به واسطهٔ نان زنده می‌ماند و جانش با بدنش پیوند می‌خورد، به همین سان اور אין سوف به واسطهٔ تورا فرود می‌آید؛ تورا مرتبهٔ حکمت برین (Chochmah، حکמה) است که اور אין سوف – که مبارک است – در آن جای دارد.

تورا «نان او» خوانده می‌شود. نان جان انسان را به بدنش پیوند می‌دهد؛ تورا نیز، که حکمت برین است و اور אין سوف در آن جای دارد، آن نور را به پایین فرود می‌آورد.

ובה ועל ידה נמשך ומתלבש במדות חסד דרועא ימינא כו' וגם נמשך מזה מזון לנפש כמ"ש ותורתך**בתוך מעי.⁹⁶**

و در آن و به واسطهٔ آن، [نور] امتداد می‌یابد و در صفات جای می‌گیرد؛ مهر (חסد، Chesed) بازوی راست است، و مانند آن. همچنین از این امر، خوراکی برای نفس امتداد می‌یابد؛ چنانکه نوشته شده است: «و تورا تو درون من است.»

به واسطهٔ تورا، نور در صفات جای می‌گیرد؛ از جمله در مهر، که «بازوی راست» است. تورا همچنین خوراکِ نفس می‌شود، چنانکه مزبور می‌گوید: «تورا تو درون من است.»

35 והנה בחי' זו של הרועים היא המשכה בבחי' פנימית שזהו ענין ותורתך בתוך מעי⁹⁷ וכמו השגת התורה**שיהיה מושג ונתפס בשכלו פסק הלכה**

اکنون این مرتبة شبانان، فرودآوردنی به شیوه‌ای درونی است؛ این معنای «و تورات تو در اندرون من است» است؛ چنان‌که در فهم تورا، حکمی هلاخایی فهمیده و در ذهن آدمی جای گیرد،

شیوه بخشش شبانان درونی است: به درون انسان راه می‌یابد، همانند خوراک. در مطالعه تورا نیز چنین است؛ آن‌گاه که انسان حکمی هلاخایی را می‌فهمد و آن را در ذهن نگه می‌دارد، ذهن او آن هلاخا را دربرمی‌گیرد و خود نیز در آن پوشیده می‌شود؛ و چون هلاخا حکمت ه' است، این پیوندی شگفت‌انگیز با اوست.

וכן בהתבוננות שיהיה מושג גדולת הבורא ית' כמ"ש וידעת היום⁹⁸ כו' דע את אלקי אביך⁹⁹ כו' ולפי השכל כך יהיה האהבה כו'.

و نیز در تأمل، تا بزرگی آفریدگار متبارک فهمیده شود، چنان‌که نوشته شده است: «امروز بدان، و الی آخر»، «אלקי (Elokei) پدرت را بشناس، و الی آخر»؛ و عشق، به همان اندازه خواهد بود که فهم هست، و الی آخر.

تأمل نیز به همین شیوه عمل می‌کند: انسان بزرگی ه' را با عقل درمی‌یابد، چنان‌که آیات «امروز بدان» و «אלקי پدرت را بشناس» فرمان می‌دهند. عشقی که در پی می‌آید، متناسب با ژرفای فهم است.

36 וזהו כמשל הרועה שמאכיל ומשקה את הצאן שזהו השפעת החיות בפנימיות וכן בכל דור הם ראשי**אלפי ישראל המלמדים אותם תורה.**

و این مانند تمثیل چوپانی است که به گوسفندان خوراک و آب می‌دهد؛ این همان افاضه نیروی حیات به درون است. همچنین در هر نسل، سران هزارگان اسرائیل هستند که به آنان تورات (تורה، Torah) می‌آموزند.

چوپان به گله خود خوراک و آب می‌دهد؛ او از درون به آنان نیروی حیات می‌بخشد. در هر نسل، رهبرانی که به اسرائیل تورا می‌آموزند، این نقش را بر عهده دارند.

וכמאמר משה שפיר קאמרת¹⁰⁰ שנק' רבא משה ע"ש [על שם] שהיה מלמד תורה כו' וכן מה שהרועים מתפרנסים ע"יז הוא ג"כ השגה בפנימיות וכמו ע"ד ומתלמידי יותר מכולם.¹⁰¹

و چنان‌که در این گفته آمده است: «موسی (مשה)، نیکو گفتم»، که در آن راوا (ربا) را «موسی» می‌خوانند، زیرا او تورا می‌آموخت و مانند آن. همچنین آنچه چوپانان از این راه با آن روزی می‌یابند نیز نوعی ادراک درونی است؛ همچون این گفته: «و از شاگردانم بیش از همه».

در تلمود، راو سفر (רב سפرا) راوا را «موسی» خطاب می‌کند؛ لقبی که به گفته آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) برای کسی است که تورا می‌آموزد. آموزگاران نیز از راه آموزش به درکی درونی دست می‌یابند، چنان‌که ربی حنینا (רבי חנינא) گفت: «از شاگردانم [آموختم] بیش از همه».

37 **וכן למעלה מעלה הוא גילוי אוא"ס [اور אין سوف] בח"ע [בחכמה עילאה] שזהו ענין אכלו רעים כו'.**

و به همین ترتیب، در مرتبه‌ای بس برتر، تجلی نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof) در حکمت برین (حکמה، Chochmah) است؛ این است معنای «ای دوستان، بخورید، و غیره».

در بالاترین مرتبه، این تغذیه متقابل، تجلی اور אין سوف در حکמה برین است؛ این همان معنای «ای دوستان، بخورید» است.

اך ענין הנסיכי אדם היינו שאינן בחי' רועים ומלמדים לישראל כמשה והאבות רק הם צדיקים תמימים כמו ישי שמת רק בעטיו של נחש.¹⁰²

اما مقصود از شاهزادگان آدمیان این است که آنان در شمارِ شبانان و آموزگارانِ اسرائیل نیستند، مانند موشه (مשה) و پدران قوم؛ بلکه صالحانی کامل‌اند، مانند یسی (یשי)، که تنها به سببِ مشورتِ مار درگذشت.

اکنون درباره‌ی شاهزادگانِ آدمیان: آنان، برخلاف موشه و پدرانِ قوم، شبان و آموزگار نیستند، بلکه مردمانی کاملاً پارسا هستند؛ مانند یسی، پدر داوود (د۱۶)، که تلمود می‌گوید تنها «به سببِ مشورتِ مار» درگذشت: مرگ فقط از آن رو به او رسید که مار مرگ را به جهان آورد، نه به سببِ هیچ گناهی از جانبِ خودش.

38 **ولא מצינו זה אפילו במשה רבינו. ועכ"ז [ועם כל זה] הרי משה הוא רבינו. וכתוב זכרו תורת****משה¹⁰³**

و این را حتی درباره‌ی موسی (مשה، Moshe)، شبانِ امین، نمی‌یابیم. باین‌حال، موسی «استادِ ما» است و نوشته شده است: «توراة موسی را به یاد آورید.»

حتی درباره‌ی موسی، شبانِ امین، گفته نشده است که او تنها به سببِ مشورتِ مار مرد، بی‌آنکه خود گناهی داشته باشد. باین‌حال، موسی «استادِ ما» است و تورات نام او را بر خود دارد.

משא"כ בישי שלא היה רועה ע"ד משה כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמצא בו מעלה יתירה שהיה תמים עד שמת רק בעטיו של נחש כו'.

اما یشای (Yishai، یשי) چنین نبود؛ او به شیوه‌ی موسی شبان نبود و غیره؛ باین‌همه، در او فضیلتی برتر یافت می‌شود: آن‌قدر کامل بود که تنها به سببِ مشورتِ مار مرد و غیره.

یشای شبانِ استادی مانند موسی نبود. باین‌همه، فضیلتی ویژه‌ی خود داشت: آن‌قدر کامل بود که تنها به این سبب مرد که مرگ از طریقِ مار به جهان راه یافته بود.

ומהם נמשך ג"כ כח לנשי"י [לנשמות ישראל] בעבודה בדרך בחי' מקיף מה שאין כן מהרועים נמשך בבחי' פנימיות ונק' מזון כנ"ל.

از آنان نیز نیرویی برای خدمت [الهی] به جان‌های اسرائیل کشیده می‌شود، آن‌هم به صورت [نور] فراگیر؛ اما از شبانان، این نیرو به بُعد درونی (پنیمיות، pnimiyus) کشیده می‌شود و، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد، «غذا» نامیده می‌شود.

شاهزادگان نیز به خدمت اسرائیل نیرو می‌بخشند، اما تأثیرشان فراگیر است. شبانان درونی نیرو می‌بخشند، همچون غذا، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد.

אבל מהנסיכים נמשך רק בבחי' מקיף. וכמו הנסיך שהוא ענין מלוכה שהוא בחי' מקיף ששמו נק' על האנשים שבמדינתו כו'.

اما از شاهزادگان، نیرو تنها به صورت [نور] فراگیر کشیده می‌شود. این مانند شاهزاده است که با فرمانروایی سروکار دارد؛ فرمانروایی در مرتبه فراگیر است، زیرا نام او بر مردم سرزمینش خوانده می‌شود و غیره،

تأثیر شاهزاده مانند فرمانروایی است: نام پادشاه بر همه مردم سرزمینش قرار می‌گیرد و آنان را فرا می‌گیرد، بی‌آنکه به درونشان وارد شود.

ואינו השפעה בפנימיות ממש (רק הוא עד"מ כמו אחד מתפעל מתפלת אדם צדיק המתפלל בדו"ר [בדחילו ורחימו] ומס"נ [ומסירות נפש] שע"ז מתפעל גם הוא.

و این افاضه‌ای واقعاً درونی نیست (بلکه، برای مثال، مانند آن است که کسی از دعای مردی پارسا متأثر شود؛ مردی که با عشق و هیبت (אהבה وיראה، ahavah veyirah) و فداکاری تا پای جان (مسירות نפש، mesirus nefesh) دعا می‌کند، و از این راه او نیز متأثر می‌شود.

برای مثال، کسی که مردی پارسا را می‌بیند که با عشق و هیبت و فداکاری تا پای جان دعا می‌کند، از آن متأثر می‌شود. او تأثیر پذیرفته است، اما نه از راه آموزش دیدن.

והיא הארה מבחינת המקיף שהרי לא קבל ממנו בפנימיות השכלה וחכמה ע"י דבור שהוא השפעה בפנימיות כ"א שנתפעל מצדקתו והרי צדקתו ואהוי"ר [ואהבה ויראה] שלו הוא בבחינת ריחוק ממנו בחי' מקיף)

و این، پرتویی از مرتبه فراگیر است؛ زیرا او از آن مرد، از راه گفتار، فهم و حکمت را به صورت درونی دریافت نکرده است، که افاضه‌ای درونی می‌بود؛ بلکه از پارسایی او متأثر شده است، و پارسایی و عشق و هیبت او برای این شخص دور از دسترس است؛ این همان مرتبه فراگیر است.

او از راه کلام هیچ فهمی دریافت نکرده است؛ چنین دریافتی بخشی درونی می‌بود. او صرفاً از قدوسیت آن مرد پارسا متأثر شده است؛ قدوسیتی که همچنان فراتر از اوست، و این تأثیری فراگیر است.

אך נודע שהמקיף הוא מבחי' גבוה יותר מהפנימי כי המקיפים שרשן מסוכ"ע והפנימים מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

אما دانسته است که مرتبة فراگیر از مرتبة درونی بالاتر است؛ زیرا ریشه نورهای فراگیر در نوری است که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin), و ریشه نورهای درونی در مرتبة نوری است که همه عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin).

باین‌حال، مرتبة فراگیر از مرتبة درونی بالاتر است. ریشه نورهای فراگیر در نوری است که همه عوالم را فرا می‌گیرد، و ریشه نورهای درونی در نوری است که آن‌ها را پر می‌کند.

וכעד"ז ארז"ל [אמר רבותינו זכרונם לברכה] גדולה שמושה יותר מלימודה.^{104, 105} הגם שהלימוד הוא השפעה פנימית והשימוש הוא חיצונית אעפ"כ [אף על פי כן] מקבל עי"ז יותר יראת שמים כו'.

و به همین شیوه، حکیمان ما گفتند: «خدمت‌گزاری [به عالمان تورات] از آموختن آن برتر است.» هرچند آموختن افاضه‌ای درونی است و خدمت‌گزاری بُعد بیرونی (חיצוניות, chitzoniyyus) است، باین‌همه، از این راه آدمی هیبت آسمان بیشتری دریافت می‌کند و غیره.

تلمود می‌گوید خدمت به عالِم تورات از آموختن نزد او برتر است. آموختن افاضه‌ای درونی است و خدمت‌گزاری بیرونی؛ باین‌حال، خدمت‌گزاری هیبت آسمان بیشتری به همراه می‌آورد.

وهוא כענין המשכה בבחי' מקיף (כי מה שיכול להיות נמשך בשכל התלמיד בבחי' פנימיות אינו רק הארה לבד משכל הרב. ולכן לא קאים אינש אדעתא דרביה¹⁰⁶ כו')

و این از سنخ فرودآوردن به صورت فراگیر [نور] است؛ زیرا آنچه می‌تواند در بُعد درونی (פנימיות, pnimiyus) به عقل شاگرد فرود آورده شود، چیزی جز پرتویی از عقل استاد نیست؛ از این‌روست که «انسان به ذهن استاد خود راه نمی‌یابد، و الی آخر».

حضور، انتقال را به نحوی فراگیر انجام می‌دهد. آنچه شاگرد از راه مطالعه جذب می‌کند، تنها پرتویی از ذهن استاد است؛ چنان‌که تلمود می‌گوید، انسان به‌طور کامل به ذهن استاد خود راه نمی‌یابد (حتی پس از چهل سال).

ולכן נאמר אשור כי יבא כו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם שע"י שמונה נס"א [נסיכי אדם] ידחו הרע בבחי' א' יותר מע"י הרועים

از این‌رو گفته شده است: «چون آشور بیاید، و الی آخر، هفت شبان و هشت فرمانروای مردمان را بر ضد او برپا خواهیم کرد؛ زیرا به واسطه هشت فرمانروای مردمان، شرّ از یک جهت بیش از آنچه به واسطه شبانان دفع می‌شود، دفع خواهد شد.

به همین دلیل است که میخا (מִיכָה) هم شبانان و هم فرمانروایان را در برابر آشور نام می‌برد: از یک جهت، فرمانروایان شرّ را بهتر از شبانان دفع می‌کنند.

כי הרועים שהם המשכה בבחי' פנימיות הנה ברבוי השתלשלות המדרגות יוכל לימשך מזה יניקה לחיצונים עד"מ מצפורני ידים לא כאברהם שיצא ממנו כו'.

זیرا شبانان، که نمودِ فرودآوردن در بُعدِ درونی (پنیمיות) هستند، در اثر تعددِ مراتبِ زنجیرهٔ نزولِ عوالم (השתלשלות، hishtalshelus)، ممکن است از آن مایهٔ تغذیه‌ای به نیروهای بیرونی برسد؛ چنان‌که مثلاً از ناخن‌های دست؛ نه مانند ابراهیم (آברהם) که از او ... پدید آمد، و الی آخر.

نورِ درونی از مراتبِ بسیار می‌گذرد و نیروهای بیرونی می‌توانند در دورترین حاشیه‌های آن، از آن تغذیه کنند؛ مانند «ناخن‌ها»، بیرونی‌ترین و کم‌جان‌ترین بخشِ بدن. عبارتِ پایانی، «نه مانند ابراهیم که از او ... پدید آمد»، موجز است: تلمود (פסחים 56a) از ابراهیم یاد می‌کند که «اسماعیل (ישמעאל) از او پدید آمد»؛ نمونه‌ای از شبانی که نیروهای بیرونی از او بهره بردند. متن توضیح نمی‌دهد که «نه» در اینجا چگونه با مطلب سازگار است.

39 וכן בהשגת התורה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] למשמאילים בה¹⁰⁷ כו'. וכל האומר אין לי אלא תורה¹⁰⁸ כו'. וצ"ל ג"כ המשכה משמונה נס"א [נסיכי אדם] בחי' מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים כו'. וזהו ענין תורה וגמ"ח [גמילות חסדים] שע"י התורה נמשך בחי' מזון.

و همین‌طور در فهمِ تورات، حکیمان ما گفتند: «برای کسانی که به سوی چپ آن می‌روند و الی آخر»؛ و نیز: «هرکس بگوید: من جز تورات ندارم و الی آخر.» همچنین باید فیضی از هشت شاهزادهٔ آدمی نیز فرود آید، در مرتبهٔ نورهای فراگیر؛ زیرا نورِ فراگیر، چشمِ نیروهای بیرونی را کور می‌کند و الی آخر. این است معنای تورات و اعمالِ نیکوکاری: به‌واسطهٔ تورات، مرتبهٔ خوراک فرود می‌آید.

مطالعهٔ تورات نیز به نورِ فراگیرِ شاهزادگان نیاز دارد. تلمود هشدار می‌دهد که برای کسانی که به «چپ» آن می‌روند، تورات داری مرگ است؛ و کسی که می‌گوید «من جز تورات ندارم»، حتی تورات هم ندارد. نورِ فراگیرِ چشمِ نیروهای بیرونی را «کور» می‌کند تا نتوانند از آن بهره بکشند. از این‌رو تورات به اعمالِ نیکوکاری نیاز دارد: تورات «خوراک» درونی می‌دهد و نیکوکاری پوششِ فراگیر را فراهم می‌آورد.

40 וזהו בחי' הרועים. וע"י גמ"ח [גמילות חסדים] נמשך בחי' לבוש ומקיף וזהו בחי' ההמשכה שע"י נס"א [נסיכי אדם] גדולה שמושה כו'.

و این همان مرتبهٔ چوپانان است. و به‌واسطهٔ اعمالِ احسان، مرتبهٔ جامه و [نور] فراگیرنده فرود می‌آید؛ و این همان مرتبهٔ فرودآوری از طریقِ امیرانِ مردم است: «خدمت‌گزاری بزرگ‌تر است، و الی آخر.»

تورات در مرتبهٔ چوپانان است. اعمالِ احسان، جامه و نوری فراگیرنده را فرود می‌آورد؛ این همان مرتبهٔ امیران است، مانند «خدمت‌گزاری بزرگ‌تر است.»

ויובן יותר ענין ההפרש בין הרועים לנס"א [לנסיכי אדם]¹⁰⁹ **ע"ד שמצינו ברי'** [ברבי] **יוחנן בן זכאי**

و تفاوت میان چوپانان و امیران مردم، با توجه به آنچه دربارهٔ ربی یوحانان بن زکای (رבי یוחנן بن زכאי) می‌یابیم، روشن‌تر خواهد شد:

تفاوت میان چوپانان و امیران با نمونهٔ ربی یوحانان بن زکای، آموزگار برجستهٔ نسل خود، روشن می‌شود.

שהיה שר התורה המלמד תורה לישראל ועכ"ז [ועם כל זה] **אמר לרי'** [לרבי] **חנינא בן دוסא**¹¹⁰ **בקש עלי**

רחמים שתפלתו גדולה יותר הרבה משלו עד שאלמלי הטיח ריב"ז [רבן یוחנן بن زכאי] **כו'**

او سرورِ تورات بود و به اسرائیل تورات می‌آموخت، و با این همه به ربی حنینا بن دوسا (رבי حنیנא بن دוסا) گفت: «برایم طلبِ رحمت کن»، زیرا دعای ربی حنینا بن دوسا بسیار برتر از دعای ربی یوحانان بن زکای بود؛ تا آنجا که: «اگر ربی یوحانان بن زکای [سرش را میان زانوهایش می‌فشرد]، و الی آخر.»

او «سرورِ تورات» بود و به تمامی اسرائیل تورات می‌آموخت؛ با این همه از ربی حنینا بن دوسا خواست برایش دعا کند (در روایت تلمود، برای پسر بیمارش)، زیرا دعای ربی حنینا بسیار برتر از دعای ربی یوحانان بن زکای بود: اگر خود او تمام روز سرش را میان زانوهایش می‌فشرد، دعایش مورد توجه قرار نمی‌گرفت.

ומר"ח [ومرבי חנינא] **בן דוסא לא נמצא שהיה מלמד תורה ע"ד ריב"ז** [רבן یוחנן بن זכאי] **ולא נמצא משמו**

דינים במשנה.

و دربارهٔ ربی حنینا بن دوسا نمی‌یابیم که به شیوهٔ ربی یوحانان بن زکای تورات آموخته باشد، و هیچ حکمی در میشنا (משנה) به نام او یافت نمی‌شود.

در مقابل، ربی حنینا بن دوسا به‌عنوان آموزگار شناخته نیست و هیچ حکمی در میشنا به نام او نقل نشده است.

41 **וזהו ע"ד ההפרש שבין הרועים לנס"א** [لنסיכי آدم] **כו' כי ריב"ז** [רבן یוחנן بن زכאי] **היה רועה ומפרנס**

לישראל כמו מרע"ה [משה רבינו עליו השלום].

و این مانند تفاوت میان چوپانان و امیران آدمیان و غیره است؛ زیرا ربی یوحانان بن زکای (رבי یוחנן بن زכאי) چوپان و روزی‌رسانِ اسرائیل بود، مانند موسی (مשה)، آموزگار ما، علیه‌السلام.

این همان تفاوت میان چوپانان و امیران است: ربی یوحانان بن زکای با تورات به اسرائیل خوراک می‌رساند، مانند موسی.

ורחב"ד [ורבי חנינא بن دוסא] **לא היה בו בחי' זו אבל היה צדיק תמים בלי שום דופי**

و ربی حنینا بن دوسا (رבי حנינא بن دוסا) این مرتبه / جنبه (bechinah, בחינה) را نداشت، اما به‌تمامی عادل بود و هیچ عیبی نداشت،

ربی حنینا بن دوسا آن نقش را نداشت، اما کاملاً عادل و بی‌هیچ عیبی بود.

עד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] **שלא נברא העוה"ב** [העולם הבא] **אלא בשבילו**¹¹¹ **והיו מקבלים ממנו נש"י** [נשמות ישראל] **דרכי העבודה והחסידות ע"ד גדולה שימושה כו' ותפלתו היתה נשמעת יותר מריב"ז** [מרבן יוחנן בן זכאי]

تا آنجا که حکیمان ما گفته‌اند جهان آینده تنها به‌خاطر او آفریده شد؛ و نفوس اسرائیل راه‌های بندگی الهی و پارسایی را از او می‌آموختند، به‌شیوه آنچه گفته شده است: «ملازمت آن بزرگ‌تر است، و غیره»؛ و دعای او بیش از [دعای] ربی یوحنان بن زکای شنیده می‌شد.

تا آنجا که تلمود می‌گوید جهان آینده برای او آفریده شد. مردم با مشاهده او راه‌های بندگی و پارسایی را می‌آموختند، چنان‌که ملازمت استاد آموزنده است؛ و دعایش بیش از دعای ربی یوحنان بن زکای مستجاب می‌شد.

וכן נאמר והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נס"א [נסיכי אדם]¹¹² **שבחי' נס"א** [נסיכי אדם] **מועיל יותר נגד בחי' آشור כי יבא כו'**

و همچنین گفته شده است: «هفت شبان و هشت امیر آدمیان را بر ضد او برخوایم انگيخت»؛ زیرا مرتبة امیران آدمیان (بחינה) در برابر مرتبة «آشور، چون بیاید، و غیره» (بחינה) مؤثرتر است، از همین رو میکاه امیران را در برابر آشور نام می‌برد: آنان در برابر چنین دشمنی مؤثرترند.

לפי שממשיכים מבחי' סוכ"ע וכמו תפלת ר"ח [רבי חנינא] **ב"ד** [בן דוסא] **להפוך הטבע כו' שהוא ע"י המשכה מבחי' סוכ"ע שלמעלה מסדר והדרגת ההשתלשלות כו':**

زیرا از مرتبة نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סוכב כל עלמין, sovev kol almin) فرود می‌آورند؛ مانند دعای ربی حنینا بن دوسا برای دگرگون ساختن طبیعت و غیره، که از راه فرودآوردن از **סוכב כל עלמין** انجام می‌شود؛ نوری که فراتر از نظم و مراتب زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) است، و غیره.

امیران از نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد، فراتر از زنجیره منظم آفرینش، می‌گیرند. از همین رو دعای ربی حنینا می‌توانست طبیعت را تغییر دهد: معجزات او از نوری فراتر از نظم طبیعی سرچشمه می‌گرفت.

42 וזהו ענין נרות דחנוכה. שטמאו כל השמנים שבהיכל מצד תגבורת חכמה דקליפה. לכן רצו להשכיחם תורתך כו'.

و این معنای چراغ‌هایחנוکاست. زیرا آنان [یونانیان] همه روغن‌های حرم را با نیروی حکمت پوسته (קליפה, kelipah) آلوده کردند؛ ازاین‌رو «کوشیدند تورات تو را از یادشان ببرند، و مانند آن.»

اکنون سخن از چراغ‌هایחנוکاست. یونانیان روغن‌های حرم را با نیروی «حکمت پوسته»، یعنی حکمت یونانی، آلوده کردند. چنان‌که در دعایחנוکا آمده است، آنان کوشیدند اسرائیل را وادارند که تورات را از یاد ببرد.

וע"כ הוצרך להמשיך מבחי' שלמעלה מהחכמה¹¹³ דקדושה והוא מבחי' מקיפים עליונים. וזהו פך של שמן¹¹⁴ שהיה חתום בחותמו של כה"ג [כהן גדול] שהוא בחי' ורב חסד¹¹⁵ כו'

ازاین رو لازم بود از مرتبه‌ای بالاتر از حکمت قدوسیت، یعنی از مرتبه نورهای فراگیر برین، نوری فروکشیده شود. و این همان کوزه روغنی است که با مهر کاهن اعظم مهر شده بود؛ و آن مرتبه «و سرشار از مهر است»، و مانند آن.
از آنجا که یورش از راه حکمت بود، درمان نیز می‌بایست از مرتبه‌ای بالاتر از حکمت قدوسیت، از نورهای فراگیر برین، برسد. آن کوزه روغن که با مهر کاهن اعظم مهر شده بود، نماد «سرشار از مهر» است؛ مهری فراتر از اندازه.

(ولפי שהוא מבחי' מקיף ونשפל גם למטה להדליק גם עתה בדורותינו שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים משא"כ בבהמ"ק [בבית המקדש] היה ז' נרות מבחי' ז' רועים אלא שהיה הגילוי ממש בבחי' פנימית כמאמר עדות היא לבאי עולם¹¹⁶ כו'.

(و چون این نور از مرتبه نور فراگیر [نور] است، به پایین نیز فروکشیده و فرود می‌آید تا حتی در روزگار ما، که معبد مقدس برپا نیست، هم روشن شود؛ حال آنکه در معبد مقدس هفت چراغ از مرتبه هفت شبان بود، با این تفاوت که آشکارگی واقعاً به نحوی درونی بود، چنان‌که گفته‌اند: «این گواهی‌ای است برای همه کسانی که به جهان می‌آیند، و مانند آن.»
چون نور حنوکا فراگیر است، حتی تا روزگار ما نیز می‌رسد؛ روزگاری که معبدی در کار نیست. هفت چراغ معبد از مرتبه هفت شبان بود و به نحوی درونی و آشکار می‌تابید؛ گواهی‌ای برای همه جهان.

ועמ"ש לקמן ע"פ כי אתה נרי הוי"ה¹¹⁷ והוי"ה יגיה חשכי.¹¹⁸ שם הוי"ה הראשון הוא בבחי' השתלשלות וממנו נמשך בחי' אתה נרי. והיינו הנרות דמקדש כו'.

و بنگرید به آنچه در ادامه درباره «زیرا تو چراغ منی، ה'، و ה' تاریکی‌ام را روشن می‌کند» نوشته شده است. نام نخست ه' در مرتبه زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) است و از آن، مرتبه «تو چراغ منی» جاری می‌شود؛ یعنی چراغ‌های حرم، و جز این.

در آیه «زیرا تو چراغ منی، ה'، و ה' تاریکی‌ام را روشن می‌کند»، نام ه' دو بار آمده است. ه' نخست، الوهیت درون زنجیره عوالم است؛ سرچشمه «تو چراغ منی»، یعنی چراغ‌های معبد. در مالمار مربوط به این آیه که بعدتر در این پاراشا آمده، آلتز ربی (ادمی"ר הזקן) ه' نخست را به چراغ روغن و فتیله تفسیر می‌کند و ه' دوم را، با واو افزوده‌اش، به ه'ای برتر.

ושם הוי"ה השני הוא מבחי' סוכ"ע שלמעלה מהשתלשלות ומזה נמשך בחי' יגיה חשכי והן הן נרות דחנוכה.

و نام دوم **ה'** از مرتبه نوری است که همه عوالم را فرا می گیرد (سוכב כל עלמין, sovev kol almin) و بالاتر از زنجیره نزول عوالم (השתלשלות) است؛ و از آن، مرتبه «تاریکی ام را روشن می کند» جاری می شود. اینها همان چراغ های حنوکا هستند.

ה' دوم از نوری است که عوالم را فرا می گیرد و بالاتر از زنجیره نزول عوالم است؛ این نور «تاریکی ام را روشن می کند»: اینها همان چراغ های حنوکاست.

ועד"ז הוא ענין ההפרש בין בחי' שבעה רועים לבחי' שמונה נס"א [נסיכי אדם]¹¹⁹ כי על ידי שבעה רועים נמשך המשכת המזון לכנ"י [לכנסת ישראל] בחי' ותורתך בתוך מעי שהוא מה שיכול להיות נמשך בפנימית זהו מבחי' שם הוי"ה הנמשך בעולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה].

و به همین ترتیب، تفاوت میان مرتبه هفت شبان و مرتبه هشت فرمانروای آدمیان چنین است: به واسطه هفت شبان، خوراک برای جماعت اسرائیل جاری می شود؛ یعنی مرتبه «و تورات تو در اندرون من است»، که می تواند به نحوی درونی جاری شود. این از مرتبه نام **ה'** است که به عوالم صدور (אצילות, Atzilus)، آفرینش (בריאה, Beriah)، صورت بخشی (יצירה, Yetzirah) و عمل (עשיה, Asiyah) فروکشیده می شود.

همین طور است درباره شبانان و فرمانروایان: شبانان «خوراک» می رسانند؛ توراتی که به درون راه می یابد، از نام **ה'** که به عوالم صدور، آفرینش، صورت بخشی و عمل فروکشیده می شود.

אבל ע"י נס"א [נסיכי אדם] נמשכים בחי' מקיפים והוא מבחי' שם הוי"ה שלמעלה מגדר ההתלבשות בהעולמות אלא שמאיר בבחי' מקיף וכענין תפלת רחב"ד [רבי חנינא בן دוסא] להפוך הטבע כו' כנ"ל

اما به واسطه فرمانروایان آدمیان، نورهای فراگیر جاری می شوند؛ اینها از مرتبه نام **ה'** هستند که بالاتر از آن است که در عوالم پوشیده شود، اما به نحوی فراگیر می تابد؛ مانند دعای ربی حنینا بن دوسا (רבי חנינא בן דוסא) برای دگرگون کردن طبیعت، و مانند آن، چنان که پیش تر توضیح داده شد.

فرمانروایان، نورهای فراگیر را از نام **ה'** جاری می کنند که بالاتر از پوشیده شدن در عوالم است؛ همان نیرویی که پشتوانه دعای ربی حنینا برای تغییر طبیعت بود.

وهو انمشد ע"י מעשה המצות שהן המשכות בחי' מקיפים כי המצות הן נק' מצות המלך.¹²⁰ ועיין בד"ה מזמור שיר חנוכה הבית^{121, 122} בענין מזון לבוש כו'.

و این همان چیزی است که از راه به جا آوردن فرمان‌ها (מצות, mitzvos) جاری می‌شود؛ زیرا فرمان‌ها فروکشاندن مرتبه نورهای فراگیرند و «فرمان‌های پادشاه» نامیده می‌شوند. و بنگرید به مامار آغازشونده با «مزموری، سرودی برای وقف خانه»، درباره خوراک و پوشاک، و مانند آن.

فرمان‌ها نیز نورهای فراگیر را جاری می‌کنند: آنها «فرمان‌های پادشاه» هستند و پادشاه از مردم خود برتر است. آلتربی در لیکوتی تורה (לקוטי תורה)، بخش وزوت هپراخا، «مزموری، سرودی برای وقف خانه»، خوراک، پوشاک و خانه را توضیح می‌دهد: تورات خوراک روح است و فرمان‌ها پوشاک آن؛ پوشاک در نزولش پایین‌تر است، اما ریشه‌اش بالاتر.

ולכן בחי' משיח הוא ג"כ מנס"א [מנסיכי אדם]¹²³ כי במשיח נאמר והריחו. מורח ודאין.¹²⁴ וריח הוא בחי' מקיף ריחא דלבושיכו משא"כ הרועים הוא בחי' מזון כו'. ולקמן יבואר דבמשיח יש ב' הבחי':¹²⁵

و از این رو، مرتبه (בחינה, bechinah) مשיח (Moshiach) نیز از سروران مردم است؛ زیرا درباره مשיח گفته شده است: «و او بو خواهد کشید» (והריחו, vaharicho)، [یعنی،] «بو می‌کشد و داوری می‌کند»؛ و بو، مرتبه [نور] فراگیر است: «عطر جامه‌هایشان»، حال آنکه شبانان مرتبه خوراک‌اند، و الی آخر. و در ادامه توضیح داده خواهد شد که در مשיח هر دو مرتبه وجود دارد.

مשיח نیز در شمار سروران است. اشعیا (ישעיהו) درباره او می‌گوید: «و او بو خواهد کشید» (והריחו, vaharicho)؛ مقصود آشکار آن این است که «او از [ترس از ה'] الهام خواهد گرفت»، اما این واژه از «بو (ריח, rei'ach)» می‌آید و تلمود آن را چنین می‌خواند: «بو می‌کشد و داوری می‌کند». بویایی حسی فراگیر است، مانند عطر جامه‌ها، حال آنکه شبانان خوراک می‌دهند؛ متن می‌افزاید که مשיח هر دو ویژگی را دارد.

בית שמאי ו בית הלל

43 ובוזה יובן הגמ' [הגמרא] בש"א [בית שמאי אומרים] יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך.¹²⁶

ושעמא דב"ש [דבית שמאי] דיליף מפרי החג שיום ראשון מקריב י"ג מכאן ואילך פוחת והולך כו'.

و بدین سان سخن گمارا (گمرا، Gemara) فهمیده می شود: **بیت שמאי** (Beis Shammai) می گویند: در روز نخست هشت شمع می افروزد؛ از آن پس پیوسته شمار را کاهش می دهد. دلیل **بیت שמאי** آن است که این حکم را از گاوهای قربانی عید می آموزند؛ در روز نخست سیزده گاو تقدیم می شود و از آن پس پیوسته شمار کاهش می یابد، و الی آخر.

با فراهم شدن این مقدمات، آلت ربه (ادمو"ר הזקן) به اختلاف تلمود بازمی گردد. **بیت שמאי** چراغ هایחנוکا (חנוכה, Chanukah) را بر الگوی گاوهای قربانی عید سوکوت (סכות, Sukkos) قرار می دهند: در روز نخست سیزده گاو (במדבר 29:13) و پس از آن، در هر روز یکی کمتر.

ובה"א [ובית הלל اومרים] יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך כו'. כי הנה ענין פרי החג הוא

ג"כ המשכת מקיפים עליונים כי סכות הוא התגלות המקיפים כמ"ש כי גבר עלינו חסדו.¹²⁷

و **בית הלל** (Beis Hillel) می گویند: در روز نخست یک شمع می افروزد؛ از آن پس پیوسته بر شمار می افزاید، و الی آخر. زیرا گاوهای قربانی عید نیز فرودآوردن انوار فراگیر برترند؛ چراکه **סכות** جلوه گردن انوار فراگیر است، چنان که نوشته شده است: «زیرا مهر او بر ما چیره گشته است.»

بیت הלל از یک آغاز می کنند و شمار را افزایش می دهند. مانند چراغ هایחנוکا، قربانی های عید **סכות** نیز انوار فراگیر برتر را فرومی آورند؛ **סכות** عید سوکا، یعنی عید سایبان فراگیر، و مهر **ה'** است که «بر ما چیره گشته است.»

44 וע"י המשכה זו מתבררים ג"כ הע' [השבעים] שרים ונהפכים ליבטל באור זה. וזהו הללו את ¹²⁸ ה' כל

גוים כו' כי גבר עלינו חסדו.

و به واسطه این افاضه از بالا به پایین، هفتاد سرور نیز پالوده و دگرگون می شوند تا در این نور به حالت خودنفی گری (ביטול, bittul) درآیند. و این [معنای] «نام چهارحرفی (ה', Havayah) را بستابید، ای همه ملت ها، و مانند آن، زیرا مهر او بر ما چیره شده است» است.

نور عید **סכות** (Sukkos) حتی «هفتاد سرور» را نیز پالوده می کند؛ یعنی نیروهای روحانی حاکم بر هفتاد ملت را، تا در آن به **ביטול** درآیند. از این رو، مزمور همه ملت ها را فرامی خواند تا **ה'** را بستابند، زیرا مهر او به اسرائیل چیره شده است.

ולכן מתחיל ב"ג פרים כנגד י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהם מקיפים כנודע. ואח"כ הולכין ומתמעטין כי כיון שכבר נבררו כמה בחי' ע"י המשכה שביום ראשון ע"כ א"צ [אין צריך / אינו צריך] עוד להארה גדולה כ"כ [כל כך] כיום ראשון כו'.

ו ازاین رو، این کار با سیزده گاو آغاز می شود، در برابر سیزده صفت رحمت که، چنان که دانسته است، [نورهای] فراگیرند. سپس شمارشان پیوسته کمتر می شود؛ زیرا چون چندین مرتبه به واسطه افاضه ای که در روز نخست صورت گرفت پالوده شده اند، دیگر به روشنایی ای به این بزرگی، همچون روز نخست، نیازی نیست و مانند آن.

گاوها از سیزده آغاز می شوند و با سیزده صفت رحمت تناسب دارند؛ این صفات نورهای فراگیرند. شمار گاوها کاهش می یابد، زیرا پس از آنکه در روز نخست بسیاری از امور پالوده شدند، در روزهای بعد به نور کمتری نیاز است.

45 והנה בחנוכה ממשיכים ג"כ בחי' מקיפים הנ"ל שע"ז יהיו נדחים הקליפות.

اکنون در חנוکا نیز این [انوار] فراگیر نازل می شوند، تا به واسطه آنها پوسته ها (קליפות, kelipos [نیروهای پنهان گر]) دفع شوند.

در حنوکا نیز انوار فراگیر نازل می شوند تا پوسته ها، یعنی نیروهای پنهان گر، را دفع کنند.

אך בחנוכה הוא בבחי' מלחמה. וכמ"ש סבוני כו' בשם ה' כי אמילם¹²⁹ כו' והיינו ג"כ ע"י המקיפים דוקא. וזהו טוב לחסות¹³⁰ בהוי"ה מבטוח כו' כמ"ש במ"א.

اما در حنوکا، این به صورت جنگ است؛ چنان که آمده است: «گرداگردم را گرفتند و غیره؛ به نام ה' آنان را از پا درخواهم آورد و غیره»؛ و این نیز به طور خاص به واسطه انوار فراگیر است. و این [معنای] «پناه بردن به ה' بهتر از اعتماد کردن است و غیره» است، چنان که در جای دیگر توضیح داده شده است.

اما در حنوکا، این کار از راه جنگ انجام می گیرد؛ چنان که در مزامیر آمده است: «گرداگردم را گرفتند ...؛ به نام ה' آنان را از پا درخواهم آورد»، و این پیروزی نیز به واسطه انوار فراگیر حاصل می شود. ازاین رو، «پناه بردن به ה' بهتر از اعتماد به شاهدگان است»؛ زیرا ה' نامی فراتر از طبیعت است.

46 ובסכות להיותו מדאורייתא אינו ע"י מלחמה אלא שנעשו נכנעים ממילא ע"י גילוי זה כו'. וכיון ששני הענינים הוא המשכת בחי' מקיפים ע"כ למדים ב"ש [בית שמאי] לנרות דחנוכה מפרי החג שמתחלה צ"ל גילוי גדול יותר.

و در سכות (Sukkos)، چون این عید از تورات است، این امر از راه جنگ انجام نمی‌شود؛ بلکه آنان به واسطه این تجلی، خودبه‌خود تسلیم می‌شوند و مانند آن. و از آن‌جا که هر دو امر عبارت‌اند از فرودآوردن [نورهای] فراگیر، ازاین‌رو **بیت שמאי** (Beis Shammai) چراغ‌های **חנוכה** (Chanukah) را از گاوای قربانی عید استنباط می‌کنند: در آغاز باید تجلی بزرگ‌تری باشد،

سوکوت عیدی توراتی است؛ ازاین‌رو نیروهای مخالف، بی‌آن‌که نبردی درگیرند، در برابر این تجلی خودبه‌خود تسلیم می‌شوند. از آن‌جا که هر دو عید موجب فرودآمدن نورهای فراگیر می‌شوند، **بیت שמאי** الگوی کاهش تدریجی سوکوت را در חנוכה دنبال می‌کنند: نخست نور بیش‌تر، سپس نور کم‌تر.

47 ואח"כ יהיה מתמעט והולך מטעם הנ"ל בפרי החג.

و پس از آن، به دلیلی که پیش‌تر درباره‌ی گاوهای قربانی عید توضیح داده شد، پیوسته کاهش می‌یابد.

پس چراغ‌های **بیت שמאי** (Beis Shammai) کاهش می‌یابند، به همان دلیلی که درباره‌ی گاوهای قربانی گفته شد. در توضیح ربه (הרבי) در «لیکوتی سیخوس» (לקוטי שיחות، Likkutei Sichos)، که در یادداشت Kehot به آن استناد شده، حتی **بیت שמאי** هم موافق‌اند که نور از آن حیث که نور است باید افزایش یابد؛ کاهش چراغ‌ها فقط از این روست که چراغ‌های חנוכה (Chanukah) با گاوهای قربانی عید سوکوت (سכות، Sukkos) متناظرند و آن گاوها نیز با ملتها متناظرند.

וב"ה [ובית הלל] **סברי מעלין בקודש**¹³¹ **כו'.** **פי' דלא דמי ללמוד זה מפרי החג.** **כי חג הסכות הוא דאורייתא. ואורייתא מח"ע** [מחכמה עילאה] **נפקת**¹³² **מלמעלה למטה. ואם כן בא ונמשך הגילוי מצד עצמו מלמעלה למטה.**

و **בית הלל** (Beis Hillel) بر این باورند که «در قداست می‌افزاییم و الی آخر». یعنی این دو مورد مانند یکدیگر نیستند تا بتوان این حکم را از گاوهای قربانی عید آموخت؛ زیرا عید سوکوت از تورات (**תורה**, Torah) است، و تورات از حکمت برین (**חכמה**, Chochmah)، از بالا به پایین، صادر می‌شود. پس تجلی، خودبه‌خود از بالا به پایین می‌آید و نازل می‌شود.

بית הלל بر این باورند که «در قداست می‌افزاییم»، زیرا این دو مورد مانند یکدیگر نیستند: سوکوت عیدی از تورات است و تورات «از حکمت برین صادر می‌شود»؛ از بالا به پایین. بنابراین تجلی، به ابتکار خود، از بالا می‌آید.

48 ולכן גם ההארה היותר גבוה יוכל לבא ולימשך בתחלה כי מי מעכב ומי מונע¹³³ לה' ית"ש [יתברך שמו].

והיד ה' תקצר.

بنابراین، حتی عالی‌ترین تابش نیز می‌تواند از همان آغاز بیاید و فرود آورده شود؛ زیرا چه کسی می‌تواند مانع شود و چه کسی می‌تواند جلوی ه' را بگیرد، که نامش متبارک باد؟ «آیا دستِ ه' کوتاه است؟»

از آنجا که یک عید توراتی تجلی‌ای از جانب ه' است، عالی‌ترین نور می‌تواند بی‌درنگ بیاید؛ هیچ‌چیز نمی‌تواند مانع ه' شود. «آیا دستِ ه' کوتاه است؟»

משא"כ בחנוכה שהוא מדרבנן שהם המשיכו להיות גילוי זה וא"כ כיון שממשיכים זה מלמטה א"א להגיע ולהמשיך הגילוי הגדול בתחלה כ"א¹³⁴ מעט מעט.

اما **חנוכה** (Chanukah)، که عیدی ربانی است، چنین نیست؛ این حکیمان بودند که این تجلی را فرود آوردند. پس چون این تجلی از پایین فرود آورده می‌شود، رسیدن به آن تجلی عظیم و فرود آوردنش در آغاز ناممکن است و تنها می‌توان آن را اندک‌اندک فرود آورد.

חנוכה عیدی ربانی است؛ این خود حکیمان بودند که آن نور را از پایین فرود آوردند. آنچه از پایین فرود آورده می‌شود، نمی‌تواند یک‌باره به اوج خود برسد، بلکه تنها اندک‌اندک پیش می‌رود.

שמתחלה ממשיכים נר א'. ואח"כ מעלין בקודש כו' והולך ומוסיף אור כו'.

در آغاز، یک چراغ فرود آورده می‌شود و پس از آن «در قداست می‌افزاییم، و غیره» و نور پیوسته افزون می‌شود، و غیره.

پس کار با یک نور آغاز می‌شود و سپس «در قداست می‌افزاییم» و هر شب بر نور می‌افزاییم.

(ודוגמא לדבר מפסח וספה"ע [וספירת העומר] כי בפסח היה הגילוי באתעדל"ע [באתערותא דלילא] מצד עצמו שנגלה עליהם ממ"ה [מלך ملכי המלכים] כו'. ואח"כ צ"ל וספרתם לכם להפוך המדות ע"י שממשיכים היום יום א' לעומר לנה"ב [נפש הבהמית] כו'.

(نمونه‌ای از این مطلب، **פסח** (Pesach) و **شمارشِ عומר** (Omer) است؛ زیرا در **פסח**، تجلی، برانگیختگی از بالا (אתערותא דלילא، isarus dileila) و از جانبِ خود بود: «شاهِ شاهان بر آنان آشکار شد، و غیره.» پس از آن باید «و برای خود بشمارید» تحقق یابد تا صفاتِ عاطفی (**مדות**، middos) دگرگون شوند؛ این کار با فرود آوردنِ «امروز یک روز از عומר است» به درونِ نفیس حیوانی (**نפש הבהمیت**، Nefesh HaBahamis) انجام می‌شود، و غیره.

آلتر ربه (**ادمو"ר הזקן**) **פסח** و شمارشِ عומר را با یکدیگر مقایسه می‌کند. در **פסח**، تجلی بی‌آنکه از پیش برانگیخته شود از بالا آمد؛ چنان‌که هگادا می‌گوید: «شاهِ شاهان بر آنان آشکار شد.» پس از آن شمارشِ عומר می‌آید که با فرود آوردنِ نور به درونِ نفیس حیوانی، روزبه‌روز عواطف را دگرگون می‌کند.

ולמחר היום שני ימים. ואין אומרים יום שני אלא שני ימים. כלומר היום נמשך בחי' עליונה יותר הכוללת שני ימים ואח"כ מוסיף והולך אור כו'. נמצא בספירת העומר שהיא אתערותא דלעילא ע"י אתערותא דלתתא הוא ממשיך מעט מעט והולך ואור כו' ב' ימים ג' ימים כו'.

ו فردא, «امروز دو روز است»؛ و نمی‌گوییم «روز دوم»، بلکه می‌گوییم «دو روز». یعنی امروز مرتبه‌ای برتر فرود آورده می‌شود که دو روز را دربرمی‌گیرد و پس از آن نور پیوسته افزون می‌شود، و غیره. بنابراین، در شمارش عומר که برانگیختگی از بالا از طریق برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata) است، نور را اندک‌اندک فرود می‌آورند و نور پیوسته رشد می‌کند، و غیره: دو روز، سه روز، و غیره.

در شمارش می‌گوییم «دو روز»، نه «روز دوم»: هر روز مرتبه‌ای برتر را فرود می‌آورد که روزهای پیشین را نیز دربرمی‌گیرد، و بدین ترتیب نور پیوسته افزایش می‌یابد. شمارش عומר برانگیختگی از بالاست که از طریق برانگیختگی از پایین می‌آید؛ ازاین‌رو نور گام‌به‌گام رشد می‌کند.

וזהו כמו בחנוכה תחלה נר א' ואח"כ מוסיף והולך כו'. אבל בפסח שהיה הגילוי מעצמו הרי כללות האור הנמשך אח"כ בכל ימי העומר היה גילוי זה כולו בעצמו בתחלה כו' מטעם הנ"ל.¹³⁵

و این مانند חנוכה است: نخست یک چراغ و پس از آن نور پیوسته افزون می‌شود، و غیره. اما در פסח، که تجلی از جانب خود بود، تمام نوری که پس از آن در روزهای شمارش عומר فرود آورده می‌شود، یعنی تمام این تجلی، خود از همان آغاز حاضر بود، و غیره؛ به همان دلیلی که پیش‌تر بیان شد.

این همانند חנוכה است: نخست یک نور و سپس نورهای بیشتر. اما در פסח، که تجلی از بالا آمد، تمام نوری که بعداً در روزهای شمارش عומר فرود آورده می‌شود، از همان آغاز آشکار شده بود.

וגם מזה יובן מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] בספה"ע [בספירת העומר] ממשיכים מקיפים דאימא אבל הפנימיים אין בנו כח להמשיך רק בזמן בהמ"ק [בית המקדש].

و از این نیز روشن می‌شود آنچه در پری עתס حاییم (פרי עץ חיים, Pri Etz Chaim) درباره‌ی شمارش عומר نوشته شده است: که مراتب فراگیر [نورها] ی ایמא (مادر؛ אימא, Imma) را فرود می‌آوریم، اما توان فرود آوردن نورهای درونی را نداریم، مگر در دوران برپایی معبد مقدس.

این مطلب، تعلیم آریزال (האריז"ל) را در پری עתס حاییم توضیح می‌دهد: در شمارش عומר، مراتب فراگیر ایמא، یعنی بیנה (בינה, Binah)، را فرود می‌آوریم؛ اما نورهای درونی را تنها در زمانی می‌شد فرود آورد که معبد برپا بود.

והוא כמ"ש בענין שבעה רועים דהם בחי' פנימיים וזה היה במנורה שבבהמ"ק [שבבית המקדש] ז' קנים. משא"כ עכשיו ממשיכים מבחי' המקיפים שהם ח' נס"א [נסיכי אדם]:

و این همان‌گونه است که دربارهٔ هفت شبان توضیح داده شده است: آنان مرتبهٔ درونی [نورها] هستند و این در منورا، یعنی چراغدان معبد مقدس، با هفت شاخه بود؛ اما اکنون از مرتبهٔ فراگیر [نورها] فرود می‌آوریم که همان هشت شاهزادهٔ آدمیان‌اند. نورهای درونی همان هفت شبان‌اند؛ آنان با منورای هفت‌شاخهٔ معبد پیوند دارند. اکنون نورهای فراگیر را فرود می‌آوریم؛ یعنی هشت شاهزاده، چنان‌که در چراغ‌های **חנוכה** دیده می‌شود.

ובכל הנ"ל יובן ענין קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] שקדמה לעול מצות ¹³⁶ היינו שהוא בחי' בכל מאדך בירור נה"ב [נפש הבהמית] נר ה' נשמת אדם. ¹³⁷

و با توجه به همهٔ آنچه گذشت، معنای پذیرش یوغ فرمانروایی آسمان (**קבלת עול**, kabbalas ol)، که بر یوغ فرمان‌های دینی (**מצוות**, mitzvos) مقدم است، روشن می‌شود: این مرتبهٔ «با تمام توانت» است؛ پالایشِ نفسِ حیوانی (**נפש הבהמית**, Nefesh HaBahamis)، «چراغِ ه'، روحِ انسان است».

اکنون آلتِ ربه (**ادمو"ר הזקן**) از این مطلب در خدمتِ روحانی نتیجه‌ای می‌گیرد: پذیرشِ یوغِ آسمان پیش از پذیرش فرمان‌های دینی می‌آید، چنان‌که می‌شنا (**משנה**, Mishnah) بخشِ «شماع (**שמע**, Shema)» را پیش از «و چنین خواهد شد» قرار می‌دهد. این پذیرش، عشقِ «با تمام توانت» است؛ یعنی پالایشِ نفسِ حیوانی: «چراغِ ه' روحِ انسان است».

ואע"פ [ואף על פי] שזהו בחי' אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] הוא קודם לעול מצות עם היות נר מצוה בחי' אספקלריא המאירה. אך משום שע"ז יש גילוי בחי' עליונה יותר כנ"ל.

و با آن‌که این مرتبه، آینهٔ بی‌فروغ است، بر یوغ فرمان‌های دینی مقدم می‌شود؛ با آن‌که «فرمانِ دینی (**מצוה**, mitzvah) چراغی است» مرتبهٔ آینهٔ نورانی است. اما [این امر مقدم است]، زیرا به واسطهٔ آن مرتبه‌ای برتر آشکار می‌شود، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد.

این همان آینهٔ بی‌فروغ است، و با این‌حال بر فرمان‌های دینی، که آینهٔ نورانی‌اند، مقدم می‌آید؛ زیرا به واسطهٔ آن مرتبه‌ای برتر آشکار می‌شود، چنان‌که توضیح داده شد.

ועוד שהוא כמו הפתילה ושמן שאין דרך להיות נתלה האור בשמן שהוא נר מצוה. כ"א ע"י שנאחז תחלה בפתילה היא בחי' נר הוי"ה נשמת אדם כנ"ל. (ועמ"ש ע"פ ראיתי והנה מגורת זהב^{138, 139} כו')

و افزون بر این، این امر مانند فتیله و روغن است: نور نمی‌تواند به روغن، که همان «فرمان دینی چراغی است»، متکی شود، مگر آن‌که نخست به فتیله چنگ زند؛ فتیله همان مرتبه «چراغ ה'، روح انسان است» است، چنان‌که پیش‌تر گفته شد. (و نیز بنگرید به آنچه درباره «دیدم و اینک چراغدانی از زر...» نوشته شده است.)

این امر همچنین به سبب تمثیل چراغ مقدم می‌آید: شعله نمی‌تواند بی‌واسطه به روغن، یعنی فرمان‌های دینی، بگیرد؛ بلکه نخست باید به فتیله، یعنی نفس و «چراغ ה'»، بگیرد. در گفتار مربوط به چراغدان زکریا (זכריה) در لیکوتی تורה (לקוטי תורה, Likkutei Torah)، به‌علوتخا (בהעלותך, Behaalosecha)، آلتز ربه هفت چراغ چراغدان را به‌منزله ارواح هفت شبان می‌خواند و فرمان‌های دینی را به‌منزله روغن و فتیله.

ולכן ג"כ ספה"ע [ספירת העומר] שהוא זיכוך נה"ב [נפש הבהמית] אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] קדמה למ"ת [למתן תורה] דשבועות שהוא נר מצוה.

و از این‌رو، شمارش عומר (עומר, Omer)، که پالایش نفس حیوانی و آینه بی‌فروغ است، نیز بر بخشیدن تورا در عید شاوועوت (שבועות, Shavuot)، که همان «فرمان دینی چراغی است»، مقدم می‌شود.

به همین ترتیب، شمارش عומר، که نفس حیوانی را پالایش می‌کند، پیش از عید شاوועوت و بخشیدن تورا، یعنی «فرمان دینی چراغی است»، می‌آید.

וזהו וספרתם לכם ממחרת השבת.¹⁴⁰ כי השבת הוא בחי' נר מצוה. אבל בחי' קדוشتי שלמעלה מקדושתכם נק' ממחרת השבת כלומר למעלה מבחי' השבת.

و این معنای «و از روز پس از شبات (שבת, Shabbos) برای خود بشمارید» است. زیرا شبات مرتبه «فرمان دینی چراغی است»؛ اما مرتبه «قداسّت من از قداسّت شما فراتر است» «روز پس از شبات» نامیده می‌شود؛ یعنی مرتبه‌ای فراتر از مرتبه شبات.

تورا فرمان می‌دهد «از روز پس از شبات بشمارید»: شبات نماد فرمان دینی به‌مثابه چراغ است، حال آن‌که «روز پس از شبات» به مرتبه‌ای فراتر از آن اشاره دارد؛ «قداسّت من از قداسّت شما فراتر است».

וזהו ענין קבלת עומ"ש [עול ملکوت שמים] דבור אנכי¹⁴¹ ולא יהיה לך שלפני מצות שבת.

و این معنای پذیرش یوغ فرمانروایی آسمان است: گفتارهای «من هستم» و «تو معبودهای [دیگری] نخواهی داشت» که پیش از فرمان شبات می‌آیند.

پس در سينا، «من هستم» و «تو معبودهای دیگری نخواهی داشت» - یعنی پذیرش فرمانروایی ה' - پیش از فرمان شبات آمدند.

והוא ענין וספרתם לכם ספירת העומר זיכור הנפש כנודע ותקון המדות לאהפכא חשוכא

לנהורא: 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148

و این معنای «و برای خود بشمارید» است: شمارش عומר، پالایش نفس، چنان که معروف است، و اصلاح صفات عاطفی (مדות، middos) برای بدل کردن تاریکی به نور.

شمارش عומר نفس را پالایش می کند و عواطف را اصلاح می سازد تا تاریکی به نور بدل شود.

بخش 7 • 49-55

ریشه های شبانان و شاهزادگان

49 ולהבין ביאור הדברים הנ"ל בענין שמונה נסיכי אדם. דודאי הרועים הם יותר נעלים מהם במה שהם

משפיעים מבחי' פנימיות. משא"כ בנס"א [בנסיכי אדם].

و برای فهم توضیح مطالب پیش گفته درباره هشت امیر انسان ها: بی گمان شبانان از آنان برترند، زیرا از مرتبه بُعد درونی (پنیمיות، pnimiyus) می بخشند؛ حال آنکه در مورد امیران چنین نیست.

برای روشن شدن جایگاه امیران: شبانان از یک جهت برترند، زیرا از بُعد درونی می بخشند، اما امیران چنین نمی کنند.

وهיינו לפי שהרועים נשמתם מבחי' פנימיות. והנסיכים מבחי' חיצוניות (ולכן משה הוא מהרועים.

ואליהו מהנסיכים. ونודע דמשה הוא מבחי' פנימיות ואליהו מבחי' חיצוניות)

این بدان سبب است که ارواح شبانان از مرتبه بُعد درونی اند و ارواح امیران از مرتبه بُعد بیرونی (chitzoniyyus، حיצونیوت، از این رو موسی (مשה) از شبانان است و الیاهو (آلیהو) از امیران؛ و معروف است که موسی از مرتبه پنیمיות و الیاهو از مرتبه حיצونیوت است).

ارواح شبانان از بُعد درونی می آیند و ارواح امیران از بُعد بیرونی. پس موسی شبان است و الیاهو امیر؛ معروف است که موسی از بُعد درونی و الیاهو از بُعد بیرونی است.

אמנם בזאת יתרון מעלת נס"א [בנסיכי אדם] שנשמתם הם מבחי' עולם העליון יותר מנשמות הרועים אלא

שהם מבחי' חיצוניות של העליון. והרועים הם מבחי' פנימית של התחתון.¹⁴⁹

با این حال، برتری امیران انسان ها در این است که ارواحشان از مرتبه جهانی برتر از ارواح شبانان است؛ با این همه، ارواح آنان از بُعد بیرونی آن مرتبه برتر است و ارواح شبانان از بُعد درونی مرتبه فروتر.

با این همه، امیران مزیتی دارند: ارواحشان از جهانی برتر می آید. آنان بُعد بیرونی مرتبه ای برترند، در حالی که شبانان بُعد درونی مرتبه ای فروترند.

وهوا כמו עד"מ שהעלים של מיני פירות החשובים ויקרים מאד יש בהם יתרון מעלה משאר פירות.

و این مانند این مثال است: برگ‌های گونه‌های میوه بسیار ارجمند و گران‌بها برتری‌ای بر دیگر میوه‌ها دارند.

مثالی برای این مطلب: برگ‌های درختی که میوه‌اش بسیار ارجمند است، بر دیگر میوه‌ها برتری دارند.

אע"פ [אף על פי] שהעלים הם חיצוניות. ואין בהם טעם אפי' [אפילו] כבמיני פירות הפשוטים מ"מ הם

ממין וסוג אחר החשוב הרבה יותר ממין פירות הגרועים.

هرچند برگ‌ها بعد بیرونی‌اند و مزه‌ای ندارند، حتی به‌اندازه گونه‌های ساده میوه؛ بااین‌همه، از نوع و گونه‌ای دیگرند که بسیار ارجمندتر از گونه میوه‌های پست است.

برگ‌ها بیرونی و بی‌مزه‌اند و حتی از میوه‌های ساده نیز کمترند؛ بااین‌حال، به گونه‌ای تعلق دارند که بسیار ارجمندتر است.

ונגד זה יש מעלה בפירות על העליון במה שמ"מ הם מין פרי ויש בהם טעם משא"כ בעליון כו'.

و در برابر این، میوه‌ها بر برگ‌ها برتری دارند، از آن جهت که بااین‌همه از نوع میوه‌اند و مزه دارند، حال آنکه برگ‌ها چنین نیستند و الی آخر.

از سوی دیگر، میوه‌ها این مزیت را دارند که خوردنی و خوش‌مزه‌اند؛ برگ‌ها چنین نیستند.

50 והנה עד"ז יש ב' מיני נשמות שיש נשמות יראים ושלימים כמו עולה תמימה. ואעפ"כ [ואף על פי כן]

اینم יכולים ללמד لزולתם תורת ה'. ויש נשמות בעלי תורה ואינן שלימים בתכלית כ"כ [כל כך] בלי שום דופי כמו נשמות הנ"ל.

اکنون، به همین نحو، دو گونه نفس وجود دارد. برخی نفوس هم از ه' خشیت دارند و هم کامل‌اند، مانند «قربانی سوختنی بی‌عیب»؛ بااین‌همه، نمی‌توانند تورات ه' را به دیگران بیاموزند. و برخی نفوس استادان تورات‌اند، اما به‌اندازه نفوس یادشده در بالا، کاملاً و از هر عیب و نقصی پیراسته نیستند.

همان دو گونه در میان نفوس به‌طور کلی نیز وجود دارد. برخی از ه' خشیت دارند و کاملاً کامل‌اند، مانند «قربانی سوختنی بی‌عیب» (چنان‌که راشی (רש"י) اسحاق (יצחק) را چنین می‌خواند)، اما نمی‌توانند تورات را به دیگران بیاموزند؛ برخی دیگر استادان تورات‌اند و آموزش می‌دهند، ولی یکسره از عیب و نقص پیراسته نیستند.

51 והיינו שהיראים ותמימים נלקח נשמתם מעלמא דאתכסיא וע"כ אינם פרנסי הדור לפי שהם מעלמא דאתכסיא בבחי' הסתר והעלם והוא המשומר ממגע וכו' ומ"מ אינם בעלי תורה כ"כ [כל כך] להיותם רק בחי' חיצוניות עליון.

یعنی، جان‌های اهل خشیت و کاملان (yireim utemimim, היראים ותמימים) از جهان پنهان (alma, עלמא دאתכסיא de'iskasya) گرفته می‌شوند؛ از این رو، آنان تأمین‌کنندگان نسل نیستند، زیرا از جهان پنهان‌اند، در مرتبه‌ای از پنهانی و پوشیدگی؛ و این همان چیزی است که «از تماس محفوظ است» و جز آن. باین‌همه، آنان چندان استادِ تورات نیستند، زیرا فقط جنبهٔ بُعد بیرونی (chitzoniyus, חיצוניות) مرتبهٔ برترند.

پارسایانِ کامل از جهانِ پنهان (عَلَمَا دَاتَكْسِيَا) می‌آیند؛ مرتبه‌ای برتر که با پوشیدگی شناخته می‌شود. از این رو، آنان تأمین‌کنندگانِ نسل خود نیستند؛ از تماس با جهانِ فرودین «محفوظ‌اند». همچنین آموزگارانِ بزرگی در تورات نیستند، زیرا از بُعد بیرونی مرتبهٔ برتر می‌آیند.

52 وבעלי תורה הם מבחי' פנימית רק שהם מבחי' פנימית תחתון עלמא דאתגליא לכן הם בהתגלות ללמד כו'.

و استادانِ تورات از مرتبهٔ بُعد درونی‌اند؛ جز آنکه از بُعد درونی مرتبهٔ فرودین، یعنی عالمِ آشکار، هستند؛ از این رو در حالتی آشکارند تا تعلیم دهند و مانند آن.

استادانِ تورات از بُعد درونی سرچشمه می‌گیرند، اما از بُعد درونی عالمِ فرودین، یعنی «عالمِ آشکار». از این رو موهبت‌هایشان آشکار است و تعلیم می‌دهند.

ועד"ז הוא ענין שמונה נסיכי אדם ששרשם משמונה תקונים הראשונים שבי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] דא"א שהם בחי' מקיפים.

همین‌گونه است موضوعِ هشت شاهزادهٔ آدمیان که ریشه‌شان از هشت آرایشِ نخستِ سیزده **تقונים** ریش **اریך انپین** (Arich Anpin [چهرهٔ دراز]) است؛ این‌ها مرتبهٔ فراگیر [نورها] هستند.

هشت شاهزاده ریشه در هشت **תיקונים** (tikunim [آرایش‌های رحمت]) نخستِ «سیزده آرایش ریش» **اریך انپین** دارند؛ این‌ها مجاری رحمتِ الهی‌اند و با سیزده صفتِ رحمت متناظرند. این هشت، نورهای فراگیر هستند.

כי תקון לאלפים הוא בחי' או"פ [اور פנימי]¹⁵⁰ **כי לאלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה**^{151, 152} **שא"א**

[שאבא ואימא] **יונקים מב' מזלות דא"א ויניקה זו היא בחי' או"פ** [اور פנימי]

زیرا آرایش **תקון** «برای هزاران» (**لאלפים**, la'alafim) مرتبة نور درونی است؛ زیرا «**لאלפים**» [چنانکه در عبارت] «به تو حکمت (**חכמה**, Chochmah) می‌آموزم، به تو فهم (**בינה**, Binah) می‌آموزم» آمده است؛ زیرا پدر و مادر (**אבא ואמא**, Abba v'Imma) از دو **מזלות** (mazalos [مجاری فیض]) **אריך אנפין** نیرو می‌گیرند، و این دریافت نیرو مرتبة نور درونی است،

آرایش «**لאלפים**» («برای هزاران») نور درونی است. این واژه به صورت a'alefcha، یعنی «به تو می‌آموزم»، خوانده می‌شود؛ چنانکه در عبارت «به تو حکمت می‌آموزم» (ایوب) آمده است. تلمود نیز حروف الفبیت (**אלף-בית**, Alef-Beis) را به معنای «فهم را بیاموز» می‌خواند: پدر و مادر، یعنی حکمت و فهم، از دو **מזלות** **אריך אנפין** نیرو می‌گیرند؛ و این نیروگیری نور درونی است که تعلیم داده و جذب می‌شود.

وهוא כמו בחי' רועים ישראל מפרנסים כו' אכלו ריעים او"א [אבא ואימא] **כו' וזהו נוצר חסד לאלפים**¹⁵³.

و این همچون مرتبة شبانان است: «اسرائیل روزی می‌رسانند و غیره»، «بخورید، ای دوستان»، **אבא ואמא** و غیره. و این [معنای] «او مهر را برای هزاران نگاه می‌دارد» است.

این مرتبة شبانان است: اسرائیل در بالا روزی می‌رسانند؛ «بخورید، ای دوستان»، چنانکه شرح داده شده، در اینجا بر **אבא ואמא** اطلاق می‌شود. این معنای «او مهر را برای هزاران نگاه می‌دارد» است.

53 ולכן האל"ף תמונתו יו"ד למעלה ויו"ד למטה¹⁵⁴ **וי"ו באמצע. כי ההמשכה בפנימית צ"ל ע"י**

צמצום¹⁵⁵ **כו'.**

ازاین‌رو، صورت حرف الف (**אלף**, Alef) چنین است: یک حرف یود (**יו"ד**, Yud) در بالا، یک **יו"ד** در پایین و یک حرف واو (**וי"ו**, Vav) در میان؛ زیرا امتداد نور به درون باید از راه انقباض (**צמצום**, tzimtzum) صورت گیرد، و مانند آن.

حرف **אלף** به صورت یک **יו"ד** در بالا، یک **יו"ד** در پایین و یک **וי"ו** مورب در میان ترسیم می‌شود. این شکل نشان می‌دهد که نوری که به درون امتداد می‌یابد باید از انقباض بگذرد: نخست **יו"ד** کوچک بالا، و سپس **וי"ו** امتدادیابنده.

אבל ח' מזלות הראשונים שקודם בחי' לאלפים הם בחי' מקיפים ומשם שרש ח' נס"א [נסיכי אדם] והרי הם למעלה ממקור בחי' הרועים ששרשם מבחי' חו"ב [חכמה ובינה] שהם בחי' לאלפים הנ"ל.

اما هشت مجرای فیض نخستین (مزلوٲ، mazalos)، که پیش از مرتبه / جنبه (بחינה، bechinah) «به هزاران» قرار دارند، در مرتبهٴ نورهای فراگیر هستند، و ریشهٴ هشت پیشوای آدمیان از آنجاست؛ پس ریشهٴ آنان بالاتر از سرچشمهٴ مرتبهٴ چوپانان است؛ چوپانانی که ریشه‌شان از حکمت (حכמה، Chochmah) و فهم (בינה، Binah) است، که همان مرتبهٴ «به هزاران» مذکور در بالاست.

هشت مجرای نخست، پیش از «به هزاران»، نورهای فراگیرند و ریشهٴ هشت پیشوای آدمیان از آنجاست. بنابراین، ریشهٴ پیشوایان از ریشهٴ چوپانان بالاتر است؛ ریشهٴ چوپانان در حکمت و فهم، یعنی مرتبهٴ «به هزاران»، قرار دارد.

אך מ"מ הרועים הם מבחי' פנימית והנס"א [והנסיכי אדם] מבחי' חיצוניות רק שהם חיצוניות עליון כו'.

اما بااین‌همه، چوپانان از مرتبهٴ بُعد درونی‌اند و پیشوایان آدمیان از مرتبهٴ بُعد بیرونی؛ بااین‌حال، آنان بُعد بیرونی مرتبه‌ای برترند، و مانند آن.

بااین‌همه، چوپانان از بُعد درونی‌اند و پیشوایان از بُعد بیرونی، هرچند این بُعد بیرونی به مرتبه‌ای برتر تعلق دارد.

54 ובחנוכה שטמאו כל השמנים שבהיכל שהוא בחי' הפגם המגיע בחו"ב [בחכמה ובינה] ע"כ הוצרכו לתקן ע"י מקיפים דוקא שלמעלה משרש החכמה.

و در حنوکا، هنگامی که همهٴ روغن‌های هیکل را ناپاک کردند – که این همان مرتبهٴ خللی است که به حکمت (حכמה، Chochmah) و فهم (בינה، Binah) می‌رسد – ازاین‌رو لازم بود آن را مشخصاً به‌واسطهٴ [نورهای] فراگیر، که فراتر از ریشهٴ حکמה هستند، اصلاح کنند.

در حنوکا، یونانیان روغن‌ها را ناپاک کردند؛ این آسیبی بود که به حکמה و بیנה، یعنی مرتبهٴ خود حکمت، می‌رسید. پس اصلاح آن می‌بایست از نورهای فراگیری صورت گیرد که فراتر از ریشهٴ حکמה هستند.

ובסכות ממשיכים ג"כ י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] וזהו ענין י"ג פרים כו'. רק שבסכות נכנעים ע"י ממילא הע' [השבעים] שרים כו' משא"כ בחנוכה כו' וכנ"ל.

و در سوکوت نیز سیزده اصلاح ریش (תיקוני دיקנא، tikkunei dikna) فرود آورده می‌شوند، و این معنای سیزده گاو نر است، و غیره. اما در سوکوت، هفتاد شاهزاده به‌واسطهٴ این امر خودبه‌خود تسلیم می‌شوند، و غیره؛ برخلاف حنوکا، و غیره، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد.

در سوکوت نیز سیزده تיקוני دיקנא فرود آورده می‌شوند؛ ازاین‌رو، مراد سیزده گاو نر است. اما در سوکوت هفتاد شاهزاده خودبه‌خود تسلیم می‌شوند، درحالی‌که در حنوکا نبرد لازم است.

55 וע"ז נחלקו ב"ש [בית שמאי] וב"ה [ובית הלל] **בענין הדלקת נ"ח וכמש"ל** [וכמה שכתוב לעיל]. **עוד יש פי' בענין ז' רויים וח' נס"א** [נסיכי אדם] **כי בז"ת** [בז' תחתונות] **הי'** [היה] **שבירה ובניה רקיעא תמינאה נק' עלמא דחירו יין המשומר.**¹⁵⁶

بر سر این موضوع، بیت‌شماي (بیت شمאי، Beis Shammai) و بیت‌هيل (بیت هیل، Beis Hillel) دربارهٔ افروختن چراغِ حنوکا اختلاف دارند، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد. توضیح دیگری نیز دربارهٔ هفت شبان و هشت شاهزادهٔ آدمیان هست: زیرا در هفت مرتبهٔ پایینی [مراتبِ تجلی (سفירות، Sefiros)] شکستگی رخ داد، و فهم (بینه، Binah)، فلکِ هشتم، «عالمِ آزادی» نامیده می‌شود؛ همان «شرابِ محفوظ [در انگورهایش]».

این اساس اختلافِ بیت‌شماي و بیت‌هيل است. توضیح دوم چنین است: شکستگی ظرف‌ها در هفت مرتبهٔ پایینی **سفירות** رخ داد، درحالی‌که **بینه**، «فلکِ هشتم»، «عالمِ آزادی»، «شرابی که در انگورهایش محفوظ مانده»، است و از شکستگی در امان بوده است.

وهנה ז' רועים נמשכים מז"ת [מז' תחתונות] **ושמונה נס"א** [נסיכי אדם] **מבחי' רקיעא תמינאה לכן הם מועילים יותר לדחות בחי' אשור. ועמ"ש ע"פ למנצח על השמינית**^{157, 158} **כו':**

اکنون، هفت شبان از هفت مرتبهٔ پایینی **سفירות** کشیده می‌شوند و هشت شاهزاده از مرتبهٔ فلکِ هشتم؛ ازاین‌رو آنان در دفعِ مرتبهٔ آشور مؤثرترند. و بنگرید به آنچه دربارهٔ «برای سرپرست، بر مرتبهٔ هشتم (שמینیت، sheminis)، و جز آن» نوشته شده است.

هفت شبان از هفت مرتبهٔ پایینی **سفירות** می‌آیند و هشت شاهزاده از مرتبهٔ هشتم، یعنی **بینه**، که هرگز دچار شکستگی نشده است؛ پس شاهزادگان در برابر آشور مؤثرترند. در لیکوتی تורה (لکوتی تורה)، بخش تزریعا (تزریعا)، ذیل عبارت «بر **שמینیت**»، آلتِ ربه (آدم‌مور) **הזקן** توضیح می‌دهد که مرتبهٔ هشتم فراتر از پالایش هفت صفت است و موهبتی از بالاست؛ او در آنجا به هفت شبان و هشت شاهزادهٔ این **ماامار** (maamar) [گفتارِ حسیدی] نیز ارجاع می‌دهد. تلمود می‌گوید چنگِ روزگار **مשיח** (Moshiach) هشت سیم دارد.

در کار بندگی

نخست یوغ آسمان را بپذیرید و بکوشید نفیس حیوانی را با عشقی فراتر از اندازهٔ خویش دگرگون کنید؛ این همان فتیله‌ای است که نورِ **מצוות** بر آن می‌گیرد. سپس **מצוות** را با شادی انجام دهید. و در زمانه‌ای تاریک، مانند روزگارِ **חנוכה**، نور را از پایین، گام‌به‌گام، بنا کنید و همواره در قداست فزونی یابید.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا نفیس روحانی برای دریافتِ الوهیت به جامه نیاز دارد، درحالی‌که فرشته فقط برای فرودآمدن به جهانی جسمانی به آن نیاز دارد؟
2. آینهٔ سیم‌اندود، که تنها تصویر را نشان می‌دهد، از چه نظر از شیشهٔ شفاف برتر است؟
3. چرا باید شعله نخست فتیله را بگیرد و سپس روغن را، و این دربارهٔ پذیرش یوغ آسمان پیش از **מצוות** چه می‌آموزد؟
4. چگونه شاهزادگانِ آدمیان، که تعلیم نمی‌دهند، می‌توانند ریشه‌ای برتر از شبانانی داشته باشند که تعلیم می‌دهند؟
5. چرا نوری که از پایین کشیده می‌شود، مانند چراغ‌های **חנוכה**، باید گام‌به‌گام فزونی یابد، حال آنکه **סוכות** از اوج خود آغاز می‌شود؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 ת"ר מצות נר חנוכה

نسخه‌ای کهن از همین **מאמר** که تاریخ آن را شب‌ات **חנוכה** سال ۵۵۷۱ (۱۸۱۰) ثبت می‌کند.

یادداشت کھوت

הנחת הר"פ בסי' הנחות הר"פ ע' קכב. בכותרת שבת חנוכה תקע"א. חלק בסה"מ תרל"ב ע' פ. וע' צז. הנחה אחרת בסה"מ תקע"א ע' כב. באוה"ת במדבר כרך ד ע' איתצ (ובהוצאה שני' בהוספות לפ' בהעלותך ע' 41) נמצא חלק מהמאמר עם הוספת הגהות מכ"ק הצ"צ. ושם מתחיל הד"ה לא כן עבדי משה [[שם המאמר נחלק לג' סעיפים]]. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. לכללות מאמר זה ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעז. ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' יז ואילך).

2

ת"ר מצות נר חנוכה

תלמוד אין اختلاف را نقل می‌کند: **בית שמאי** (Beis Shammai) شمار را از هشت به پایین می‌آورند، همچون گاوان قربانی عيد **סוכות** (Sukkos)؛ **בית הלל** (Beis Hillel) از یک شمارش را آغاز می‌کنند و می‌افزایند، زیرا در امر قدسی باید رو به فزونی رفت. این همان متنی است که سراسر **مאמר** (maamar [گفتار تفسیری]) در پی توضیح آن است.

Shabbat 21b:8–9 שבת כ"א ב:ח-ט'

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הספנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

שבת כא, ב.

3

מה ענין נר חנוכה לפני החג

| بحثی موازی دربارهٔ پیوند میان چراغ‌های **חנוכה** و گاوه‌ای قربانی سوکوت.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת חנוכה כרך ה התקמב, ב. ד"ה מצותה תרנ"ד ע' צז. ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח.

4

נר מצוה ותורה اور

سليمان (שלמה) به پسرش سفارش می‌کند که فرمان پدرش را به‌جا آورد و آموزش مادرش را پاس بدارد: «زیرا **מצוה** (mitzvah [فرمان دینی]) چراغ است و تورات نور.» یک **מצוה** مانند یک چراغ یگانه است، و تورات همچون خود نور. آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) از این آیه چنین می‌فهمد که **מצוות** (mitzvot [فرامین دینی]) نیز چراغ خوانده می‌شوند. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי ו, כג.

5

שהמצות נק' נר

| بحثی دربارهٔ اینکه چرا فرامین «چراغ» نامیده می‌شوند.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעז.

6

נר ה' נשמת אדם

ضرب‌المثل سليمان: «چراغ نام چهارحرفی (ה', Havayah)، جان انسان است که همهٔ حجره‌های درون شکم را می‌کاود.» روح انسان چراغی است که ه' به‌واسطهٔ آن ژرف‌ترین نهای وجود آدمی را می‌کاود. آلتز ربه از این سخن چنین می‌فهمد که روح نیز چراغ خوانده می‌شود. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Proverbs 20:27 משלי כ':כ"ז

נר ה' נשמת אדם חפש כל־חֲדָרֵי־בָטֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי כ, כג.

7

ובזהר מבואר

یادداشت کھوت (קה"ת) نقل می‌کند که زوهار (זחר) جامه‌هایی را وصف می‌کند که روح در גן עדן (Gan Eden [باغ عدن]) بر تن می‌کند؛ جامه‌هایی که از کردارهای نیک او در این جهان ساخته شده‌اند.

Zohar II, 210a זח"ב רי, א

Tanya, Likkutei Amarim 4:5 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים

ד':ה'

והנה, שלשה לבושים אלו מהתורה ומצוותיה, אף שנקראים לבושים לנפש רוח ונשמה עם כל זה, גבהה וגדלה מעלתם לאין גץ וסוף על מעלת נפש רוח ונשמה עצמן, כמו שכתוב בזהר, דאורייתא וקידושא בריך־הוא כולא חד, פירוש: דאורייתא, היא חקמתו ורצונו של הקדוש־ברוך־הוא, והקדוש־ברוך־הוא בקבודו ובעצמו — כולא חד, כי הוא היודע והוא המדע וכו', כמו שנתבאר לעיל בשם הרמב"ם.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ראה זח"ב רי, א. וראה תניא ספ"ד. אנה"ק סי' כט.

8

וצריכה הנשמה לקיים תרי"ג מצות

این نامه‌ها نیاز روح به به‌جاآوردن همهٔ ۶۱۳ فرمان را برای کامل‌بودن جامه‌هایش بررسی می‌کنند.

یادداشت کھوت

ראה אנה"ק סי' יט וסי' כט. وبליקוט פירושים ומ"מ — חיטריק לשם.

9

בית שמאי אומרים

| بحثی مفصل دربارهٔ رویکرد בית שמאי به چراغ‌های **חנוכה**.

یادداشت کھوت

ראה בארוכה בשיטת ב"ש בלקוטי שיחות ח"ו ע' 73.

2

10 בג"ע הנשמות נהניו מזיו השכינה

در آنجا، عالم آینده – که ارواح در آن از درخشش **שכינה** لذت می‌برند – به‌صورت ادراک خود جوهر الوهیت در حال تجلی تعریف می‌شود؛ و این پرسش مطرح می‌شود که چگونه روحی آفریده‌شده می‌تواند آنچه را فراتر از ادراک است ادراک کند. این همان پرسشی است که این گفتار تعلیمی (ماמר, maamar) با پوشش فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) به آن پاسخ می‌دهد.

یادداشت كهوت

ראה לעיל טז, א.

11 אף שבכלל יש רק ב' בחי'

آلتر ربه در آنجا می‌گوید که کتاب‌ها فقط از **גן עדן** علیا و سفلی نام می‌برند، اما در حقیقت مراتب بسیاری از **גן עדן** و لذت‌هایی بی‌پایان وجود دارد؛ ازاین‌رو پارسایان آرام نمی‌گیرند و «از نیرو به نیرو می‌روند»، و ازاین‌روست که «بهتر است او را داوری کنند» تا این لذت را ببیند.

یادداشت كهوت

ראה גם לקמן מט, א. צו, א. לקו"ת במדבר יח, א.

12 ילכו מחיל אל חיל

سرودی از پسران قورح (**קרח**) درباره زانرانی که به صهیون می‌روند: «از نیرو به نیرو می‌روند؛ [هر یک] در صهیون در پیشگاه ה' حاضر می‌شود.» به‌ظاهر، نیروی آنان در طول راه فزونی می‌یابد؛ حکیمان (**ברכות** 64a) این آیه را درباره عالمان تورات می‌خوانند که حتی در عالم آینده نیز آرام ندارند، و آلتر **רֵבֶה** (**אדמו"ר הזקן**) آن را درباره ارواح پارسایانی می‌خواند که بی‌پایان در باغ عدن (**גן עדן**, Gan Eden) صعود می‌کنند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 84:8 תהילים פ"ד ח'

יֵלְכוּ מִחֵיל אֶל־חֵיל יֵרָאֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן:

They go from strength to strength, every one of them ap-peareth before G-d in Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים פד, ח.

13 בבחינת נהר די נור

یادداشت Kehot به این مطلب استناد می‌کند: زوهار (**זהר**) توصیف می‌کند که نفس در فاصله میان یک باغ عدن و باغ بعدی، در رود آتش غوطه‌ور می‌شود تا پاک شود و مرتبه پیشین خود را فراموش کند.

Zohar II, 211b זח"ב ריא, ב

یادداشت كهوت

זח"ב ריא, ב. נסמן לעיל לא, א.

14 בד"ה ויהי מקץ

آلتر ربه در نخستین گفتار تعلیمی این بخش توضیح می‌دهد که حتی پارسای کاملی (**צדיק**, tzaddik) نیز هنگام ورود به **גן עדן** باید در رود آتش غوطه‌ور شود تا خاطره این جهان را از میان ببرد؛ و هر بار که «از نیرو به نیرو» می‌رود نیز باید در رود آتش دیگری غوطه‌ور شود تا آنچه را در **גן עדן** سفلی و علیا ادراک کرده بود فراموش کند.

یادداشت كهوت

לעיל לא, א.

3

15 כל צדיק נכוח מחופתו של חבירו

تلمود می‌گوید که در آینده هر یک از صالحان از سایبان همتای خود می‌سوزد. اینجا این مطلب نشان می‌دهد که هر روح مرتبه فهم ویژه خود را دارد.

Bava Batra 75a:15 בבא בתרא ע"ה א:ט"ו

עָשָׂן בַּחוּפָּה לְמָה? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: שָׁקֵל מִי שְׁעִינִי צָרוֹת בְּתַלְמִידֵי חֻכְמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִתְמַלְאוֹת עֵינָיו עָשָׂן לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵשׁ בַּחוּפָּה לְמָה? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מְלַמֵּד שָׁקֵל אֶחָד וְאֶחָד נִכְוֶה מִחוּפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ.

אוי לָה לאומה בושָה, אוי לָה לאומה כלימה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

ב"ב עה, א.

16 וקדושים בכל יום יהללוך סלה

در آنجا توضیح داده می‌شود که «مقدّسان» این برکت، نفوسی هستند که از همه نفوس دیگر برترند.

یادداشت كهوت

ברכת אבות. וראה במאמרי אדה"א ויקרא ע' מח דשם מבאר שהן הנשמות הגבוהות מכל הנשמות ע"ש.

17 כ"מ שנאמר סלה

تلمود می‌آموزد که هر جا واژه «**סלה**» (selah) آمده باشد، معنایش «بی‌پایان» است. آلتر ربه (**אדמו"ר הזקן**) این را بر تجدید بی‌پایان فهم ارواح تطبیق می‌کند.

Eruvin 54a עירובין נ"ד א

یادداشت كهوت

עירובין נד, א.

4

18 מוטב דלידיני'

هنگامی که آجر (آحز: اليشع بن ابويا، **אלישע בן ابویה**) درگذشت، ربی منیر (**רבי מאיר**) گفت: بهتر است که او [به‌سبب گناهانش] مورد داوری قرار گیرد و به جهان آینده درآید. در اینجا روشن می‌شود که لذت باغ عدن (**גן עדן**, Gan Eden) بر هر داوری می‌چربد.

Chagigah 15b:3 חגיגה ט"ו ב:ג'

כִּי נָח נִפְשִׁיָה דְאַחַר, אָמַרִי: לֹא מֵיָדָן לִידִינִיָּה, וְלֹא לְעֻלְמָא דְאַתִּי לִיתִי. לֹא מֵיָדָן לִידִינִיָּה — מְשֻׁם דְּעֵסַק בְּאוֹרֵינִתָּא, וְלֹא לְעֻלְמָא דְאַתִּי לִיתִי — מְשֻׁם דְּחֻטָּא. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מוֹטֵב דְּלִידִינִיָּה וְלִיתִי לְעֻלְמָא דְאַתִּי. מְתִי אֲמוּת, וְאַעֲלֶה עָשָׂן מִקְבְּרוֹ. כִּי נָח נִפְשִׁיָה דְרַבִּי מֵאִיר סָלִיק מִקְטָרָא מִקְבְּרִיה דְאַחַר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

חגיגה טו, ב. ראה לעיל ח, ד.

5

19 שו"ה הוא בלי גבול — ולעבור זה

در آن رونویس، در این نقطه بخش تازه‌ای، بخش ۲، آغاز می‌شود.

یادداشت كهوت

בהנחת הר"פ מסומן סעי' ב.

there is not a second one, and before one what wilt thou
count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor
Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

25 בראשית ברא

«در آغاز، اَلקים آسمان‌ها و زمین را آفرید»: در اینجا آسمان پیش از زمین
آمده است.

Genesis 1:1 بראשית א':א

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

برאשית א, א.

بند 10

26 ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים

«این‌ها نسل‌های آسمان و زمین‌اند، هنگامی که آفریده شدند؛ در روزی که ه'
אלקים زمین و آسمان را ساخت.» این آیه که روایت دوم آفرینش را
می‌گشاید، نخست زمین را نام می‌برد؛ آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) این را
ترتیب اندیشه ه' می‌خواند که در آن، امر جسمانی مقدم است.

Genesis 2:4 بראשית ב':ד

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ
ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth
when they were created, in the day that the L-RD G-d made
earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

برאשית ב, ד.

27 ארץ תחלה כאן במעשה וכאן במחשבה

تلمود اختلافی را ثبت می‌کند: בית שמאי (Beis Shammai) می‌گویند
آسمان نخست آفریده شد («در آغاز ه' آسمان‌ها و زمین را آفرید»). بیت
הלל (Beis Hillel) می‌گویند زمین نخست آفریده شد («در روزی که ه'
אלקים زمین و آسمان را ساخت»). و حکیمان می‌گویند هر دو با هم آفریده
شدند. راه‌حل «یکی در عمل و یکی در اندیشه» در آنجا ذکر نشده است؛
یادداشت كهوت با عبارت «بنگرید» به آن بخش ارجاع می‌دهد.

Chagigah 12a:16-17 חגיגה י"ב א:ט"ז-י"ז

תנו רבנן, בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת
הארץ, שנאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ובית
הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר: "ביום עשות
ה' אלקים ארץ ושמים". אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם,
אדם בונה עליה ואחר כך בונה בית!؟ שנאמר: "הבונה בשמים
מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה". אמרו להם בית שמאי לבית הלל:
לדבריכם, אדם עושה שרפרף, ואחר כך עושה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

ראה חגיגה יב, א. וראה לקו"ש ח"ו ע' 76.

بند 6

20 וכמו שמבואר בע"ח

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

שער סדר אבי"ע בתחלתו.

بند 7

21 וכמו ד"מ اور גדול

در مامار «و ابراهام (آברהם) سالخورده بود»، آلتز ربه جامعه میتسووت را
با نگریستن به نوری خالص از ورای پرده مقایسه می‌کند: تورات و מצות که
ریشه در اراده فوقانی دارند، به امور مادی فرود آمدند و جامعه‌هایی شدند
که نفس از رهگذر آن‌ها می‌تواند فروغ حضور الهی (שכינה, Shechinah)
را درک کند.

یادداشت كهوت

ראה המשל גם לעיל טז, א. ובאגה"ק סי' כט. ובביאורו"ז לצ"צ כרך א ע' רי
בארוכה.

بند 8

22 משל הקדמוני

داوود (דוד)، پس از آن‌که شائول (شاول) را در غار امان داد، به او می‌گوید:
«چنان‌که مثل پیشینیان می‌گوید: «از بدکاران، بدکاری پدید می‌آید»؛ اما
دست من بر ضد تو نخواهد بود.» روشن است که این سخنی کهن است؛
آلتز ربه (آدمو"ר הזקן)، چنان‌که در تורה اور (تורה اور)، مگیلات استر
(مگیلات אסתר)، «ازلی نخستین» را ه' می‌خواند و «مثل» او را تورات
(Torah) و فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvot) می‌داند که اراده او
را در خود می‌پوشانند. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

I Samuel 24:14 שמואל א כ"ד:י"ד

פאָשר יאָמער משל הקדמוני מרשעים רצא רשע ונדי לא תהיה כד:

As saith the proverb of the ancients: Out of the wicked
cometh forth wickedness; but my hand shall not be upon
thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שמואל-א כד, יד. ראה בהנסמן לקמן צח, ב.

23 שו"ה משל — שיכול

قرائت بدیل: «تا بتواند» (שיכול)، به جای «که می‌تواند» (שיכול).

یادداشت كهوت

בהגהת הרה"ח ר' אשר: שיוכל.

بند 9

24 נעוץ תחב"ס

«پایانشان در آغازشان نهفته است و آغازشان در پایانشان.» این سخن از
این ایده پشتیبانی می‌کند که پایین‌ترین مرتبه، یعنی عمل جسمانی، با
عالی‌ترین مرتبه پیوند دارد.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלחבת
קשורה בגחלת שאדוני יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to
its beginning and its beginning linked to its end, just as the
flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and

28 והיום לעשות ולמחר לקבל שכרם

«امروز برای انجام دادن آن‌ها و فردا برای دریافت پاداششان»: این دنیا برای به‌جا آوردن فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) است و جهان آینده برای پاداش آن‌ها. آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) پاداش را ظهور نور mitzvos در باغ عدن (גן עדן, Gan Eden) توضیح می‌دهد.

Eruvin 22a:5-6 עירובין כ"ב א:ה-ו'

והנינו דאמר רבי יהושע בן לוי: מאי דקתיב "אשר אנכי מצוה היום לעשותם", "היום לעשותם" — ולא למחר לעשותם, "היום לעשותם" — למחר לקבל שכרם. אמר רבי חגי, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני: מאי דקתיב "אך אפים"? "אךך אף" מקבצי לקה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

29 ע"פ ואברהם . . בא בימים

آن گفتار (ماמר, maamar) می‌پرسد چرا یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و کردار نیک در این جهان از تمام زندگی عالم آینده بهتر است، حال آن‌که مقصود از آن‌ها این است که جامه‌های روح شوند تا روح از فروغ حضور الهی (שכינה, Shechinah) بهره‌مند شود. در آن به زوهر استناد می‌شود: وای بر کسی که «روزهای» خود را در بالا کم می‌کند، زیرا جامه‌اش فاقد همان روزی است که آن را معیوب کرده بود.

یادداشت کھوت

לעיל טז, א. בסה"מ תרכ"ז [הוצאת תש"ס] ע' לה מציין לכאן: "אך בתו"א פ"י בא בימים הם הלבושים הנעשים מהתומ"צ, וצ"ל מה ענין לבוש זה להימים".

30 ואברהם זקן בא בימים

روایت تورات: «إبراهيم (أברהام) سالخورده بود و روزهای عمرش پیش رفته بود (بא בימים, ba bayamim)». آشکارا منظور این است که او سالخورده بود؛ زوهار (Zohar, זוהר) این عبارت را چنین می‌خواند: «با روزهایش آمد؛ یعنی روزهای زندگی‌اش که از اعمال نیک سرشار بودند و برای روحش جامه‌هایی شدند. مقالة تفسيري پیشین (ماמר, maamar) دربارهٔ این آیه، «روزها» را همین جامه‌ها توضیح می‌دهد (تורה اور (تורה اور), חיי שרה (חיי שרה)). (زمینه: تنخ اشتاینزالتس)

Genesis 24:1 براسیית כ"ד א'

ואברהם זקן בא בימים וה' ברח את־אברהם בכל:

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD had blessed Abraham in all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 וזהו ענין מראות הצובאות

در نسخهٔ اولیه، بخش تازه‌ای، یعنی بخش ۳، از اینجا آغاز می‌شود.

یادداشت کھوت

בהנחת הר"פ ע' קכד מסומן סע"ף ג. קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ב ח"א ע' צו בשינויים והגהות.

32 מראות הצובאות

بتصلیل (בצלאל) حوض مسی و پایهٔ آن را «از آینه‌های زنانی ساخت که در ورودی خیمهٔ اجتماع گرد می‌آمدند»: زنان آینه‌های مسی صیقلی خود را

برای آن بخشیدند. در اینجا واژهٔ جمع «آینه‌ها» به دو گونه دیدن اشاره دارد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 38:8 שמות ל"ח:ח'

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד:

And he made the laver of brass, and the base thereof of brass, of the mirrors of the serving women that did service at the door of the tent of meeting

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 כי יש ב' מראות

در شמיני Atzeres (שמיני עצרת) (92b)، آلتز ربه همین مامار را نقل می‌کند: در خدمت هر شخص، هر دو آینه حضور دارند؛ مطالعهٔ توراه (تורה, Torah) و فرمان‌های توراتی (מצוות, mitzvos) آینهٔ تابان‌اند، و شماع (שמע, Shema) و دعا، که نفس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) را دگرگون می‌کند، آینه‌ای هستند که نمی‌درخشد. او روز دوم (יום טוב, Yom Tov) که به حکم حکیمان ربانی مقرر شده است، را نیز به همین شیوه می‌خواند. در Shir HaShirim (שיר השירים) (17c)، دربارهٔ «نماییت را به من نشان بده» (מרآיך, mar'ayich)، نفس درون بدن خود آینه‌ای است که پوشش نازک نقره‌ای‌اش نور را دوباره به بالا بازمی‌تاباند: نزولی برای صعود.

یادداشت کھوت

מובא לקו"ט שמע"צ צב, ב. שה"ש יז, ג. אוה"ת פ' כי תשא ע' א'תתקל"ט. ראה אוה"ת בראשית כרך ז ע' תתשי"ח, א בשינויי לשון. וראה בסה"מ תקע"א ע' כד באריכות.

34 אספקלריא המאירה

آن بخش همین مامار را نقل می‌کند: آینهٔ تابان شیشه‌ای شفاف است که از ورای آن، حتی از دور، خود چیز را می‌بینند؛ اما آینه‌ای که نمی‌درخشد، آینه (spiegel) با پوششی نازک است که در آن فقط تصویر را می‌بینند. این مطلب را بر تقابلی تلمود میان موسی (משה, Moshe) و دیگر پیامبران تطبیق می‌دهد.

یادداشت کھوت

באוה"ת שה"ש כרך א ס"ע שמט מביא קטע מכאן. ראה לקו"ט שה"ש כח, ב שמציין לכאן. ובאוה"ת פ' כי תשא ע' א'תתקלט ואילך. ויקהל ע' ב'רכה ואילך. ובמשלי ע' תקעז. וראה ג"כ בלקוטי שיחות ח"ו ע' 198. ושם בהערה 25 שבפשוט מראות הצובאות היו אספשא"מ. קטע מכאן בסה"מ תרל"ב כרך א ע' פ. בענין זה ראה גם באוה"ת פ' בהעלותך כרך ב בהוספות ד"ה לא כן עבדי משה.

35 וזהו ההפרש בין משרע"ה

این قطعه در آنجا نقل شده است.

یادداشت کھوت

נעתק באוה"ת במדבר ע' קלא. סה"מ תרל"ד ע' רג.

36 ומראה ולא בחידות

ה' هارون (אהרן) و مریم (מרים) را به‌سبب سخن گفتن علیه موسی (משה) سرزنش می‌کند: «با او دهان به دهان سخن می‌گویم، در رؤیتی روشن (مראה, mar'eh)، و نه در معماها.» به‌روشنی، ثبوت موسی مستقیم است و به تفسیر نیاز ندارد؛ آد مو"ר הזקן سیگول واژهٔ מראה را به

بند 18

43 כי אם רק דמות לבד

بحثی موازی دربارهٔ دیدن تنها یک تصویر در آینه.
 یادداشت کھوت
 رאה אוה"ת מטות ע' א'שטז.

44 ע"י אספקלריא שאינה מאירה

نسخهٔ اور התורה در اینجا متنی می‌افزاید.
 یادداشت کھوت
 באוה"ת במדבר יש הוספה.

45 לראות — לראות באספקלריא המאירה

اور התורה در اینجا توضیحی دربارهٔ امتیاز آینه، یعنی دیدن آنچه پشت سر آدمی است، می‌افزاید.
 یادداشت کھوت
 באוה"ת יש הגדה.

46 בגמרא ביבמות (ס"ד)

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).
 یادداشت کھوت
 מט, ב.

47 ואראה את ה'

اشعیا در رؤیای خود گفت: «در سالی که عزیا (עוזיהו) پادشاه درگذشت، ה' را دیدم که بر تختی بلند و رفیع نشسته بود.» تلمود این را در برابر عبارت «هیچ انسانی نمی‌تواند مرا ببیند و زنده بماند» قرار می‌دهد.

Isaiah 6:1 ישעיהו ו':א'

בשנת־מות המלך עזיהו ואָראָה אֶת־אֲדֹנָי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא וְשׁוֹלָיו מְלָאִים אֶת־הַהִקְלָ:

In the year that king Uzziah died I saw the L-rd sitting upon a throne high and lifted up, and His train filled the temple
 Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 منسی (منשה) اشعیا (ישعיהو) را متهم کرد: به موسی (مשה) گفته شده بود: «هیچ انسانی نمی‌تواند مرا ببیند و زنده بماند»، اما تو گفتی: «ه' را دیدم.» تلمود پاسخ می‌دهد که همهٔ پیامبران از خلال آینه‌ای که نمی‌درخشد نگریستند، اما موسی از خلال آینه‌ای نورانی نگریست.

Yevamot 49b:10 יבמות מ"ט ב:י'

"ואָראָה אֶת ה'", כְּדַתְנָא: כָּל הַנְּבִיאִים נִסְתַּכְּלוּ בְּאַסְפִּקְלָרְיָא שְׁאִינְהּ מְאִירָה, מִשָּׁה רַבִּינוּ נִסְתַּכְּל בְּאַסְפִּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה.
 William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

49 כי לא יראני

وقتی موسی از ه' می‌خواهد شکوه ه' را ببیند، ه' پاسخ می‌دهد: «تو نمی‌توانی روی مرا ببینی، زیرا هیچ انسانی نمی‌تواند مرا ببیند و زنده بماند.» آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) این را بر آینهٔ نورانی تطبیق می‌کند. (با توجه به تنخ اشتاین‌سالتز)

Exodus 33:20 שמות ל"ג:כ'

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יֵרָאֵנִי הָאָדָם וְחִי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not see Me and live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שמות לג, כ.

معنای «آینه» در صورت مذكر آن می‌خواند؛ یعنی آینه‌ای نورافشان.
 (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Numbers 12:8 במדבר י"ב:ח'

פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבְּרֶבּוּ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנָּת ה' יָבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֶתָם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמִשְׁחָה:

with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the L-RD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

بמדבר יב, ח.

37 שו"ה ישר — כמו"כ

اور هاتورا به‌جای «همین‌طور»، «و می‌توان گفت که همین‌طور نیز چنین است» می‌خواند.
 یادداشت کھوت
 באוה"ת: וי"ל כמו"כ.

38 ולא — ומראה בסג"ל

بحثی مرتبط دربارهٔ اعراب‌گذاری واژهٔ מראה.
 یادداشت کھوت
 رאה אוה"ת סידור ע' פב.

بند 16

39 ומשה רבינו ג"כ לא ה' רואה בלי אספקלריא

بحث‌های موازی دربارهٔ این نکته که موسی نیز از طریق آینه می‌دید.
 یادداشت کھوت
 رאה באוה"ת פ' חיי שרה קח, א. ובפ' בא ע' שכט.

40 יכול — להשיג בחי' אא"ס

اور התורה در اینجا توضیحی بلند می‌افزاید.
 یادداشت کھوت
 באוה"ת שם הגהה ארוכה.

41 ולא — והיינו באספקלרי' המאירה

این واژه‌ها در نسخهٔ اور התורה وجود ندارد.
 یادداشت کھوت
 ת"י אלו ליתא באוה"ת שם.

42 וביד הנביאים אדמה

ה' به‌واسطهٔ هושע (הושע) می‌گوید: «با پیامبران سخن گفتم و رؤیایا را افزون ساختم، و به‌واسطهٔ پیامبران همانند می‌شوم (אדמה, adameh).» به‌روشنی، پیامبران او را از رهگذر تصویرها و تمثیل‌ها درمی‌یابند؛ اما آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) آن را به آینه‌ای تعبیر می‌کند که نمی‌درخشد و در آن تنها شباهتی (דמות, demus) دیده می‌شود. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالتس)

Hosea 12:11 הושע י"ב:יא

וְדַבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאֶנְכִּי חֲזוֹן הִרְבִּיתִי וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה:

I have also spoken unto the prophets, And I have multiplied visions; And by the ministry of the prophets have I used similitudes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

הושע יב, יא.

50 בכל מאדך

موسی به اسرائیل فرمان می‌دهد: «نام چهارحرفی (ה', Havayah) تو را با تمام دلت، با تمام جانت و با تمام توانت (מאדך, me'odecha) دوست بدار. معنای ساده آن این است: با تمام توان خود؛ و «بسیار» (מאד, me'od) معنای «خیلی» می‌دهد. آموزه‌های درونی تورات (חסידות, Chassidus) آن را عشقی فراتر از اندازه خود انسان می‌فهمد؛ عشقی که آلت ربه آن را با آینه‌ای که نمی‌درخشد یکی می‌داند. (با توجه به تنخ اشتاین‌سالتز)

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 19

51 استلک یقرا دکوب"ה

در یادداشت Kehot نقل شده است: هنگامی که سوي دیگر (סטرا احرار, sitra achra) رام می‌شود، جلالي قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) در همه عوالم بالا می‌رود.

Zohar II, 67b זח"ב סז, ב

یادداشت كهوت

ראה זח"ב סז, ב. קכה, ב. קפד, א. וראה תניא פרק כז. رאה לקמן סז, ب.

52 וזה נק' اسفکلریا دلا نهرا

نسخه نخستین در همین نقطه پایان می‌یابد.

یادداشت كهوت

ع"כ בהנחת הר"פ.

53 ע"פ اعשה לו עזר כנגדו

در آنجا نام **אלקים** سپر و غلافی برای نام چهارحرفی (ה', Havayah) است: نور نیرومند را می‌پوشاند تا موجودات جداگانه بتوانند وجود داشته باشند. این همان اندیشه حجاب است که نور را می‌پوشاند تا بتوان آن را دریافت کرد.

یادداشت كهوت

לעיל ה, א.

54 اعשה לו עזר כנגדו

ה' درباره آدم می‌فرماید: «برای انسان تنها بودن نیکو نیست؛ یآوری در برابر او برایش خواهم ساخت.» برای این اندیشه که پرده‌ای نور را می‌پوشاند تا بتوان آن را دریافت کرد، به گفتار (מאמר, maamar) پیشین درباره این آیه استناد شده است (تורה اور, برایشیت).

Genesis 2:18 בראשית ב':י"ח

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים לֹא־טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ אַעֲשֶׂה־לּוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ:

And the L-RD G-d said: 'It is not good that the man should be alone; I will make him a help meet for him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 שנתבאר במ"א פי קדוشتי למעלה מקדושתכם

در **שלח** (46b)، آلت ربه همان پرسش را مطرح می‌کند: چرا میدراش لازم می‌داند بگوید قداسه' ה' فراتر از قداسه' ماست؟ و توضیح می‌دهد که مقصود، برانگیختگی از بالا (**אתערותא דלעילא**, isarusa dileila) است که پیش از هر برانگیختگی از پایین (**אתערותא דלתתא**, isarusa dilelata) می‌آید و بسیار فراتر از آن است. در **נצבים** (50b)، گفتار «زیرا زمین روییدنی خود را می‌رویاند»). آن را با عبارت «پادشاه مقدس» که در

ده روز بازگشت (**תשובה**, teshuvah) گفته می‌شود پیوند می‌دهد: قداستی برتر از قداسه' فرمان‌ها، و سرچشمه' آن‌ها.

یادداشت كهوت

ראה לקו"ת שלח מז, ב ואילך. נצבים ג, ב.

56 ונודע שהכתר כלול מב' פרצופים

در آنجا فرمان‌ها «تاج تاج» نامیده می‌شوند، اما تنها مرتبه' بیرونی آن؛ زیرا تاج درونی در بی‌نهایت مطلق (**אין סוף**, Ein Sof) گنجانده شده و در شمار ده مرتبه' تجلی (**ספירות**, Sefiros) نمی‌آید. این مرتبه تنها از طریق مرتبه' بیرونی‌اش آشکار می‌شود، مانند مشعلی که از دور دیده می‌شود.

یادداشت كهوت

ראה לקמן צא, ג ובמ"מ לשם.

بند 20

57 יכול כמוני

درباره' «مقدس باشید» آمده است: «مگر می‌تواند مانند من باشد؟ آیه می‌گوید: «زیرا من مقدس هستم»: قداسه' من برتر از قداسه' شماست.» مدراش این الگو را از سخنان فرعون (**פרעה**) به یوسف (**יוסף**) در این بخش از تورا می‌آموزد: «تنها در مقام تخت، از تو برتر خواهم بود.»

Vayikra Rabbah 24:9 ויקרא רבה כ"ד:ט'

58 כי קדוש אני

ה' به موسی (**משה**) می‌گوید به تمامی اسرائیل بگوید: «مقدس باشید، زیرا من، نام چهارحرفی (ה', Havayah)، ه' شما، مقدس هستم.» مدراش نیمه' دوم را چنین می‌خواند: «قداسه' من فراتر از قداسه' شماست.» (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Leviticus 19:2 ויקרא י"ט:ב'

דבר אל־בְּלִיעֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָתָ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

Speak unto all the congregation of the children of Israel, and say unto them: Ye shall be holy; for I the L-RD your G-d am holy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 עתיק יומין

در رؤیای داوید دانیال (**דניאל**)، «تخت‌ها برپا شدند و کهن‌سال روزگاریها (**עתיק יומין**, Atik Yomin) نشست؛ جامه‌اش سفید چون برف بود و رودی از آتش پیش روی او جاری شد. آلت ربه (**אדמו"ר הזקן**) واژه' **עתיק** (atik) را به معنای **נעתיק** (ne'etak)، «جداشده» از «روزها»، می‌خواند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Daniel 7:9 דניאל ז':ט'

וַיֵּהָה חֵזֶי עַד דִּי כְרִסְוֹן רִמְיוּ וְעֵתִיק יוֹמִין וְתַב לְבוּשָׁה כְּתֹלַג חֲזָר וְשַׁעַר רַאשָׁה כְּעֵמֶר נָקָא כְּרִסְיָה שְׁבָבִין דִּי־נִוְר גְּלִלְזֹהִי נוֹר דָּלֵק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 עתיק יומין . . הנעשים מהמצות

ربه پیشنهاد می‌کند که جدا بودن **עתיק** از «روزها» ناظر به خود فرمان‌هاست، نه به پلایش زمانی که آنها پدید می‌آورند؛ و یادآور می‌شود که این بند با عبارت «اما از راه پلایش نفیس حیوانی...» پایان می‌یابد. او این پرسش را برای بررسی بیشتر باقی می‌گذارد.

یادداشت كهوت

יש לומר שהכוונה היא לענין המצות (מצד עצמם) אבל לא לענין בירור הזמן שנעשה עי"ז. ולהעיר מזה שמסיים בתו"א שם: אך ע"י בירור נה"ב כו', ועצ"ע — ד"ה ואברהם זקן תשל"ח הערה 78.

61 מי האיש כו' אוהב ימים לראות טוב

דאוד (דוד) מי-آموزد: «כיست آن مردی که خواهان زندگی است و دوستدار روزهاست تا نیکی ببیند؟» و پاسخ می-دهد: «از بدی روی بگردان و نیکی کن.» در معنای ساده، مراد کسی است که زندگی دراز و نیکویی می-خواهد؛ اما **מאמר** (maamar) [گفتار حسیدی] «روزهایی» را که دوست می-دارد، پوشش-هایی می-خواند که از **מצוות** (mitzvos) [فرمان-های تورایی] ساخته شده-اند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 34:13 תהילים ל"ד:י"ג

מִי־הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אֲהֵב יָמִים לְרֹאוֹת טוֹב:

Who is the man that desireth life, and loveth days, That he may see good therein?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהوت

תהלים לד, יג.

62 במקום שבעלי תשובה עומדים

در آنجا توضیح داده می-شود که **תשובה** «با نیرویی افزون-تر» یعنی بازگرداندن صفات بد آتشین به سوی ה', فرونشاندن و دگرگون-کردن تاریکی به نور؛ این کار لذتی عظیم در بالا پدید می-آورد. ازاین-رو **בעלי תשובה** در جایی می-ایستند که صالحان کامل نمی-توانند بایستند.

یادداشت כהوت

נסמן לעיל כא, ג.

63 במקום שבעלי תשובה עומדים

در جایگاهی که **בעלי תשובה** (baalei teshuvah) [بازگشت-کنندگان] ایستاده-اند، پارسایان کامل نمی-توانند بایستند. این نشان می-دهد که پالایش نفس حیوانی (**נפש הבהמית**, Nefesh HaBahamis) تجلی والتری را به پایین می-کشاند.

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

וּפְלִיגָא דְרַבִּי אֱבָהוּ, דְאָמַר רַבִּי אֱבָהוּ: מְקוֹם שֶׁבְּעָלֵי תְשׁוּבָה עוֹמְדִין — צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִין, שְׁנֶאֱמַר: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב". "לְרַחוּק" בְּרִישָׁא, וְהִזֵּר "לִקְרוֹב". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָד: מָאִי "רַחוּק" — שְׁהִיָּה רַחוּק מִדְּבַר עֲבִירָה מְעִיקָרָא. וּמָאִי "קְרוֹב" — שְׁהִיָּה קְרוֹב לְדְבַר עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְּׂמָא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d]" first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and ... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

64 בחילא יתיר

בעלי תשובה با نیرویی افزون-تر از پارسایان نزدیک می-شوند؛ در اینجا منظور، نیروی «با تمام توان» است.

Zohar I, 129b זח"א קנט, ב

יادداشت כהوت

זח"א קנט, ב.ראה לעיל

بند 21

65 ולתוספות ביאור בענין הלבושים

رونویسی دیگری، مفصل-تر، از این بخش که بر اساس دست-نوشتی به خط تزماح تسدک چاپ شده است.

یادداشت כהوت

הנחה אחרת באריכות במאמרי אדה"צ תקע"א ע' לג (נדפס מגוכתי"ק הצ"צ).

بند 22

66 המגביה כו' המשפילי

مزمورنویس نام چهارحرفی (ה', Havayah) را می-ستاید: «کیست مانند ה', **אלקים** ما, که بر بلندی می-نشیند و برای نگریستن به آسمان و زمین فرود می-آید؟» از جایگاه بلند او، آسمان و زمین به یکسان فرودست-اند؛ ازاین-رو، الوهیت همان-قدر فراتر از امور روحانی است که از امور جسمانی، و نفس نیز به پوششی نیاز دارد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מִי כֹה־ אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיהִי לְשִׁבְתּוֹ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت כהوت

תהלים קיג, ה. ۱.

67 פ' נהנין מזיו . . הזיו ממש

نسخه خطی در اینجا چنین می-خواند: «حضور الهی، که تجلی الوهیت محض است، فراتر از معنویت، همان-گونه که فراتر از مادیت است؛ حقیقت خود فروغ.»

یادداشت כהوت

בבזך 1223 נמצא במקום תי' אלו "השכינה שהוא גילוי אלקות ממש שלמעלה מרוחניות כמו שהוא למעלה מגשמיות מהות הזיו ממש".

68 ועמ"ש לקמן בפסוק צאינה וראינה

در آنجا «بیرون آییید و بنگرید» به این معنا گرفته شده است که روح-ها از ریشه خود در باغ عدن (גן עדן, Gan Eden) بیرون می-آیند تا در این جهان مادی پوشیده شوند؛ زیرا تنها از راه «امروز، برای به-جا آوردنشان»، از طریق تורה (Torah, תורה) در این جهان، نوری تازه از فراز زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) نازل می-شود؛ و «پادشاه شلومو» به صلی اشاره دارد که آن نور میان اضداد برقرار می-کند.

یادداشت כהوت

ראה לעיל ח, ב.

69 צאינה וראינה וגו' בעטרה

دختران صهیون فراخوانده می-شوند که بیرون آیند و شاه سلیمان (שלמה) را بنگرند، «با تاجی که مادرش در روز عروسی-اش بر او نهاد». آلتز ربه «تاج» را به-منزله نور فراگیری می-خواند که فراتر از فروغ است و تنها از طریق آینه‌ای که نمی-درخشد دیده می-شود. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':י"א

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בָּיוֹם הַתְּהַנּוּת וּבְיוֹם שִׂמְחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

70 צדיקים יושבים

در جهان آینده خوردن و نوشیدن وجود ندارد؛ صالحان با تاج‌هایی بر سر می‌نشینند و از فروغ حضور الهی (שכינה, Shechinah) بهره می‌برند. آلت‌ر به (ادموی"ר הזקן) میان فروغ و تاج تمایز می‌گذارد.

Barakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מִקְרָאָה בְּפִמְיָה דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הָזֶה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתֵּיָה וְלֹא קִרְיָה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתָּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׂנָאָה וְלֹא תַמְרוּת, אֱלָא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְעֲטֻרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנִהְיִים מִזִּיּוֹ הַשְּׁכִינָה, שְׁנַמָּר: "וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. ll)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کهوت

ברכות יז, א. ראה מכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע מיום ז' שבט תש"ו, נדפס באג"ק ח"ב ע' צב.

71 (ועמ"ש לקמן ע"פ . . בכל מאדך כנ"ל

تمام این پرائتز در نسخه خطی نیامده است؛ به نظر می‌رسد افزوده تسماح تسدک باشد.

یادداشت کهوت

בבוב 127 אין כל הקטע, כנראה שזהו הוספת הצ"צ.

23 بند

72 נר מצוה

«زیرا فرمان (מצוה, mitzvah) چراغی است»: מצוה به‌مثابه یکی از چراغ‌ها.

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 נר . . נשמת אדם

«چراغ نام چهارحرفی (ה', Havayah), جان انسان است» (در این מאמר (maamar), نام אלקים (אלקים, Elokim) نوشته شده است): جان به‌مثابه چراغ دیگر.

Proverbs 20:27 משלי כ':כ"ז

נר ה' נשמת אדם חפש קלי-חדרי-בטן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Pesachim 7b:18 פסחים ז' ב:י"ח

וכי תימא: האי "בעת ההיא" — קולא הוא דקאמר רחמנא: לא בדיקנא לה בירושלים בנהורא דאבוקה — דנפיש נהורא טובא, אלא בנהורא

דְּשִׁנְאָה — דְּזוּשֵׁר נְהוֹרָא טַפִּי, דְּעוֹן רַבָּה מִשְׁתַּכַּח וְעוֹן זוּשֵׁר לֹא מִשְׁתַּכַּח,

תא שמע: "נר ה' נשמת אדם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کهوت

משלי כ, כז. וראה פסחים ז, ב.

25 بند

74 בעוה"ז — בזוהר בינוקא דבלק

تانيا اين آموزه زوهر را به‌تفصيل توضيح می‌دهد: نور حضور الهی همچون شعله چراغ است که تنها با روغن بر فتيله می‌ماند؛ بدن انسان فتيله است و روغن، کارهای نیک‌اند، زیرا מצות خود اراده ه' هستند و یکسره با او یگانه‌اند، حال آنکه حتی نفیس یک צדיק نیز موجودی جداگانه باقی می‌ماند. در اینجا، آلت‌ر ربه (ادموی"ר הזקן) نفیس الهی را، آن‌گاه که در بدن جای گرفته است، فتيله می‌نامد.

یادداشت کهوت

קפז, א. וראה תניא פרק לה. נג.

75 אשר יעשה אתם האדם

ה' از طریق موسی (משה) به اسرئیل می‌گوید: «فرايض مرا و احكام مرا نگاه داريد؛ انسان بايد آنها را به‌جا آورد و به‌واسطه آنها زنده بماند.» روشن است که «به‌جا آورد» به معنای انجام‌دادن است؛ اما اين מאמר (maamar) عبارت را چنین می‌خواند: «آنچه انسان بايد آنها را بسازد؛» يعنی اين شخص است که آن عمل را به يك מצוה (mitzvah) تبديل می‌کند، (در متن: Steinsaltz Tanakh)

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

ושמרתם את־חקתי ואת־משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בקהם אני Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Ezekiel 20:11 יחזקאל כ':י"א

ואתן להם את־חקתי ואת־משפטי הודעתי אותם אשר יעשה אותם האדם וחי בקהם:

And I gave them My statutes, and taught them Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

ויקרא יח, ה. יחזקאל כ, יא.

76 חסד לאומים

سليمان (שלמה): «عدالت، قومی را سربلند می‌کند، اما نیکوکاری ملت‌ها گناه است.» تلمود (Bava Basra 10b) بخش دوم را به نیکی‌ای تفسیر می‌کند که برای کسب افتخار شخصی انجام می‌شود. در اینجا تقابل میان عملی است که به فرمان ه' انجام می‌شود و نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof) در آن به پایین کشانده می‌شود، و عمل نیکی که به شیوه‌ای دیگر انجام می‌گیرد.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד

צדקה תרומם־גוי וחסד לאמים חטאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

G-d, then G-d stretches out His right hand to him to receive and welcome him with love. Everything in the world depends on the will; spirit rouses spirit, and the spirit in man turned yearningly in love to Him brings down the Divine Spirit. When a man's love to the Holy One is roused, the "right ... hand

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

بند 30

82 העלאת הנרות שהיו במקדש ז' נרות

شرح تسماح تسدک بر میصوه چراغ حنوکا که به مقایسه آن با هفت چراغ حرم می‌پردازد.

یادداشت كهوت

דרך מצותיך מצות נ"ח עד, א ואילך. ד"ה נר חנוכה תשמ"ו.

83 שו"ה שבעה — יש שעבודתו כו'

یادداشت متنی ربه بر این کلمات.

یادداشت كهوت

ראה לעיל בהערות ותיקונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע.

84 שמונה נסיכי אדם

בחי مفصل دربارهٔ هشت امیر انسان‌ها.

یادداشت كهوت

בארוכה בענין זה ראה באוה"ת נ"ך מיכה ע' תעו ואילך.

85

תלמוד هفت شبان را نام می‌برد: داوود (דוד) در میانه، آدم (آדם)، شبت (شت) و متושالح (متושלح) در سمت راست او، و ابراهيم (ابراهيم)، يعقوب (يعقوب) و موسى (مשה) در سمت چپ او؛ و هشت امیر: ييشای (يشی)، شاول (شاول)، شموئيل (شموئيل)، عاموس (عموس)، صفنيا (צפניה)، صدقيا (צדקיהو)، משיח (Moshiach) و الياهو (אליהו).

Sukkah 52b:13 סוכה נ"ב ב:י"ג

"וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי יָבֹא בָּאֲרָצְנוּ וְכִי יִדְרֹךְ בָּאֲרָמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמִנוּ עָלָיו שְׁבָעָה רוּעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם". מֵאֵן נִיגְהוּ "שְׁבָעָה רוּעִים"? דָּוִד בְּאֶמְצַע, אָדָם שֶׁת וּמִתּוֹשֶׁלַח מִיָּמֵינוּ, אֲבִרָהָם יַעֲקֹב וּמֹשֶׁה בְּשִׁמְאֵלוֹ. וּמֵאֵן נִיגְהוּ "שִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם"? יִשִּׁי, וְשָׁאוּל, וְשִׁמְשׁוֹאֵל, עָמוֹס, וְצַפְנִיָּה, צְדָקִיָּה, וּמֹשִׁיָּה, וְאֵלִיהוּ.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

86 אשור כי יבא בארצנו וכו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי

אדם

מיخا (מיכה) پیشگویی می‌کند که هنگامی که آشور به یهودا (یهודה) یورش می‌برد، «هفت شبان و هشت امیر از میان آدمیان را بر ضد او برخوایم انگيخت»: روشن است که مراد، شمار بسیاری از رهبران و فرماندهانی است که آشور را بیرون خواهند راند. آتُر ربه (آدمو"ר הזקן)

بند 26

77 ותורה שם בישראל

آساف (آסף) نقل می‌کند که ה' «در يعقوب (يعقوب) شهادتی برپا کرد و در اسرائيل (يسرائيل) توراتی نهاد» و به پدران فرمان داد که فرزندان‌شان را تعليم دهند. اين مامار (maamar) آيه را چنين می‌خواند که تورات از راه خودنفي‌گري نفس (ביטול, bittul) در اسرائيل جای می‌گیرد، همان‌گونه که شعله به فتيله می‌گیرد. (زمينه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה'

וְיָקָם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעֵם לְבָנֵיהֶם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים עח, ה.

بند 29

78 ואהבת

«و نام چهارحرفی (ה', Havayah), אלקיך را ... با تمام توانت دوست مدار.» واژهٔ **واہבת** (ve'ahavta: ۴۱۴) برابر با دو برابرِ **اور** (or: «نور»، ۲۰۷) است.

Deuteronomy 6:5 دברים ו':ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ בְּכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ואהבת בגימט' ב"פ اور

یادداشت توضیح می‌دهد که منبع این گماتریا در یادداشت‌های Kehot در صفحهٔ 32۰، در **مأمار** پیشینِ این پاراشا، آمده است.

یادداشت كهوت

נסמן לעיל לב, ג.

80 روح אייתי روح ואמשוך روح

در **مأمار** بعدی، «زیرا سرچشمهٔ حیات نزد توست»، فرمان‌های توراتی ۲۴۸ «اندام پادشاه» هستند و یکپارچه با نور بی‌پایان‌اند؛ هنگامی که کسی فرمان‌های ה' را انجام می‌دهد، برانگیختگی او از پایین برانگیختگی‌ای از بالا می‌آورد: «روح، روحی می‌آورد و روحی را فرومی‌کشد».

یادداشت كهوت

להלן לד, ד. וש"נ.

81 روح אייתי روح ואמשוך روح

«روح، روح را پدید می‌آورد و روح را فرومی‌کشد»: برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarus dilesata) برانگیختگی از بالا (אתערותא דלעילא, isarus dileila) را فرومی‌کشد. اینجا این عبارت توضیح می‌دهد که چگونه عشقِ فراتر از اندازه، تجلی نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof) را از طریقِ فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) فرومی‌کشد.

Zohar, Terumah 64:660–66:660 ספר הזהר, תרומה ס"ד:תר"ם–

ס"ו:תרס"ט

Hence, "Thou shalt love" is the first outstretching of the right hand to love the Holy One, blessed be He, with that close attachment which the right hand symbolizes. If a man loves

השט אמר רבא בשם ר' יוחנן: (זמנה: טח) אשתאין סאל (ז)

Micah 5:4 מִיכָה ה':ד'

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי־בֹא בְּאַרְצֵנוּ וְכִי יֵדְרֶךְ בְּאַרְמוֹנֵינוּ וְהִקְמִנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רֹעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 ושמונה נסיכי . . ומשיח

בררסי מי קנד צרא משיח (Moshiach) דר שמואל נייאמדה אסט.

יבאדאשט קהוט

ראה בלקו"ש חל"ה ע' 209 בשולי העמוד בענין מה שמשיח לא נמנה בין הרועים ע"ש. וראה לקמן לד ריש ע"ב שבמשיח יש ב' הבחי'.

31

88 והאתונות רועות על ידיהן

פרסטאדהי בע איוב (איוב) איר מי דהד קה מהאגמן יורש ברדנד, דרחלי קה «גאוה משגול שחם זנד בודנד ו מאדהלאגה דר קנארשאן מי צרידנד». דר אינצא רועה (ro'eh) בע מענאי צרידנד אסט; יענאי אוראק אוד רה אז צרה בע דסט אורדנד.

Job 1:14 איוב א':יד'

וּמַלְאָךְ בָּא אֶל־איֹיב וַיֹּאמֶר בְּקֶרֶךְ הָיוּ חֲרָשׁוֹת וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל־יְדֵיהֶם: that there came a messenger unto Job, and said: 'The oxen ;were plowing, and the asses feeding beside them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבאדאשט קהוט

איוב א, יד.

89 אברהם אוהבי

ה' בע אסראניל (ישראל) אראמש מי בחדש: «תו, אי אסראניל, בנד' מנ; יעקוב (יעקב) קה תו רה ברקזידהא; נסל אברהם (אברהם) קה מרה דוסט דאשט (אוהבי, ohavi).» ויזגי אברהם אשח אסט קה רישע דר מחר (חסד, Chesed) דארד.

Isaiah 41:8 ישעיהו מ"א:ח'

וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אֲבְרָהָם אֱהָבִי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The seed of Abraham My friend

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבאדאשט קהוט

ישעיי מא, ח.

33

90 כמים הפנים

סלימאן (שלמה) מי גוידי: «אנא קה אב, אהרה רה דר ברבר אהרה [באזמי תאבאנד], דל אנסאן נייז דר ברבר אנסאן אהנין אסט.» דר אינצא: אהמא גונו קה אנסאן ה' רה דוסט מי דארד, מחב' ה' נייז דר פאסח בע אוסט.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כמים הפנים לפנים כן לביהאדם לאדם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 אהבתי אתכם

נאם אהררררר (ה', Havayah) אז ארריק מלאקי בע אסראניל מי פראמיד: «שמה רה דוסט דאשטהא.» דר אינצא, אינ מחב' אשכארשדה אז בלא, פאסחי אסט בע מחב' אז פאיינ.

Malachi 1:2 מלאכי א':ב'

אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְאַמְרַתֶּם בְּמַה אֶהְבֵּתִנוּ הֲלוֹא־אֵח עָשׂוּ לִיעֲקֹב נָאִם־ה' וְאַהֲב אֶת־יעֲקֹב:

I have loved you, saith the L-RD. Yet ye say: 'Wherein hast Thou loved us?' Was not Esau Jacob's brother? Saith the ;L-RD; Yet I loved Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 אכלו רעים

מעשוק, פס אז אמן בע באג אוד, נדה מי דהד: «באוריד, אי דוסטאן (רעים, re'im); בנושיד.» אינ מאמר (maamar), ואז' רעים רה בע מענאי רועים (ro'im), יענאי צוויאנאן, מי אונד; אָנאן דוסטאן ה' אסטנד ו אוד נייז בע נוב' אוביש רוזי מי גירנד. (זמנה: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א'

בָּאתִי לִגְנִי אֲחֹתִי כֹלָה אֲרִיתִי מוֹרִי עַם־בְּשָׁמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עַם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עַם־חֲלָבִי אָכְלוּ רֵעִים שְׁתּוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34

93 ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים

יבאדאשט Kehot בע אינ גרטה אסטאד מי קנד: אסראניל פראי פדרשאן דר אסמאן רוזי פראהם מי קנדנד. אָלֶר רבה (אדמו"ר הוקן) אָן רה אהנין אובזיח מי דהד: פרוד אורדנד נור בי פאפאן (אור אין סוף, Or Ein Sof) בע דרונ אשאט.

Zohar III, 7b זח"ג ז, ב

יבאדאשט קהוט

שהש"ר א' ע"פ לסוסתי. זח"ג ז, ב. וראה ילקוט שמעוני פקודי רמז תיח.

94 כמראה אדם

דר רויאי ארבה חרציאל (יחזקאל), פראז פלק אשח אסט ו בר אָן «שביה, אהמאנד אור' אנסאני» אראר דארד. דר אָבֵל, אינ אעביר בע מראב' אגלי (ספירות, Sefiros) דר אהני' אנסאן דלאלט דארד.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רִאשָׁם כְּמֹרָאָה אֶבְרִסְפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֹרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 לכו לחמו בלחמי

حکمت در قالب شخصیتی، ساده‌دلان را فرامی‌خواند: «بیا، از نان من بخورید و از شرابی که آمیخته‌ام بنوشید.» این مَأمَر «نان من» را به تورات، یعنی نانی ه'، گویی، تفسیر می‌کند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 9:5 משלי ט:ה'

לכו לחמו בלחמי ושתינו ביינו מסקתי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have' mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי ט, ה.

96 ותורתך בתוך מעי

«تورات تو در اندرون من است»: تورات به‌مثابه خوراک درونی نفس.

Psalms 40:9 תהילים מ':ט'

לעשות-רצונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my in-most parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35

97 ותורתך בתוך מעי

تورات همچون غذایی که به درون وارد می‌شود؛ بخشی درونی شبانان.

Psalms 40:9 תהילים מ':ט'

לעשות-רצונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my in-most parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Tanya, Likkutei Amarim 5:11 חלק ראשון; ליקוטי אמרים

ה'י"א

וזהו שקתוב: "ותורתך בתוך מעי", וכמו שקתוב ב"עץ חיים" שער מ"ד פרק ג', שלבושי הנשמות בגן עדן הן המצות, והתורה היא המזון לנשמות שעסקו בעולם הזה בתורה לשמה, וכמו שקתוב בזהר וזקהל דף ר"י.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

תהלים מ, ט. ראה תניא פ"ה (ט, ב ואילך). לקו"ת ראה לג, ב. דרך מצותיך קלג, ד. ובהמשך מים רבים — תרל"ו פרק כח.

98 וידעת היום

موسی (مשה) به اسرائیل می‌گوید: «امروز بدان و آن را به دل خود بسپار که نام چهارحرفی (הי, Havayah) همان אלקים است، در آسمان‌های بالا و بر زمین پایین؛ هیچ‌چیز دیگری نیست.» تأمل در عظمت ה'.

Deuteronomy 4:39 דברים ד':ל"ט

וידעת היום והשבת אל-לכך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל-הארץ מתחת אין עוד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

دברים د, לט.

99 דע את אלקי אביך

داوود (דוד) به سلیمان (שלמה) سفارش می‌کند: «אלקים پدرت را بشناس و با دلی کامل او را خدمت کن.» شناخت به خدمت و عشق می‌انجامد.

I Chronicles 28:9 דברי הימים א כ"ח:ט'

ואתה שלמה-בני דע את-אלקי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה כי כל-לכבות דורש ה' וכל-יצר מחשבות מבין אסי-תדרשנו למצא לך ואם-תעזבנו יזניחה לעד:

And thou, Solomon my son, know thou the G-d of thy father, and serve Him with a whole heart and with a willing mind; for the L-RD searcheth all hearts, and understandeth all the imaginations of the thoughts; if thou seek Him, He will be found of thee; but if thou forsake Him, He will cast thee off for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

דה"א כח, ט.

36

100 משה שפיר קאמרת

راو سفرا (רב ספרא)، در مقام به چالش کشیدن راوا (רבא)، او را «موشه (مשה)» خطاب می‌کند: «موشه، خوب سخن گفتی؟» آثر ربه (ادمور"ר הזקן) توضیح می‌دهد که این عنوانی برای کسی است که تورات تعلیم می‌دهد.

Shabbat 101b:3 שבת ק"א ב:ג'

אמר לקה רב ספרא: משה, שפיר קאמרת? "משלטליו מזו לזו" תנן! אלא אמר רב ספרא: לא נצרכה אלא לערב ולשלטל מזו לזו, וכדתנא: ספינות קשורות זו בזו — מערבין ומשלטליו מזו לזו. נפקסו — נאסרו. חזרו ונקשרו, בין שוגגין ובין מזידין בין אנוסין בין מושעין — חזרו להיתרן הראשון.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

שבת קא, ב וש"נ.

101 ומתלמידי יותר מכולם

ربی حنیئا (רבי חנינא): «من از استادانم بسیار آموختم؛ از همکارانم بیش از استادانم، و از شاگردانم بیش از همه آموختم.» تعلیم دادن، خود سرچشمه‌ای برای فهم استاد است.

Taanit 7a:12-13 תענית ז' א:י"ב-י"ג

אמר רב נחמן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה בעץ, שנאמר: "עץ חיים היא למחזיקים בה", לומר לך: מה עץ קטן מדליק את הגדול, אף תלמידי חכמים קטנים מחזיקים את הגדולים. והינינו דאמר רבי חנינא: הרבה למדתי מרבתי, ומחבירי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן. רבי חנינא בר פפא רמי: קתיב "לקראת צמא התיו מים", וקתיב: "הוי קל צמא לכו למים". אם תלמיד הגון הוא — "לקראת צמא התיו מים", ואי לא — "הוי קל צמא לכו למים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

תענית ז, א.

102 ישי שמת רק בעטיו של נחש

چهار تن تنها به سبب مشورت مار مردند؛ از جمله پشای (یשי)، پدر داوود (דוד). در اینجا او نمونهٔ امیران کاملاً پارساست.

Bava Batra 17a:6 בבא בתרא י"ז א:ר'

תנו רבנן: ארבעה מתו בעטיו של נחש. ואילו הו: בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד. וכולהו גמרא, לבר מושי אבי דוד דמפרש בקה [קרא], דכתיב: "ואת עמשא שם אבשלם תחת יואב על הצבא, ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי, אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב" — וכי בת נחש היא? והלא בת ישי היא, דכתיב: "ואחיתיהם צרויה ואביגיל"! אלא בת מי שמת בעטיו של נחש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

ב"ב יז, א.

103 זכרו תורת משה

آخرین پیامبر در واپسین سفارش خود گفت: «تورات موسی (משה), خدمتگزارم, را به یاد آور؛ توراتی که در حوريب برای تمامی اسرائيل به او فرمان دادم.» موسی به‌مثابه آموزگار تورات. (زمينه: Steinsaltz Tanakh)

Malachi 3:22 מלאכי ג':כ"ב

זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחרב על-כל-ישראל חקים ומשפטים:

Remember ye the law of Moses My servant, which I commanded unto him in Horeb for all Israel, even statutes and ordinances

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

מלאכי ג', כב.

104 גדולה שמושה יותר מלימודה

ملازمٔ يك عالم تورات از آموختن تورات از او برتر است. اینجا نشان می‌دهد که تأثیر فراگیر بر آموزش درونی برتری دارد.

Berakhot 7b:26 ברכות ז' ב:כ"ו

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה, שנאמר: "פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו". "למד" לא נאמר, אלא "יצק" — מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה.

R. Johanan also said in the name of R. Simeon b. Johai : Greater is the service of Torah than its study : as it is said, "Elisha the son of Shaphat is here, who poured water on the hands of Elijah" (II Kings iii. 11). It is not mentioned that he studied [with Elijah] but that he poured water. That teaches that its service is greater than its study

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar I, 98b זח"א צח, ב

يادداشت كهوت

ברכות ז, ב. זח"א צח, ב.

105 גדולה שמושה יותר מלימודה

در يادداشت كهوت, در کنار تلمود, برای نشان‌دادن عظمت ملازمٔ حكيমান به آن استناد شده است.

Zohar, Vayera 3:33–37 ספר הזהר, וירא ג':ל"ג-ל"ז

106 לא קאים אינש אדעתא דרבי'

انسان تا چهل سال نگذرد, ذهني استادش را درنمی‌يابد. شاگرد از راه مطالعه تنها پرتوی کم‌سو دریافت می‌کند.

Avodah Zarah 5b:2 עבודה זרה ה' ב:ב'

אף משה רבינו לא רמזה להו לישראל אלא לאחר ארבעים שנה, שנאמר: "ואולף אתכם במדבר ארבעים שנה", וכתיב: "ולא נתן ה' לכם לב וגו'". אמר רבה: שמע מינה לא קאי אינש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

ע"ז ה, ב. וראה בד"ה והחרים תשי"ג, שעד הזמן ההוא הוא קאים רק על החיצוניות בלבד.

107 למשמאילים בה

רױ (רבא): برای کسانی که به سوی راست آن می‌روند, تورات اکسیر حیات است; و برای کسانی که به سوی چپ آن می‌روند, اکسیر مرگ. نور درونی تورات به پاسداری نیاز دارد.

Shabbat 88b שבת פ"ח ב

108 וכל האומר אין לי אלא תורה

רבי יוסי (רבי יוסי): کسی که می‌گوید جز تورات چیزی ندارد, حتی تورات هم ندارد; زیرا «آنها را بیاموزند و به آنها عمل کنند»; تنها کسی که به آنچه آموخته عمل می‌کند, از آموختن نیز برخوردار است. در اینجا تورات باید با کارهای نیکوکارانه پیوند بخورد.

Yevamot 109b:4–5 יבמות ק"ט ב:ד'-ה'

ערבי שלציון — דעבדי שלוח דוץ. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

יבמות קט, ב.

109 ההפרש בין הרועים לנס"א

می‌گوید هفت چوپان از مرتبهٔ نور درونی و هشت امیر مردم از مرتبهٔ نور فراگیرنده‌اند.

يادداشت كهوت

ראה ד"ה למען דעת תרס"ט ע' לט דו' רועים היו מבחי' אור פנימי וח' נס"א היינו שהן מבחי' האו"מ.

ראה ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח ס"ב [סה"מ מלוקט ח"ב ע' יח]. ד"ה ואתה ברחמיך תשמ"ח ס"ד [סה"מ מלוקט ח"ד ע' קא]. ד"ה ביום השמיני תשמ"ו ס"ו [סה"מ מלוקט ח"ד ע' קוב].

114 פך של שמן

הנגמי که پسر ربي يوحانان بن زكاي (רבי יוחנן בן זכאי) بیمار شد، از شاگردش، ربي חנינא בן دוסא (רבי חנינא בן דוסא)، خواست دعا کند و پسر زنده ماند. او گفت: «اگر بن زكاي تمام روز سرش را میان زانوهایش می‌فشرده، به او اعتنا نمی‌کردند!» ربي حנינא در برابر پادشاه همچون خدمتکاری است و او همچون وزیري.

Berakhot 34b:28 ברכות ל"ד ב:כ"ח

ישוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי, וקלה בנו של רבי יוחנן בן זכאי. אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים ורחמי. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים, ורחמי. אמר רבי יוחנן בן זכאי: אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו — לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה: לא, אלא הוא דומה קעבד לפני המלך, ואני דומה קשר לפני המלך.

It also happened with R. Hannina b. Dosa that he went to Torah with Rabban Johanan b. Zakkai. The son of Rabban Johanan b. Zakkai fell ill, and he said to him, "Hannina, my son ! Pray on his behalf that he may live" R. Hannina laid his head between his knees, and prayed on his behalf, and he recovered. Rabban Johanan b. Zakkai said, "Were Ben Zakkai to press his head between his knees all the day long, no no-... tice would be taken of him." His wife said to

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ברכות לד, ב.

بند 41

111 שלא נברא העוה"ב אלא בשבילי

راو (רב): جهان تنها برای آخاب بن عمری (אחאב בן עמר) و ربي حנינא بن دوسا (רבי חנינא בן דוסא) آفریده شد: این جهان برای آخاب, و جهان آینده برای ربي حנינא.

Berakhot 61b ברכות ס"א ב

يادداشت كهوت

ברכות סא, ב.

112 והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נס"א

هفت شبان و هشت امیری که در برابر آشور برانگیخته شدند.

Micah 5:4 מִיכָה ה':ד'

והנה זה שלום אשר כ"בוא בארצנו וכי ידרך בארמנותינו ונקמנו עליו שבעה רעים ושמונה נסיכי אדם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 42

113 וע"כ הוצרך להמשיך מבחי' שלמעלה מהחכמה

سه مامار از ربي که بررسی می‌کند چرا درمان در برابر یونانیان باید از مرتبه‌ای بالاتر از حکمت می‌آمد.

يادداشت كهوت

Shabbat 21b:10 שבת כ"א ב:י'

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. ששננסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בקרו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהנה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחת קבעום ונעשו ימים טובים בהלל והודאה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

115 ורב חסד

از میان سپرده صفت رحمت که به موسی (משה) اعلام شد: «نام چهارحرفی (ח, ה), אל, רחیم و کریم, دیرخشم و سرشار از مهر و حقیقت.» مهر کاهن اعظم با عبارت «سرشار از مهر» پیوند دارد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו'

ויעבר ה' על-פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב-חסד ואמת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 עדות היא לבאי עולם

چراغ غربي منורה (Menorah) گواهی برای تمام جهان بود که حضور الهی (שכינה, Shechinah) در اسرائیل ساکن است.

Shabbat 22b:2 שבת כ"ב ב:ב'

מתב רב ששת: "מחויץ לפרוקת העדות נערוך", וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו! אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר רב: זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חבורתיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. והא הכא כיון דקביעי נרות, לא סגינא דלא משקל ואדלקי. קשיא בין למאן דאמר משום בזוי מצוה, ובין למאן דאמר משום אכחוישי מצוה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

שבת כב, ב.

117 ועמ"ש לקמן ע"פ כי אתה נרי הוי"ה

در آن مامار, آلت רبي «تو چراغ منי, ה'» را ה'ای درون چراغ روغن و فتילה می‌خواند: دو نور آن در حروف نام اشاره شده‌اند. سپس «ו ה'» (با واو افزوده) تاریکی‌ام را روشن می‌کند» را ה'ای برتر می‌داند: آنگاه این را به معجزه حنوکا در برابر «حکمت پوسته» ی یونانیان تطبیق می‌دهد.

يادداشت كهوت

לקמן מא, א.

118 יגיה חשכי

سرود داوود (דוד) پس از رهایی‌اش: «زیرا تو چراغ منی، ه'، و ه' تاریکی‌ام را روشن می‌کند.» این **مآמר** (maamar) دو نام را دو مرتبه می‌خواند: نخستین نام درون زنجیرهٔ نزول عوالم (השתלשלות، hishtalshelus) است (چراغ‌های معبد) و دومی فراتر از آن (چراغ‌های **חנוכה** (Chanukah)). (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

II Samuel 22:29 شموאל ב כ"ב:כ"ט

כִּי־אָתָה נִירִי ה' וְה' יִגִּיהַ עֲשָׂי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 ההפרש בין בחי' שבעה רועים לבחי' שמונה נס"א

این بند در آنجا نقل شده است.

یادداشت کھوت

מובא באוה"ת נ"ך כך א ע' תעט.

120 המצות הן נקי מצות המלך

در شرح «Vayedaber Moshe ... Anochi» بخش 2، فرمان‌های پادشاه‌اند؛ مرتبه‌ای فراگیر، زیرا پادشاه به‌نحوی قیاس‌ناپذیر از بندگانش برتر است. در **واتחנן** («Lemaan Tira»)، آلتز ربی می‌پرسد چگونه فرمان‌ها، که ریشه در Malchus دارند و «فرمان‌های پادشاه» نامیده می‌شوند، هم‌زمان پوشاک و نورهای فراگیر نیز هستند.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת פ' במדבר ביאור לד"ה וידבר משה גוי' אנכי ס"ב. ופ' ואתחנן ד"ה למען תירא. וראה לקמן לה, ב.

121 בדי"ה מזמור שיר חנוכה הבית

این مآمار سه مرتبه را توضیح می‌دهد: خوراک، پوشاک و خانه. خوراک با انسان یکی می‌شود؛ پوشاک او را دربرمی‌گیرد و خانه بیش از آن او را احاطه می‌کند. با این همه، خوراک ارزان‌ترین و خانه گران‌بهاترین است؛ بنابراین تورات خوراک روح و فرمان‌ها پوشاک آن‌اند، که در نزولشان پایین‌تر، اما در ریشه‌شان بالاترند.

یادداشت کھوت

לקו"ת ס"פ ברכה.

122 מזמור שיר חנוכה הבית

«مزموری، سرودی برای تدشین خانه، از داوود.» عنوان مزموری که گفتار نقل‌شده در لیکوتی تורה (**לקוטי תורה**) بر آن بنا شده است. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 30:1 תהילים ל':א'

מזמור שיר־תְּהִלָּת הבית לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 משיח הוא ג"כ מנס"א

به این بند دربارهٔ تعلق **مשיח** به فرمانروایان آدمیان اشاره می‌کند.

یادداشت کھوت

בדי"ה למען דעת תרס"ט (ס"ה"מ תרס"ט ע' לט) מציין לכאן.

124 והריחו מורח ודאין

ישعیا (ישעיהו) دربارهٔ پادشاهی از تبار יֵשׁוּ (ישי): «**והריחו** (vaharicho) [از هیبت ה' الهام خواهد گرفت]؛ او بر اساس آنچه چشمانش می‌بیند داوری نخواهد کرد.» معنای ظاهری آن این است که «از هیبت ה' الهام خواهد گرفت»؛ این واژه همچنین به معنای «بو خواهد

کشید» است، و تلمود آن را چنین می‌خواند: **משיח** (Moshiach) حقیقت را درمی‌یابد و داوری می‌کند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 11:3 ישעיהו י"א:ג'

וְהָרִיחוּ בַיּוֹמָהּ ה' וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ:

And his delight shall be in the fear of the L-RD; And he shall not judge after the sight of his eyes, Neither decide after the hearing of his ears

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Sanhedrin 93b:7-8 סנהדרין צ"ג ב:ז-ח'

אמר רבי אלכסנדר: מלמד שהשעינו מצות ויסורין כריתיים. **רבא** **אמר:** דמורח ודאין, דכתיב: «**ולא למראה עיניו ישפוט**», «**ושפט בצדק דלים** והוכיח במישור לענוי ארץ». **בר** **פוזיבא** **מלך** **תרמי** **שני** **ופלגא**. **אמר** **להו** **לרבנן:** **אנא** **משית**. **אמרו** **לקה:** **במשית** **קתיב** **דמורח** **ודאין**, **נחזי** **אנו** **אי** **מורח** **ודאין**. **פינו** **דחזיוה** **דלא** **מורח** **ודאין**, **קטילה**.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ישעי' יא, ג. ראה סנהדרין צג, ב. רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ג. וראה לקמן ק"ז, ב.

125 דבמשיח יש ב' הבחי'

ربی یادآور می‌شود که تلمود **مשיח** را در شمار فرمانروایان می‌آورد، زیرا این ویژگی اصلی اوست، هرچند هر دو را دارد.

یادداشت کھوت

בסוכה נב, ב. נחשב בנסיכים, י"ל מפני שזהו העיקר בו (הערות כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תש"י ע' 255).

بند 43

126 בש"א יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך

اختلاف تلمود، که اکنون در پرتو کلی گفتار (**مآמר**, maamar) توضیح داده شده است.

Shabbat 21b:5 שבת כ"א ב:ה'

תנו **רבנן:** **מצות חנוכה**, **בר** **איש** **וביתו**. **והמהדרין**, **בר** **לכל** **אחד** **ואחד**. **והמהדרין** **מן** **המהדרין**, **בית** **שמאי** **אומרים:** **יום** **ראשון** **מדליק** **שמונה**, **מכאן** **ואילך** **פוחת** **והולך**. **ובית** **הלל** **אומרים:** **יום** **ראשון** **מדליק** **אחת**, **מכאן** **ואילך** **מוסיף** **והולך**.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

127 כי גבר עלינו חסדו

کوتاه‌ترین مزمور: «ای همهٔ ملتها، نام چهارحرفی (ה', Havayah) را بستیایید ... زیرا مهر او بر ما چیره شده است.» مهر عظیم و فراگیری که در عید سوکوت (**סוכות**, Sukkos) آشکار شد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 117:2 תהילים קי"ז:ב'

כִּי־גָבַר עָלֵינוּ חֶסֶדּוֹ וְאֱמֶתֶּהּ לְעוֹלָם הַלְלוּ־הָ:

For His mercy is great toward us; And the truth of the L-RD endureth for ever. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 44

128 הללו את ה' כל גוים

«ای همهٔ ملتها، نام چهارحرفی (ה', Havayah) را بستیایید؛ ای همهٔ قوم‌ها، او را تمجید کنید، زیرا مهر او بر ما چیره شده است.» آشکارا،

from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding."derstanding" and "forsake not the Torah of thy mother".
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

בנד 48

133 כי מר מעכב ומי מונע

کاربردی موازی از عبارت «چه کسی می‌تواند مانع شود» دربارهٔ تجلی‌ای از بالا.

یادداشت كهوت

ראה דרך מצותיך לד, ב. מובא בלקו"ש חכ"א ע' 194.

134 שו"ה בתחלה כו'

متن این دست‌نویس تا این نقطه ادامه دارد.

یادداشت كهوت

ע"כ נמצא בבוד 1223.

135 מטעם הנ"ל בפרי החג

عبارت اینجا از Shabbat 21b:6-7 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Shabbat 21b:6-7 שבת כ"א ב:ו-ז'

... חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד נמים הנקנסין, וטעמא דבית הלל כנגד נמים היוצאין. וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצינרן. אחד עשה קבית שמאי ואחד עשה קדברי בית הלל. זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יادداشت كهوت

”דבאור מצ"ע גם לב"ש צ"ל מוסף והולך, אלא שנרות חנוכה הם כנגד פרי החג (שהם כנגד או"ה) שבהם צ"ל פוחת והולך ראה שבת כא, ב. . ועפ"ז יתורץ הא דודאי גם ב"ש ס"ל דמעלין בקדש". לקו"ש ח"ה ע' 446.

136 עול מצות

رَبِّي يَهُشوعَ בֶן כְּרִחָא (רבי יהושע בן כרחא): قرائتِ שמע (Shema) پیش از «و چنین خواهد شد که اگر گوش فرا دهید» می‌آید تا انسان نخست یوغ پادشاهی آسمان را بپذیرد (پذیرش یوغ, קבלת עול, kabbalas ol) و پس از آن یوغ فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) را.

Mishnah Berakhot 2:2 משנה ברכות ב:ב'

אלו הן בין הפרקים, בין ברכה ראשונה לשנייה, בין שנייה לשמעה, ובין שמעה ליהנה אם שמע, בין יהנה אם שמע לויאמר, בין ויאמר לאמת ויציב. רבי יהודה אומר, בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק. אמר רבי יהושע בן קרחה, למה קדמה שמע ליהנה אם שמע, אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה, ואחר כך יקבל עליו על מצות. והנה אם שמע לויאמר, שיהנה אם שמע נוהג ביום ובלילה, ויאמר אינו נוהג אלא ביום:

These are the breaks between the sections: between the first blessing and the second, between the second and “Shema,” between “Shema” and “And it shall come to pass if you listen” between “And it shall come to pass if you listen” and “And the L-rd said” and between “And the L-rd said” and “Emet veYatziv” (true and firm). Rabbi Judah says: between “And the L-rd said” and “Emet veYatziv” one should not in-

ملت‌ها مهر عظیم‌ه' به قومش را می‌بینند و او را می‌ستایند؛ اما در اینجا، هنگامی که مهر فراگیر او آشکار می‌شود، حتی نیروهای حاکم بر ملت‌ها نیز در برابر آن به خودنهی‌گری درمی‌آیند. (با توجه به: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 117:1 תהילים קי"ז:א'

הללו את־יה' כל־גוים שִׁבְחוּהוּ כל־הָאֻמִּים:

O praise the L-RD, all ye nations; Laud Him, all ye peoples
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 45

129 בשם ה' כי אמילים

سرایندهٔ مزامیر، که دشمنان از هر سو محاصره‌اش کرده بودند: «مرا احاطه کردند، آری، گرداگردم را گرفتند؛ به نام چهارحرفی (ה', Havayah) آنان را از میان برمی‌دارم.» پیروزی به‌واسطهٔ نام، شیوهٔ جنگ. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 118:11 תהילים קי"ח:י"א

סביוני גַם־סָבְבוּנִי בִשְׁם ה' כִּי אֲמִילֵם:

They compass me about, yea, they compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 טוב לחסות

«پناه‌بردن به ه' بهتر است از اعتمادکردن به بزرگان.» اتکا به نامی فرائر از طبیعت، مرتبةٔ فراگیر. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 118:9 תהילים קי"ח:ט'

טוֹב לְחַסוֹת בַּה' מִבְטֹחַ בְּנָדִידִים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 47

131 מעלין בקודש

دليل بيت هيل (بيت הלל): در امور قدسی باید رو به فزونی رفت، نه کاستی.

Shabbat 21b:6-7 שבת כ"א ב:ו-ז'

... חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד נמים הנקנסין, וטעמא דבית הלל כנגד נמים היוצאין. וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצינרן. אחד עשה קבית שמאי ואחד עשה קדברי בית הלל. זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

132 ואורייתא מח"ע נפקת

תורות از حکمت برین (حکمت חכמה, Chochmah) صادر می‌شود. جشن תورات, تجلی‌ای است که از بالا می‌آید.

Zohar, Yitro 21:378-22:389 ספר הזהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט

According to R. Judah, “father” represents Wisdom (Hokhmah) and “mother” Understanding (Binah). Said R. Judah: ‘Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.’ R. Jose said that the Torah emanated

دیگری نخواهی داشت»: پذیرش فرمانروایی ה', پیش از دیگر فرمانها.

Exodus 20:2 שמות כ':ב'

אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֶבְדִּים:

I am the L-RD thy G-d, who brought thee out of the land of Egypt, out of the house of bondage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

142 בש"א יום ראשון מדליק שמונה

עבארט אינצא 5:21b Shabbat نقل شده است; متن در زیر آمده است.

Shabbat 21b:5 שבת כ"א ב:ה'

תנו רבנן: מצות חנוכה, בר איש וביתו. והמהדרין, בר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פותחת והולך. ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יادداشت כהوت

שבת כא, ב.

143 הללו . . כי גבר עלינו חסדו

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

יادداشت כהوت

תהלים קיז.

144 סבוני כו'

יادداشت Kehot برای این عبارت به Psalms 118:11 ארגاع می‌دهد.

Psalms 118:11 תהילים קי"ח:יא

סבוני גמ"סבבני בשם ה' כי אמילם:

They compass me about, yea, they compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהوت

תהלים קיח, יא.

145 טוב לחסות

עבארט אינצא 9:118 Psalms نقل شده است; متن در زیر آمده است.

Psalms 118:9 תהילים קי"ח:ט'

טוב לחסות בה' מבטח בנדיבים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהوت

תהלים קיח, ט.

146 דלא דמי ללמוד זה מפרי החג

יادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Or HaTorah.

יادداشت כהوت

מובא באוה"ת כרך א ע' רנט.

147 ואורייתא מח"ע נפקת

יادداشت Kehot برای این عبارت به Zohar II, 85a ארגاع می‌دهد.

Zohar II, 85a זח"ב פה, א

יادداشت כהوت

זח"ב פה, א. וראה שם קכא, א.

terrupt. Rabbi Joshua ben Korhah said: Why was the section ... of "Shema" placed before that of "And it

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

137 נר ה' נשמת אדם

«چراغ ה' جانی انسان است»: جان, فتیله‌ای است که شعله بر آن می‌گیرد.

Proverbs 20:27 משלי כ':יז

נר ה' נשמת אדם חפש כל-תדריר-בסור:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138 ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב

در آن گفتار, هفت چراغ منورای زکریا جان‌های هفت شبان‌اند که تمام اسرائیل از طریق آنان دریافت می‌کند; جان‌ها ظرفی چراغ‌اند, מצוות (mitzvos) روغن و فتیله آن («میتزوايي چراغ است») و تورا نوری است که در آنها جای می‌گیرد.

يادداشت כהوت

לקו"ת פ' בהעלותך.

139 ראיתי והנה מנורת זהב

فرشته از زکریا (זכריה) می‌پرسد چه می‌بیند و او پاسخ می‌دهد: «دیدم, و اینک شمعدانی سراسر زرین, با کاسه‌ای بر فراز آن و هفت چراغ بر آن». این, موضوع گفتار مورد استناد در لیکوتی تורה (לקוטי תורה) است. (زمينه: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מַה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רֵאיוֹתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כָּלָה וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְמִיָּה עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לִצְרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 וספרתם לכם ממחרת השבת

«از روز پس از שבת (שבת, Shabbos) ... هفت هفته کامل برای خود بشمارید.» حکما «שבת» را روز نخست عید פסח (Pesach, פסח) می‌دانند; این گفتار تعلیمی (maamar, מאמר) «روز پس از שבת» را مرتبه‌ای بالاتر از שבת می‌خواند: «قدوسیت من از قدوسیت شما بالاتر است.»

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחָרֶת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שָׁבוֹת תְּמִימַת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהوت

ויקרא כג, טו.

141 אנכי

نخستین گفتار در سینا: «من ה', ה' تو هستم», و پس از آن «هیچ معبود

148 והיד ה' תקצר

وقتی מوشه (משה) تردید می‌کند که آیا می‌توان برای تمام قوم گوشت یافت، ה' به او پاسخ می‌دهد: «آیا دست نام چهارحرفی (ה', Havayah) کوتاه است؟ اکنون خواهی دید که آیا سخن من تحقق می‌یابد.» هیچ چیزی تجلی‌ای را که از بالا می‌آید محدود نمی‌کند. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Numbers 11:23 במדבר י"א:כ"ג

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי מֹשֶׁה הֲנֵד ה' תִּקְצֹר עֵתָהּ תִּרְאֶה הֲיִקְרַךְ דְּבָרִי אִם־לֹא:

And the L-RD said unto Moses: 'Is the L-RD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 49

149 מבחי' פנימית של התחתון

بحتی موازی دربارهٔ شبانان به‌عنوان بُعد درونی مرتبۀ فروتر و امیران به‌عنوان بُعد بیرونی مرتبۀ برتر.

יادداشت כהوت

ראה בדרך מצותיך מצות נר חנוכה פ"ג. ד"ה למען דעת תרס"ט.

بند 52

150 כי תקון לאלפים הוא בחי' או"פ

به این بند ارجاع می‌دهد و توضیح می‌دهد که فرودآوردن نور به درون حکمت به شیوة «تعلیم» است؛ شیوه‌ای که از راه انقباض صورت می‌گیرد.

יادداشت כהوت

בד"ה למען ידעו תרס"ט ע' מה מציין לכאן: "והיינו שההמשכה בחכמה הוא בבחי' אולפנא ולימוד שזהו ע"י צמצום".

151 כי לאלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה

پیشنهاد می‌کند که «لאלפים» در اینجا دو معنا دارد: مرتبۀ حکمت و فهم، و شیوة فرودآوردن از راه انقباض؛ و این دو به هم پیوسته‌اند، زیرا انقباض تنها برای نوری لازم است که به درون کشیده می‌شود.

יادداشت כהوت

ראה בארוכה בספר הערכים-חב"ד מערכת אות אלף במילואים טור תרנה להערה 125 שלכאורה הכוונה שבאלפים — שני פירושים (א) שקאי על בחינת חו"ב שנק' בשם "אלפים" (ב) שקאי על סדר ואופן דהמשכה (ע"י צמצום וכו'). והקשר דשני הפירושים הוא: אופן זה דהמשכה (ע"י צמצום וכו') המרומז בתמונת אל"ף — הוא דוקא כשהמשכה היא לבחי' פנימי (משא"כ לבחי' מקיף), ומכיוון שתקון "לאלפים" (חו"ב) הוא התחלת בחי' פנימי (כמ"ש כאן בתו"א שהמזלות שקודם "לאלפים" הם בחי' מקיפים) — לכן, בכדי שימושך לבחינה זו (פירוש הא' ב"אלפים"), צ"ל אופן ההמשכה ע"י צמצום וכו' (פירוש הב' ב"אלפים") ע"ש בארוכה.

152 אאלפך חכמה אאלפך בינה

الیهو (אליהוא) خطاب به ایوب (ایوب): «اگر چنین نیست، به من گوش بده؛ خاموش باش، تا حکمت را به تو بیاموزم (اآلفך، a'alefcha)». این واژه آموزش را با حرف الف (א, Alef) و با «هزاران» (لالפים، la'alafim) پیوند می‌دهد. (زمینه: تنخ اشتاین‌سالز)

Job 33:33 ایوب ל"ג:ל"ג

אִם־אֵין אֶתָּה שְׁמַע־לִי הִתְרַשׁ וְאֶאֱלָפְךָ חֻכְמָה:

If not, hearken thou unto me; Hold thy peace, and I will teach thee wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shabbat 104a שבת ק"ד א

יادداشت כהوت

איוב לג, לג. שבת קד, א.

153 נוצר חסד לאלפים

«מهر را برای هزاران نگاه می‌دارد» یکی از سیزده صفت است. اصلاح برای هزاران (תיקון לאלפים, tikkun la'alafim) نور درونی حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah) است.

Exodus 34:7 שמות ל"ד:ז

נִצֵּר חֶסֶד לְאַלְפִים נִשָּׂא עוֹן וְנִשְׁעַ וְחַטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶקֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בְּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שְׁלִשִׁים וְעַל־רְבָעִים:

keeping mercy unto the thousandth generation, forgiving iniquity and transgression and sin; and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, and upon the children's children, unto the third and unto the fourth generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהوت

שמות לד, ג.

بند 53

154 האל"ף תמונתו יו"ד למעלה ויו"ד למטה וי"ו באמצע

در آنجا، حرف אלף یک יו"ד در بالا، یک יו"ד در پایین و یک וי"ו در میان دارد؛ این شکل نشان می‌دهد که هر امتداد نور به پایین (וי"ו) از رهگذر انقباض (יו"ד بالایی) صورت می‌گیرد و از مرتبه‌ای به مرتبۀ دیگر فرو می‌آید، تا بتواند مایۀ لذت آفریدگان در گان عدن برین شود.

יادداشت כהوت

מבואר גם לקמן סט, ג ובד"ה כל המאריך באחד תרע"ח ע' שפז ואילך.

155 ההמשכה בפנימית צ"ל ע"י צמצום

توضیح می‌دهد که امتداد نور به درون به انقباض نیاز دارد.

יادداشت כהوت

ראה ד"ה למען דעת תרס"ט ע' מה.

بند 55

156 יין המשומר

«شرابی که از شش روز آفرینش در انگورهایش محفوظ مانده است»؛ پاداش جهان آینده. در اینجا، این همان فهم (בינה, Binah) است که از شکستگی دست‌نخورده مانده است.

Berakhot 34b ברכות ל"ד ב

157 ע"פ למנצח על השמינית

در آن گفتار، دربارهٔ ختنه در روز هشتم، آتُر ربه می‌گوید که شکستگی فقط در هفت صفت رخ داد؛ این صفات با برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarus dilesata) پالایش می‌شوند و پاسخ آن در شبات، روز هفتم، می‌آید. הָדָר (הדר, Hadar)، «پادشاه هشتم»، فراتر از آن پالایش است و همچون موهبتی از بالا می‌آید. او در آنجا به هفت شبان و هشت شاهزادۀ این מאמר نیز ارجاع می‌دهد و به چنگ هشت‌سیمي روزگار משיח.

יادداشت כהوت

ראה לקו"ת תוריע כב, א. ובלקו"ש ח"כ ע' 346 הערה 186 הקישור בין ח' נרות דחנוכה עם כנור של ח' נימין.

158 למנצח על השמינית

عنوان یکی از مزامیر داوود (دود) است: «برای سرپرست گروه، با سازهای زهی، بر هشتم (שמینیت, sheminis)؛ سازی با هشت سیم، تلمود (Arachin 13b) می‌گوید چنگ روزگار **مשיח** (Moshiach) هشت سیم خواهد داشت؛ در اینجا، منظور مرتبه هشتم است که فراتر از هفت مرتبه قرار دارد. (زمینه: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 6:1 תהילים ו':א'

למנצח בנגינות על־השמینית מזמור לדוד:

For the Leader; with string-music; on the Sheminith. A Psalm of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

دربارهٔ این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Miqra according to the Masorah (CC-BY-NC); سفاریا: از طریق سفاریا: (CC-BY-NC); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daf Shevui (CCo); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانهٔ لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/mikeitz/4

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسخاک